

БЮЛЕТЕНЬ КРЕДИТНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

Засновник:
Національна асоціація
кредитних спілок України

Свідоцтво про реєстрацію:
КВ №10354 від 06.09.2005 року

Виходить з квітня 2005 року

Передплатний індекс —
94634

Випускаючий
редактор — Оксана Гайдук

Дизайн, макетування
та верстка — Андрій Козинець

Передрук
можливий лише
з посиланням на "Бюлетень
кредитних спілок України"

Національна асоціація
кредитних спілок України

Адреса:
вул. В.Чорновола, 25, 19-ий
поверх, к.49, Київ, 01135
тел./факс: (044) 501-18-75
електронна адреса:
unascu@unascu.org.ua

ЗМІСТ НОМЕРА:

Рада НАКСУ

Засідання Ради НАКСУ	2
Лист НАКСУ щодо реформування системи кредитної кооперації	4

Всесвітня конференція кредитних спілок

Всесвітня конференція кредитних спілок	6
"Наша спільна справа необхідна та перспективна"	8
Пленарне засідання «Регуляторні коливання»	9
Благочестиві банки, або Кредитні спілки	11
"Людське обличчя фінансів"	13

III Східно-Європейський Конгрес кредитних спілок

III Східно-Європейський Конгрес кредитних спілок	14
Відгуки про III Східно-Європейський Конгрес кредитних спілок	18

Презентації

Майкл Едвардс. "Особливості побудови систем кредитних спілок у різних країнах світу"	20
Мігле Блажаускіене. "Система кредитної кооперації Литовської республіки"	22
Єфім Лупанчук. "Система кредитної кооперації республіки Молдова"	27
Олександр Соломкін. "Система кредитної кооперації Російської Федерації"	30
Петро Козинець. "Система кредитної кооперації України"	33
Олег Швець. "Державне регулювання кредитних спілок України"	35
Катерина Калустова. Фінансові нормативи та рейтингове оцінювання стану кредитних спілок України	37
Ссудо-сберегательные ассоциации Молдовы усиливают интеграцию в мировое сообщество	40

Статистика КС світу

Статистична інформація по показниках кредитних спілок світу (за даними ВРКС станом на 01.01.2011 р.)	43
---	----

Фінансовий аналіз

Аналіз фінансової звітності кредитних спілок - членів НАКСУ за 2 квартал 2012 року	47
---	----

З життя кредитних спілок

Богдан Одуд: "Ми найбільше цінуємо ділову репутацію і власну честь"	57
--	----

Культурно-просвітницька діяльність

IV Свистунівський фестиваль поезії ім. Т.Г. Шевченка	60
--	----

Поради та рекомендації

Спірні питання щодо стягнення неустойки	62
---	----

ЗАСІДАННЯ РАДИ НАКСУ

16 жовтня відбулось чергове засідання Ради Національної асоціації кредитних спілок України. На зборах були присутні члени Ради НАКСУ: Василь Микитин, Юрій Ковальов, Вікторія Гурова, Наталія Панчищенко, Олена Грузіна, Ігор Кріль, Валентина Чумакова, Станіслава Шахоріна, Тетяна Хлопоніна, Олег Арсьонов, Ганна Семенчук, Олена Маковій, Ігор Мустафаєв; члени Наглядового Комітету НАКСУ: Ірина Боголюбова, Оксана Булаєнко; Виконавча дирекція НАКСУ: Петро Козинець, Людмила Кравченко, Катерина Калустова.

Порядок денний чергового засідання складався зі звіту Виконавчої дирекції НАКСУ про роботу за останній період; підсумків III Східно-Європейського Конгресу кредитних спілок; визначення позиції НАКСУ щодо реформування системи кредитних спілок в Україні; делегування представників НАКСУ до складу Громадської ради при Нацкомфінпослуг та різного.

Звітуючи про роботу Виконавчої дирекції НАКСУ, Петро Козинець зазначив, що сьогодні одним з болючих питань лишається звітність кредитних спілок. Загалом проблема пов'язана з надто тривалим процесом реорганізації державного регулятора. Численні пропозиції НАКСУ щодо удосконалення прог-

рамного продукту, що використовується КС під час процесу подачі звітності, надані раніше до Держфінпослуг, досі не винесено на розгляд і, як наслідок, доопрацювання електронної системи не відбувається. Тому кредитні спілки, які подаватимуть звітність за 9 місяців поточного року, через недосконалу систему можуть зіштовхнутися з рядом проблем.

Аналізуючи звітність КС — членів НАКСУ за перше півріччя цього року, Президент НАКСУ констатував, що присутня позитивна динаміка за всіма показниками.

Далі Петро Козинець коротко зупинився на участі делегації НАКСУ у Світовій Конференції кредитних спілок, яку з 15 по 18 липня проводила Всесвітня Рада кредитних спілок (WOCCU) спільно з Касою Крайовою в польському місті Гданськ (матеріал про Конференцію читайте на с. 6).

Підсумовуючи результати нещодавнього III Східно-Європейського Конгресу кредитних спілок, організованого НАКСУ за підтримки WOCCU, який проходив 26–29 вересня в Чернівцях, Президент НАКСУ наголосив на необхідності максимального використання міжнародного досвіду роботи кредитних спілок, яким поділилися учасники Конгресу, особливо в частині лобіювання інтересів кредитних спілок та реформування системи регулювання (матеріал про Конгрес читайте на с. 14).

Вкрай проблематичною лишається ситуа-

ція з ліцензуванням кредитних спілок. З лютого поточного року лише 12 кредитних спілок зі всього ринку КС отримали ліцензії. Причому, практично всі відмови у видачі ліцензій мотивуються не фінансовим станом спілок, а формальними зауваженнями до документів.

Після обговорення доповіді учасники засідання взяли до відома інформацію Виконавчої дирекції та перейшли до головного питання порядку денного — стосовно позиції НАКСУ щодо реформування системи кредитних спілок в Україні. Віце-президент НАКСУ Людмила Кравченко зазначила, що, незважаючи на велику кількість ініціатив щодо реформування, ситуація на ринку не покращується. Професійні об'єднання змушені реагувати на численні виклики, проте, як було констатовано, для досягнення прогресу необхідна консолідована позиція учасників ринку, яка сьогодні існує лише на папері.

Далі Людмила Кравченко зупинилась на пунктах Національного плану дій на 2012 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», які стосуються діяльності системи кредитних спілок. Нагадаємо, 5 вересня на засіданні Президії Ради НАКСУ була сформульована і згодом надана до Нацкомфінпослуг позиція НАКСУ відносно основних концептуальних напрямків реформування системи кредитної кооперації та способів їх реалізації.

Виконавча дирекція НАКСУ звернулася до Віце-президента WOCCU Майкла Едвардса з проханням дати коментар щодо головних питань реформування, що обговорюються, а саме щодо доцільності регулювання діяльності кре-

дитних спілок кількома регуляторами; СРО; системи гарантування вкладів; регуляторних вимог до КС; виведення з ринку проблемних кредитних спілок з урахуванням інтересів вкладників; методів оптимізації функціональних можливостей об'єднаних кредитних спілок.

Ознайомившись з висновками WOCCU, позицією ВАКС та взявши до уваги міжнародний досвід, учасники засідання прийняли відповідне рішення по кожному напрямку реформування, які винесені на обговорення.

Під час обговорення члени Ради НАКСУ висловили одностайну думку про доцільність поєднання функцій регулювання, гарантування та ін. під дахом одного регулятора та необхідність поглиблення методів диференційованого регулювання кредитних спілок. Крім того, було зазначено, що надання чи ненадання ліцензій не може вважатися методом державного регулювання, а здійснення державного регулювання шляхом отримання ліцензії є необхідною передумовою діяльності кредитної спілки, яка бажає працювати з депозитними вкладками. Лист до органів державної влади за результатами обговорення додається (стор. 4).

Наступним розглядалось питання про делегування до Громадської ради при Нацкомфінпослуг двох представників НАКСУ. Члени Ради НАКСУ прийняли рішення делегувати до дорадчого органу державного регулятора Президента НАКСУ Петра Козинця та віце-президента Людмилу Кравченко.

Під час обговорення останнього пункту порядку денного члени Ради прийняли рішення задовольнити прохання кредитної спілки «Альянс С» про добровільний вихід зі складу асоціації. Також учасники засідання ознайомились із заявою від кредитної спілки «Самопоміч» з м. Івано-Франківськ щодо фінансової підтримки. Було прийняте рішення доручити Виконавчій дирекції НАКСУ вивчити можливість фінансової підтримки КС «Самопоміч» в рамках існуючих в НАКСУ спеціальних фінансових програм.

По завершенню розгляду питань порядку денного на прохання членів Ради Людмила Кравченко виступила з роз'ясненнями та рекомендаціями щодо практики проходження кредитними спілками перевірок з боку Нацкомфінпослуг.

ЛИСТ НАКСУ ЩОДО РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ КРЕДИТНОЇ КООПЕРАЦІЇ

НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

вул. Чорновола В., 25, оф 49, Київ, 01135
факс/тел.: 5011875

п/р 2600601192 в ПУАТ"ФІДОБАНК",
м.Київ, МФО 300175, код 20064083

№ 503/12

24 жовтня 2012 року

**Адміністрація Президента України
Кабінет міністрів України
Національна комісія, що здійснює
державне регулювання
у сфері ринків фінансових послуг
Комітет з питань фінансів, банківської
діяльності, податкової та митної
політики Верховної Ради України**

Щодо аспектів реформування системи кредитної кооперації в контексті обговорення пункту 24 Національного плану дій на 2012 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010 - 2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава", затвердженого Указом Президента України від 12 березня 2012 року № 187/2012

Радою Національної асоціації кредитних спілок України (НАКСУ) в контексті обговорення пункту 24 Національного плану дій на 2012 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010 - 2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава", затвердженого Указом Президента України від 12 березня 2012 року № 187/2012, було розглянуто ключові питання щодо розвитку та реформування системи кредитної кооперації.

Беручи до уваги виняткову важливість цих питань для подальшої діяльності кредитних спілок, Радою НАКСУ було враховано не тільки напрацювання Асоціації за результатами її 18-річної діяльності, але й міжнародний досвід функціонування систем кредитних спілок Східної Європи та світу, з метою всебічного вивчення якого у вересні 2012 року НАКСУ за участі Всесвітньої ради кредитних спілок було організовано та проведено III Східно-Європейський конгрес кредитних спілок.

В ході Конгресу були опрацьовані практичні аспекти побудови кредитно-кооперативних систем, функціонування державного регулювання тощо країн - учасниць Конгресу - України, Литви, Молдови та Російської Федерації. Також учасники Конгресу отримали можливість ознайомитися із глибоким аналізом міжнародної практики та досвіду з питань організації систем кредитних спілок в різних країнах світу, який було представлено Всесвітньою радою кредитних спілок, яка репрезентує кредитні спілки зі 100 країн світу.

Отже, спираючись на вищезазначене, за результатами розгляду Радою НАКСУ було сформовано офіційну позицію щодо ряду наведених нижче аспектів розбудови системи кредитної кооперації, а саме:

1. Щодо доцільності запровадження державного регулювання кредитних спілок, які залучають вклади, з боку Національного банку України.

Наразі в світі немає жодної країни, в якій для кредитних спілок існували би різні регулятори в залежності від того, який вид діяльності здійснює та чи інша кредитна спілка. Більше того, зважаючи на загальні світові та українські тенденції слід підкреслити рух у напрямі поєднання регуляторами функцій регулювання, нагляду та гарантування. Такий підхід дозволяє забезпечити поєднання в єдиному центрі прав ухвалення рішень (вироблення правил поведінки, контролю за їх дотриманням) та прийняття відповідальності за його наслідки (виконання зобов'язань перед вкладниками в рамках гарантування їх вкладів). При цьому, зважаючи на світову практику, поєднання єдиним регулятором всіх вказаних функцій дозволяє зменшити бюджетне навантаження не тільки внаслідок оптимізації кількості регуляторів, але й завдяки можливості спрямування доходів від розміщення коштів фонду гарантування вкладів членів КС на фінансування такого регулятора.

Отже, Рада НАКСУ вважає за доцільне залишити функції регулювання та нагляду за діяльністю всіх кредитних спілок за Нацкомфінпослуг із їх доповненням функцією управління фондом гарантування вкладів членів КС, який може формуватися та використовуватися, наприклад, подібно до Національного страхового пайового фонду кредитних спілок США.

2. Щодо запровадження диференційованих регуляторних вимог для окремих категорій кредитних спілок з урахуванням фінансових та операційних ризиків.

На даний час вже запроваджено регуляторні відмінності для кредитних спілок в залежності від спектру видів їх діяльності, розміру активів, наявності відокремлених підрозділів, структури кредитного портфеля тощо. При цьому, зважаючи на те, що існуючий диференційний підхід щодо регулювання окремих категорій кредитних спілок застосовується починаючи з 01.01.2008 року, Рада НАКСУ вважає, що опрацювання питання щодо запровадження диференційованих регуляторних вимог для окремих категорій кредитних спілок з урахуванням фінансових та операційних ризиків має здійснюватися виключно на підставі аналізу отриманих результатів регулювання кредитних спілок, яке здійснюється відповідно до параметрів віднесення кредитних спілок до груп режимів регулювання та встановлених критеріїв, які визначені Розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 16 січня 2004 року за № 7 (із змінами та доповненнями). Також Рада НАКСУ наголошує на необхідності дотримання принципу адекватності диференційованих регуляторних вимог для окремих категорій кредитних спілок та унеможливлення зростання регуляторного тиску.

3. Щодо запровадження дієвих механізмів виведення неплатоспроможних кредитних спілок із ринку фінансових послуг.

Аналіз ситуації щодо існування кредитних спілок, які не в змозі виконати свої зобов'язання перед вкладниками, свідчить, що серед її основних причин є зловживання з боку керівництва та/або повна бездіяльність Державної виконавчої служби. Така ситуація триває починаючи з 2008 року без будь-яких позитивних зрушень, що призвело до перманентного і поки що безрезультатного обговорення питання про "цивілізоване" виведення таких КС з ринку. Зважаючи на це та з метою зняття соціальної напруги з боку десятків тисяч громадян України, переважно пенсіонерів і представників інших малозабезпечених верств населення, Рада НАКСУ вважає доцільним запровадити механізм компенсації з боку держави вкладів громадян, втрачених у неплатоспроможних кредитних спілках за умови обмеження суми цієї компенсації кожному з таких вкладників 25 тисячами гривень з подальшим відшкодуванням зазначених коштів за рахунок наявних кредитних портфелів та шляхом стягнень з винних осіб.

4. Щодо запровадження механізмів саморегулювання кредитних спілок з метою підтримання фінансової стабільності кредитних спілок та забезпечення дотримання ними правил поведінки на ринку фінансових послуг

На даний момент в Україні існує щонайменше дві асоціації кредитних спілок, які претендують на отримання статусу саморегулювних організацій. Зважаючи на це, а також, беручи до уваги міжнародний досвід щодо існування в рамках системи кредитних спілок окремої країни декількох саморегулювних організацій, Рада НАКСУ вважає за доцільне:

- (1) надавати право отримання статусу саморегулювної організації будь-яким асоціаціям кредитних спілок, які мають всеукраїнський статус та відповідають певним, визначеним на рівні закону, вимогам, таким як наявність в її розпорядженні достатньої кількості наглядових інструментів, достатність кадрового забезпечення, фінансової спроможності, стабілізаційного фонду, навчальних/освітніх можливостей тощо;
- (2) запровадити для кредитних спілок однакові вимоги і правила вступу та членства у будь-якій з СПО;
- (3) передбачити обов'язковість членства кредитної спілки в СПО;
- (4) взаємовідносини, права та обов'язки між СПО та державним регулятором визначити шляхом підписання відповідних договорів.

5. Щодо створення умов для функціонування другого рівня системи кредитної кооперації, у тому числі кооперативних банків та об'єднаних кредитних спілок, а також сервісної інфраструктури ринку кредитних спілок

Зважаючи на міжнародний досвід та завдання, які мають вирішувати суб'єкти другого рівня кредитної кооперації в Україні, Рада НАКСУ вважає за доцільне створення умов для виконання об'єднаними кредитними спілками наступних чотирьох функцій: (1) взаємокооперування коштами між кредитними спілками та забезпечення ліквідності; (2) платіжні послуги (тобто обробка платіжних доручень, таких як безготівкові перекази); (3) розрахунок за платежами (тобто фактично відправлення грошей, що лежать в основі платежів, які тісно пов'язані з платіжними послугами) і (4) інвестиційні послуги (які повинні бути тільки інвестиціями з низьким ризиком у високоліквідні активи).

Стосовно створення кооперативного банку - Рада НАКСУ підкреслює необхідність забезпечення можливості участі в ньому кредитних спілок будь-якого з регіонів України (створення всеукраїнських кооперативних банків кредитних спілок) та визначення окремих умов щодо мінімального рівня статутного (пайового) капіталу, що потребує внесення відповідних змін до законодавства.

Стосовно розвитку сервісної інфраструктури системи кредитних спілок - Рада НАКСУ вважає за доцільне створення за участі держави компанії з управління та викупу проблемних боргів.

Також, як в рамках Конгресу, так і на засіданні Ради НАКСУ було детально обговорено існуючі підходи щодо дозвільних процедур стосовно діяльності кредитних спілок. Зокрема, дослідження дозвільної практики, включаючи ліцензування, щодо кредитних спілок інших країн світу підтвердило, що факт реєстрації кредитної спілки як фінансової установи означає отримання всіх передбачених законом ліцензій (дозволів) і на безстроковій основі, оскільки це вважається необхідною передумовою діяльності кредитної спілки, як такої. Існуюча ж в Україні система, як відомо, включає три етапи, перший з яких - реєстрація кредитної спілки як юридичної особи, другий - як фінансової установи і третій - ліцензування. При цьому, практика короткострокового ліцензування в умовах створення штучних перешкод щодо отримання ліцензій призводить до унеможливлення статутної діяльності кредитних спілок та фактично дублює дозвільну процедуру реєстрації кредитної спілки як фінансової установи, адже пакет документів для набуття кредитною спілкою статусу фінансової установи надається за переліком, який за формою та змістом збігається з переліком документів на отримання відповідних ліцензій. Тому, враховуючи наведене вище, Рада НАКСУ вважає за необхідне удосконалити діюче законодавство в частині забезпечення можливості отримання кредитними спілками всіх необхідних дозволів (ліцензій) в момент набуття ними статусу фінансових установ, що повністю відповідатиме державній політиці, спрямованій на зменшення кількості дозвільних процедур та припинення їх дублювання.

Підсумовуючи, Рада НАКСУ, члени якої представляють майже всі регіони України, висловлює готовність НАКСУ до активної співпраці з органами державної влади в рамках реалізації даної концепції розвитку та реформування системи кредитної кооперації України, включаючи можливість залучення провідних іноземних експертів та фахівців.

З повагою та за дорученням Ради НАКСУ,

Президент НАКСУ

П. М. Козинець

ВСЕСВІТНЯ КОНФЕРЕНЦІЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

З 15 по 18 липня 2012 року в м. Гданськ (Польща) Всесвітня Рада кредитних спілок (WOCCU) спільно з Касою Крайовою провела чергову Всесвітню конференцію кредитних спілок. В заході взяли участь близько 1300 учасників кредитно-кооперативного руху з понад 50-ти країн з усіх куточків світу.

Місце проведення конференції було обрано не випадково: по-перше, значні досягнення польського руху кредитних спілок заслуговують на особливу увагу, по-друге, цього року виповнюється 20 років відродження кредитно-кооперативного руху Польщі. Для кредитних спілок України місце проведення Всесвітнього форуму було знаменне ще й тим, що у 1990-х роках сотні лідерів українських новостворених кредитних спілок пройшли стажування у Центральній Касі Крайовій та польських «скоках» на території гданського регіону. Необхідно особливо підкреслити, що, на відміну від стажувань, здійснених за рахунок міжнародних проєктів, більшу частину стажування було органі-

зовано і фінансово підтримано безпосередньо польською Касою Крайовою, яка сама в ті роки лише ставала на ноги.

Серед інших, на церемонії відкриття Всесвітньої конференції виголосив привітальну промову Лех Валенса, колишній Президент Польщі, керівник незалежної профспілки «Солідарність», лауреат Нобелівської премії миру та «останній з великих революціонерів», що привів свою країну до свободи від комуністичного режиму. Він закликав світовий рух кредитних спілок, що

працюють на місцевому рівні, до власної революції. «Існує велика потреба у вашій допомозі. І тут, у Гданську ви вже почали приєднуватися до нас для підготовки цієї революції», — сказав пан Валенса.

На Конференції була присутня делегація НАКСУ у складі 10 осіб, яка взяла активну участь у всіх заходах форуму — у пленарних засіданнях і секційних сесіях та інших дійствах.

Під час Конференції відбулось чергове офіційне звітно-виборне засідання Генеральної асамблеї WOCCU, участь у якому взяв Петро Козинець. Крім стандартних звітів та внесення деяких змін до Статуту WOCCU, на Генеральній асамблеї до складу WOCCU було прийнято ряд нових членів, у тому числі, наших сусідів, Центральну асоціацію ощадно-кредитних асоціацій Молдови.

У ході традиційного засідання керівників виконавчих органів асоціацій — членів WOCCU, участь у якому взяли Петро Козинець та Людмила Кравченко, дуже жваво об-

говорювались, перш за все, питання регулювання діяльності кредитних спілок та впровадження нових технологій.

Під час заключного пленарного засідання українська делегація вручила пам'ятну відзнаку польській Касі Крайовій на честь її 20-річчя та враховуючи дуже вагомий вклад в розбудову руху кредитних спілок в Україні.

Делегація від України особливо відзначила тепле ставлення та виняткову гостинність польської сторони до усіх учасників Конференції, і, в першу чергу, до українського руху. Дуже запам'ятався заключний етап події, який після короткої подорожі на кораблі по р. Мотлава проходив у затишному передмісті Гданська з традиційним гостинним польським частуванням.

В ході перебування на польській землі українська делегація провела численні двосторонні зустрічі зі своїми іноземними колегами. Вони були присвячені питанням подальшої співпраці, а також підготовці до III Східноєвропейського Конгресу кредитних спілок, який організувала НАКСУ за підтримки WOCCU в м. Чернівці у вересні цього року. Було досягнуто домовленості про участь у Конгресі представницьких делегацій з ряду країн, а також керівництва WOCCU.

Учасники української делегації висловлюють вдячність WOCCU за високий рівень організації Конференції, а також польській приймаючій стороні за гостинність та можливість ознайомитися з визначними пам'ятками польського краю.

«НАША СПІЛЬНА СПРАВА НЕОБХІДНА ТА ПЕРСПЕКТИВНА»

Голова правління кредитної спілки «Кредит-Чорнобиль» Ганна Семенчук про Всесвітню конференцію кредитних спілок:

— Кредитна спілка «Кредит-Чорнобиль» працює на ринку фінансових послуг вже понад дванадцять років, але я, як представник нашої спілки, вперше була присутньою на подібному світовому форумі. Цей досвід надзвичайно важливий для подальшої роботи нашої спілки, оскільки у всіх учасників світового форуму єдина мета — підтримання та розвиток кредитного руху своїх країн.

Особисто мене відразу ж вразила неймовірна кількість учасників (понад 1300 осіб), різноманітність рас та національностей. Однак, незважаючи на масовість заходу, конференція була проведена успішно. На мій погляд, організація заходу заслуговує на найвищу оцінку.

Вражаюче виглядав парад прапорів, церемонія відкриття та нагородження, а виступ президента НАКСУ Петра Козинця додав нам ще більше впевненості в тому, що справа, якою ми займаємось, не-

обхідна та перспективна. Особливо це відчуваєш на таких масових всенародних заходах, де є можливість повчитися в інших та поділитися власним досвідом. От, наприклад, під час приватної розмови з делегатами від Сполучених Штатів Америки зайшла мова про програмні засоби, якими користуються американські кредитні спілки. Нам навіть запропонували їх придбати, та яким було здивування колег з Америки, коли вони дізнались, що у нас, в Україні, аналогічні програми вже давно успішно використовуються. Почуття гордості за нашу державу, за нашу спільну справу мене не залишало протягом всього часу перебування на конференції.

Приємно, що достатньо часу було відведено для отримання ще й естетичної насолоди від перебування в такому мальовничому місті. Незабутніми для мене залишаться «бурштинова» пішохідна прогулянка, відвідування музею та звичайні прогулянки дивовижним містом Гданськ.

Бажаю всім, хто ще ніколи не брав участі у Всесвітній конференції, обов'язково, хоч раз, побувати на ній, щоб відчути дух єдності, гордості за спільну справу, спільну мету.

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ «РЕГУЛЯТОРНІ КОЛИВАННЯ»

Остання фінансова криза, що викликала «коливання» в системі регулювання діяльності кредитних спілок, підштовхує до впровадження більш жорстких заходів у сфері нагляду за діяльністю кредитних спілок.

Тему «Пошук балансу в системі регулювання в епоху міжнародних стандартів: за і проти» було обговорено на пленарному засіданні, яке проходило у приміщенні Польської Балтійської філармонії в рамках Світової конференції Всесвітньої Ради Кредитних спілок. У ньому взяли участь представники кредитних спілок і регуляторів з Канади, Великобританії та Сполучених Штатів. В обговоренні брали участь Девід Філіпс, президент і головний виконавчий директор Централі кредитних спілок Канади, Енді Поправа, президент і головний виконавчий директор корпорації зі страхування вкладів (Канада), Марк Лайонет, виконавчий директор Асоціації Британських кредитних спілок, Мартін Стюарт, голова державного регулятора Банківської системи Великобританії та взаємного страхування у фінансовій сфері, Білл Чені, президент і виконавчий директор Національної асоціації кредитних спілок (США), Джон Кучей, заступник виконавчого директора і голова Національної адміністрації кредитних спілок (США). Модератором форуму виступила Секретар Ради Директорів Всесвітньої Ради Луїза Петшлер, генеральний директор компанії Взаємного страхування вкладів Австралії.

Під час засідання було розглянуто широкий спектр питань: від Міжнародної мережі регуляторів діяльності кредитних спілок, яку очолює Енді Поправа і яку Всесвітня Рада обслуговує як секретаріат, до впливу глобальної реформи банківського сектору (Базель III) і встановлення коректного балансу, який би належним чином дозволяв

одночасне дотримання фінансових положень для безпечної та ефективної роботи кредитних спілок. Учасниками засідання було визнано, що іноді дуже важко знайти і зберегти такий баланс, враховуючи відмінності між системою комерційних банків, яка є комплексною, та системою кредитних спілок, що є соціально орієнтованою.

За словами Марка Лйонета, у Великобританії кредитні спілки — невеликий сегмент, і їм доводиться докладати зусиль, щоб бути помітними у порівнянні з іншими фінансовими інституціями. Проте, на щастя, кредитні спілки отримують хорошу політичну і громадську підтримку.

Деякі учасники форуму висловили стурбованість з приводу майбутнього процесу переходу від системи регулювання діяльності кредитних спілок (так званого «легкого дотику», демократичного втручання) до більш жорстких правил. Білл Чейні, зокрема, наголосив: «Кредитні спілки не просять більшого регулювання. Якщо ми продовжимо йти цим шляхом, то втрачимо відмінності, які має кредитна спілка у порівнянні з банком, і закінчимо тим, що кредитна спілка просто зникне як фінансова установа».

Енді Поправа, у свою чергу, наголосив на необхідності захисту представників регуляторного сектору: «Пам'ятайте, що регулюю-

чі органи не пишуть правил», «Не вас, представники кредитних спілок, ми хочемо переконати, а ваші вельмишановні уряди».

Дискутуючих не менш хвилювало питання регуляторного впливу на невеликі новостворені кредитні спілки. Адже їхні органи управління потребують відповідного підвищення знань та навичок для здійснення ефективного контролю за роботою КС. За словами Мартіна Стюарта, органи управління, члени яких високоосвічені люди і мають досвід роботи у сфері фінансів, повинні допомогти спілкам рухатися у напрямку підвищення якості послуг своїм членам.

Пенні Рівз, директор канадійської спілки і колишній директор Всесвітньої Ради, зауважила, що не можна випускати з уваги той факт, що органи управління кредитної спілки обирають самі члени, і підкреслила: «Ми не можемо дозволити собі втратити демократичні принципи діяльності».

Усі присутні на Форумі представники регуляторів одногосно погодилися, що кредитні спілки справедливо отримали схвальні оцінки за роботу протягом всієї фінансової кризи, допомагаючи та не відвертаючись від споживачів їхніх фінансових послуг, на відміну від багатьох банків. «Така схвальна оцінка громадськості має плідно попрацювати на майбутнє руху кредитних спілок», — зазначив Джон Кучей. Також він наголосив, що у США кредитні спілки стали яскравим прикладом високого рівня роботи під час фінансової кризи. 5 листопада 2011 року, названий як День «перевкладів», протягом якого 1,3 мільйона американців почали переводити свої гроші з банків у кредитні спілки, також став позитивним фактором для спілок».

Продовження глобальної пропагандистської діяльності, лобіювання, захист та відстоювання інтересів КС Всесвітньою Радою має зіграти вирішальне значення у встановленні регуляторного тону для міжнародних груп, таких як Базельський комітет з банківського нагляду, і це має спрацювати так само дієво, як і надання відповідних рекомендацій для місцевих регуляторів задля уповільнення регуляторних коливань та забезпечення нормального функціонування системи.

Говорячи про реформування системи регулювання діяльності кредитних спілок, Девід Філіпс зазначив, що, приміром, «у Канаді указом прем'єр-міністра створено орган, який діє за принципом «заміни». Якщо йде розробка нових правил, то спочатку потрібно скасувати існуюче регулювання, яке має аналогічні фінансові наслідки. Це говорить про необхідність реформування, однак розумного реформування».

Всесвітня Рада Кредитних Спілок (WOCU) є світовим об'єднанням та агенцією з розвитку кредитних спілок. Всесвітня рада сприяє якісному розвитку кредитних спілок та інших фінансових кооперативів по всьому світу задля розширення можливостей людей на через надання високоякісних і доступних фінансових послуг. Всесвітня Рада представляє глобальну систему кредитних спілок у міжнародних організаціях і працює з національними урядами в частині вдосконалення законодавства та системи регулювання. Її програми технічної допомоги, впровадження нових інструментів і технологій спрямовані на зміцнення фінансової діяльності кредитних спілок та збільшення масштабів їх охоплення.

Всесвітня Рада реалізувала понад 290 програм технічної допомоги в 71 країні. Загалом у світі діє 51000 кредитних спілок у 100 країнах, обслуговуючи 196 000 000 осіб.

За матеріалами www.woccu.org.

Інтерв'ю з Гжегожем Бірецьким, Президентом Польської Каси Крайової

БЛАГОЧЕСТИВІ БАНКИ, АБО КРЕДИТНІ СПІЛКИ

— Перш за все, вітаємо, пане Президенте, з нагоди 20-річчя заснування Національної асоціації кооперативних заощаджень та кредитних спілок. На Вашу думку, у чому секрет такого успіху?

— Секрет успіху в тому, що нам, полякам вдалося зібрати, організувати і створити 1989 року «з нуля» найбільший громадський рух у Польщі.

Кредитні спілки з моменту їх створення завжди служили і служитимуть поліпшенню добробуту і підтримці своїх членів у важких ситуаціях. Починаючи з довоєнної традиції «Кас Стефчика», польські кредитні спілки активно борються з бідністю, лихварством, запобігають фінансовим втратам, що призводять до соціальної ізоляції. Всі ці зусилля надзвичайно важливі, особливо в період кризи, наслідки якої усі відчувають на собі. Кредитні спілки в Польщі — єдині фінансові установи, які відгукнулися на заклик Європейського Союзу та зайнялися діяльністю, спрямованою на боротьбу з бідністю. Польські кредитні спілки піклуються не тільки про широкий і доступний асортимент своїх послуг, але й ведуть багато освітніх заходів, де вчать поляків мудро і розумно планувати сімейний бюджет і заощаджувати гроші.

— Кооперативні ощадні та кредитні спілки об'єднують велику кількість членів, це дуже популярні установи в Польщі. Що приваблює людей до кредитних спілок?

— Члени кредитних спілок — їхні співвласники, цим кредитні спілки відрізняються від комерційних установ. Люди завжди можуть розраховувати на доступні фінансові продукти, розроблені на будь-який бюд-

жет. Це не лише особисті рахунки, але і багато інших послуг, таких як інвестиційні продукти, страхування чи подорожі.

Ми працюємо, щоб задовольнити попит наших членів, з урахуванням їх можливостей та потреб. Варто відзначити, що кредитні спілки — суто польські фінансові установи і їм не загрожують ризики, з якими стикаються інші комерційні фінансові інститути, пов'язані, наприклад, з транскордонними фінансовими потоками.

— 15-19 липня у Гданську проходила Всесвітня конференція кредитних спілок, в якій брали участь і польські кредитні спілки. З виступів світових лідерів кооперативного руху випливало, що багато хто з представників 53 країн, що приїхали на конгрес, хотів би повчитися кооперативній діяльності у поляків. Чим саме польські скоки зацікавили колег з інших країн?

— Я дуже пишаюся тим, що під час Всесвітньої конференції кредитних спілок коле-

ги з багатьох країн привітали нас із величезним успіхом, яким, безсумнівно, є 20-річчя кредитних спілок Польщі. Наш досвід сьогодні використовують кредитні спілки з Молдови, України, Литви, Румунії, а також із розвинутих регіонів, таких як США.

Слід нагадати, що 20 років тому, коли ми починали діяльність, нам допомогли наші друзі зі Сполучених Штатів. Сьогодні вони кажуть, що для того, чого ми досягли за ці 20 років, їм знадобилося майже століття. Це ще один привід для гордості, тому що тепер американці можуть скористатися нашим прикладом і реалізувати його в своїх країнах.

— Ми знаємо, що кредитні спілки підтримують людей, що опинились в скрутній ситуації. Чи планують скоки впроваджувати нові рішення чи продукти, наприклад, для жертв смерчів, які останнім часом трапляються у Польщі? Адже переважна більшість людей не можуть дозволити собі дорогі види страхування, тому чи є вихід з цієї ситуації?

— У таких випадках ми можемо допомогти в двох напрямках. По-перше, це можливість позики чи кредиту, який дешевше, ніж доступні на ринку аналогічні продукти у різних фінансових установах. Другий метод передбачає здатність пролонгувати платежі по кредиту, поки наші члени та їх сім'ї не подолають наслідки трагедії. Ми вже мали справу з подібними ситуаціями під час повені, від якої постраждали багато польських територій у 1997 році. Тоді в кредитних спілках був зроблений цілий ряд програм допомоги, які дозволили людям відновити втрачені господарства.

Втім, це стосується не тільки стихійних лих. У тому ж 1997 році, коли було закрито через неприбутковість верф у Гдині, і тамтешні працівники були позбавлені жодних ресурсів до життя, ми також не сиділи, склавши руки. Ми ввели в дію спеціальну пропозицію для всіх постраждалих, які завдяки польським спілкам отримали змогу гідно пережити скрутні для себе і своїх родин часи. Це конкретні приклади реалізації нашої місії.

Крім того, нещодавно ми також започаткували товариство взаємного страхування.

Принцип роботи цієї неприбуткової установи подібний до кредитних спілок. Ми почнемо його розвивати в наступному році.

— Чи є спільний знаменник, який об'єднує діяльність кооперативів по всьому світу? Можливо, це ідея солідарності? У вступному слові на церемонії урочистого відкриття Світової конференції кредитних спілок йшлося про принцип солідарності між спілками, а також спілок з їхніми членами. Ймовірно, саме цього можна навчитися у нас.

— Ідея солідарності значною мірою «вписана» в розвиток кредитних спілок. Можна стверджувати, що польські кредитні спілки походять з великого суспільного пориву, який стався в кінці 80-х — початку 90-х років минулого століття. Вельми важливі, як було неодноразово підкреслено на конференції у Гданську, розбіжності у функціонуванні кредитних спілок та банків. Всі кредитні спілки у світі характеризуються тим, що їхні члени є одночасно співвласниками, а отриманий дохід не йде в кишені приватних інвесторів, а повертається до членів, що також впливає на розвиток спілок. Готівкові кредити у кредитних спілках завжди були альтернативою банківській пропозиції, особливо для людей з низькими і середніми доходами. Кредитні спілки часто називають благочестивими банками, і з цим порівнянням важко не погодитися.

Розмову вів Іренеуш Скубіс.
Газета «Niedziela», 29.07.2012 р.

"ЛЮДСЬКЕ ОБЛИЧЧЯ ФІНАНСІВ"

Я не вперше пишу про рух кредитних спілок. Проте цього разу я був вражений: на Конференцію Всесвітньої Ради Кредитних Спілок до Гданську прибули 1400 представників кооперативів з 53 країн світу. Я був захоплений організацією цієї зустрічі, на якій звучала велика кількість мов. Конференція проходила у 20-ту річницю Національної асоціації кредитних спілок Польщі, яка базується в Гданську, у присутності її президента Гжегожа Бірецького, першого віцепрезидента WOCCU, ради директорів і Вченої ради кредитних спілок, членом якої я є.

Ідея ощадно-позичкових кас належить Францішеку Стефчику (1861-1924 рр.), основоположнику кредитної кооперації Польщі, яка була заснована на принципах християнського соціального вчення. З часом ця ініціатива стала популярною під назвою «Кас Стефчика». Сьогодні ведеться підготовка до початку процесу беатифікації святого покровителя кооперативного руху в Польщі. Ми також сподіваємося, що ідею турботи і допомоги підтримають якнайбільше людей у Польщі та у всьому світі.

Сьогодні кредитні спілки поширені по всій країні, вони безпечні і дають людині можливість інвестувати свої заощадження, ставши членом та співвласником спілки, а також брати гроші в борг, якщо один із членів спілки має таку потребу. Останніми роками великі банки по всьому світу опинилися у скрутній ситуації і похитнули світовий економічний баланс. У багатьох країнах люди перемістили свої заощадження з банків до кредитних спілок. Це сприяло розвитку спілок, і дозволило незможним членам отримати прибуток. Крім того, кредитні спілки намагаються допомагати бідним. Тому кредитні спілки мають розвиватися і поширювати свої послуги на інші сектори економіки, де люди також потребують допомоги. Останній приклад: країна постраждала від торнадо і повеней, сталися жакливі руйнування, люди, які не могли дозволити собі мати страховку, лишилися без адекватної допомоги. І це стало випробуванням для кредит-

них спілок, що мали будь-яким чином допомогти постраждалим. Саме у цьому полягає людська природа кредитних спілок, діяльність яких носить і благодійний характер, хоча принципи бізнесу є дуже суворими для усіх.

Висловлювання учасників міжнародного конгресу на адресу польських скоків дуже прихильні: вони приїхали до Польщі, щоб чогось навчитися і через те, що наша країна у числі лідерів кредитно-кооперативного руху.

Нова капіталістична система Польщі призвела до того, що практично вся економічна галузь була продана багатим іноземним підприємцям і тепер вони володіють, наприклад, шахтами, а ми мусимо приводити вугілля з-за кордону. Те ж стосується і верфей, які були продані або закриті, цукрових заводів (у нас був гарний польський цукор, який ми експортували, натомість ми повинні імпортувати його). Глобальна європейська політика зробила з Польщі, перспективної країни, бідну країну, продавану на зовнішніх ринках. Якби свого часу ми пішли у напрямку кооперації (тоді поляки не могли дозволити собі купити більше однієї компанії, як це робили іноземні капіталісти за підтримки нашого уряду), створивши різноманітні кооперативи, спільноти людей, які об'єднувалися б для порятунку власної країни, тоді багато підприємств могло б залишитися в наших руках, ми могли б працювати для себе на своїй землі.

Ось чому я вдячний Богу, що є такі організації, як кредитні спілки, де кожен може отримати фінансову допомогу, зберегти на пільгових умовах і примножити свої кошти. Добре, що у нас є такі чудові люди і такі організації. Завдяки їм ми не залежим від крупних банків і фінансових організацій, які монополюють правлять світом і приймають рішення, не вигідні для нас. Принцип, за яким працюють кредитні спілки, є євангельським принципом. Тож нехай дух великої любові до Бога і служіння людині шириться в нашому суспільстві.

Іренеуш Скубіс, відомий польський журналіст, газета „Niedziela”, 29.07.2012 р.

III СХІДНО-ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНГРЕС КРЕДИТНИХ СПІЛОК

З 26 по 29 вересня 2012 року в м. Чернівці пройшов III Східно-Європейський конгрес кредитних спілок, організований Національною асоціацією кредитних спілок України (НАКСУ) за підтримки Всесвітньої ради кредитних спілок (WOCCU).

На цей міжнародний форум з'їхалися близько 110 лідерів та представників кредитних спілок та їх асоціацій з Росії, Литви, Молдови, України. Причому, численність делегацій-гостей складала від 4 до 18 учасників. Крім того, участь у Конгресі взяли Віце-президент WOCCU Майкл Едвардс, Директор департаменту регулювання та нагляду за кредитними установами Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Олег Швець та його заступник Наталія Завгородня, журналісти.

Урочисте відкриття Конгресу відбулось у мармуровій залі Чернівецького Національного університету ім. Ю.Федьковича. Тут учасників форуму привітали заступник Голови Чернівецької обласної державної адміністрації Віталій Темерівський, проректор ЧНУ Юрій Лопатинський, директор департаменту Нацкомфінпослуг Олег Швець. З промовами також виступили Голова Ради НАКСУ Анатолій Занюк, Голова спостережної ради чернівецької КС «Наші люди» Ярослав Кирпушко, генеральний директор Ліги кредитних спілок Росії Тетяна Івашкіна.

На тому ж засіданні з головною доповіддю виступив Віце-президент WOCCU Майкл Едвардс. У своїй масштабній презентації пан Едвардс зробив детальний порівняльний аналіз побудови систем кредитних спілок США, Канади, Австралії, Ірландії, Великобританії, Польщі та ряду інших кра-

їн та виклав деякі аспекти міжнародного стандарту капіталу й ліквідності «Базель III».

Щодо ліцензування пан Едвардс зазначив, що у США кожна кредитна спілка, отримуючи постійну ліцензію в державному органі нагляду, має право здійснювати весь спектр видів діяльності, притаманних КС. Іноді ліцензія вводиться в дію поступово, це переважно стосується невеликих спілок. При цьому пан Едвардс наголосив, що не розуміє існуючої в Україні практики своєчасного ненадання ліцензій з боку регулятора, оскільки це фактично зупиняє діяльність кредитних спілок, які надають види фінансових послуг, що вимагають ліцензування.

Щодо існуючих на північноамериканському континенті систем гарантування було зазначено, що перші страхові фонди гарантування у США та Канаді створювалися з грошових коштів, акумульованих кредитними спілками. Це були недержавні фонди (до 1970 року уряд відмовлявся від ідеї федерального гарантування). На зміну існуючим тоді схемам гарантування на рівні окремих штатів у 70-х роках минулого століття у США прийшла державна агенція гарантування, де у відповідному федеральному фонді кредитні спілки розміщують 1 % як

депозит плюс, за потреби, додатково сплачують 0,3 %.

Зрозуміло, що державне гарантування — це гарантування зовсім іншої якості та рівня надійності, бо держава завжди має вільні ресурси, на відміну від гарантування на рівні окремих штатів, де у разі виникнення несприятливих обставин відсутнє джерело забезпечення виплат. Як зазначив пан Едвардс під час презентації, одночасно існує ряд нормально працюючих кредитних спілок, які не є учасниками державної системи гарантування, проте вони не мають того рівня безпеки, який мають КС — учасники системи. Для створення та успішного функціонування системи гарантування необхідно забезпечення солідарності виплат усіх учасників системи у разі, якщо будь-хто з них поніс втрати. Найефективнішою є канадська система гарантування вкладів.

На сьогодні в США і Канаді існує регулярна практика виплат з фондів гарантування. Інколи буває достатньо втручання в діяльність кредитної спілки та надання допомоги шляхом входження до капіталу КС у разі виникнення ускладнень. Але трапляється, що КС перебуває у непридатному до роботи стані, і тоді вкладникам з фондів гарантування здійснюються виплати. Ефективність цих систем зумовлена й тим, що у США та Канаді функції регулювання і гарантування об'єднані в одному органі.

Невеликі кредитні спілки, активи яких становлять менше 10 млн. доларів (приблизно половина усіх КС США) звільнені від проведення обов'язкового аудиту. Вважається, що достатньо перевірок з боку агенції, яка контролює діяльність кредитних спілок. Крім того, невеликі КС мають право капіталізуватися до рівня 6 % капіталу по відношенню до активів протягом 10 років.

Нещодавно орган, що регулює діяльність кредитних спілок у США, виступив з ініціативою збільшити розмір активів кредитних спілок, до яких застосовуються слабші заходи регулювання, до 30 млн. доларів, на що кредитні спілки відповіли контрніціативою — збільшити цю суму до 50 млн. доларів.

Стосовно системи звітності КС у США

пан Едвардс зазначив, що зазвичай звітність подається щоквартально. Це загальна інформація про кредити, структуровані за категоріями (бізнес-кредити, іпотека), інвестиції. В США діє інша система балансу, вона не містить поняття глобальних пасивів, натомість є поняття зобов'язання і капітал, і кожен з компонентів балансу розділюється за всіма існуючими категоріями. Вони показують якість зобов'язань, наявність запозичень, якість капіталу тощо. Один раз на рік уся ця інформація перевіряється з боку уповноваженого органу, і саме він засвідчує, наскільки дані, відображені у звітності, стали результатом первинної інформації, яка міститься у бухгалтерських книгах.

Понад 50 % витрат на утримання органу, який контролює кредитні спілки США, покриваються за рахунок доходів від інвестиційного розміщення коштів фонду гарантування. Іншу частину складають платежі ринку, але вони залежать від розміру кредитних спілок (зі спілок з малими активами вони практично не стягуються). Для кредитних спілок цей щорічний платіж складає 0,1 % від розміру активів.

Доповідь Майкла Едвардса та його відповіді на запитання викликали гучні оплески присутніх, оскільки очевидно, що регуляторні вимоги, які застосовуються до кредитних кооперативів у світі, кардинально відрізняються від сучасних принципів регулювання діяльності кредитних спілок в Україні.

Після закінчення офіційної частини для учасників Конгресу був організований свят-

ковий фуршет у комплексі «Сонячна долина», на якому кожна делегація мала можливість оригінально представити свою країну. Під час вечері учасники форуму спілкувалися з колегами у невимушеній атмосфері, заводили нові знайомства зі спілчанами з інших держав.

Другий день Конгресу був цілком присвячений темі «Моделі розбудови системи кредитних спілок окремих країн Європи». Пленарне засідання проходило у конференц-залі туристичного комплексу «Сонячна долина». Про устрій, діяльність та регулювання системи кредитних спілок Литви докладно розповіла Мігле Блажаускієне, керівник фінансового відділу Центральної кредитної унії Литовської республіки.

У Литві діяльність КС регулює Центральний банк Литви. Литовські КС мають право ведення рахунків, здійснення платежів і переказів у національній валюті (літах) і євро, працюють з платіжними картами Maestro і Mastercard, випущеними Центральною кредитною спілкою, поширеним інтернет-банкінг. Пайовики, які не мають належної застави за кредитом, можуть її отримати від фондів кредитних гарантій, заснованих державою та звільнених від оподаткування. Для охочих відкрити власний бізнес діє кредитна програма «Старт-ап» з мінімальними відсотками завдяки державним дотаціям. У литовських кредитних спілках річні ставки за депозитами складають від 2 до 3 %, за кредитами — від 6 до 12 %. Середній розмір кредиту становить 9 тис. євро.

У Литві діє державний фонд гарантування депозитних вкладів. Всі депозити до 100 тис. євро на одного пайовика застраховані у фонді страхування депозитів, у який кредитні спілки відраховують 0,2% від суми депозитів щорічно. Крім того, Центральна КС вдало поєднує стабілізаційну функцію та функцію підтримки ліквідності завдяки створеним стабілізаційному фонду і фонду підтримки ліквідності, що дозволило кредитним спілкам у кризовий період уникнути банкрутств.

Говорячи про сертифікацію працівників кредитних спілок, пані Блажаускієне зазна-

чила, що з п'яти членів правління КС не менше двох членів мають одноразово скласти кваліфікаційні іспити або достатньо мати досвід управлінської роботи в банку не менше 2 років.

Далі про устрій та роботу систем кредитних спілок розповіли виконавчий директор Центральної асоціації кредитних асоціацій Республіки Молдова Єфим Лупанчук та Олександр Соломкін, керівник найбільшої саморегульованої організації Росії «Кооперативні Фінанси», створеної на базі Ліги кредитних спілок Росії. Про особливості створення кредитних спілок в Україні, міжнародну підтримку, діяльність НАКСУ, законодавче забезпечення діяльності кредитних спілок та пропозиції щодо внесення змін до концепції реформування та розвитку системи кредитних спілок ішла мова у презентації Президента НАКСУ Петра Козинця. Щодо аспектів державного регулювання діяльності кредитних спілок України присутнім доповів директор департаменту Нацкомфінпослуг Олег Швець. Він висловив власну думку щодо ліцензування та сертифікації працівників КС.

Також Олег Швець зупинився на основних напрямках реформування системи державного регулювання, передбачених Національним планом дій на 2012 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», зокрема, на положеннях законопроекту з питань реформування та розвитку національної системи кредитної кооперації. Цілком зрозуміло, що доповідь переросла в активну, а інколи навіть гостру дискусію. Зокрема, з боку представників кредитних спілок були висловлені настійливі застереження про неприпустимість створення регулятором штучних перешкод для діяльності фінансово стабільних кредитних спілок, припинення практики залишення без розгляду документів КС, що надаються для отримання відповідних ліцензій, та відмов з причин, які не свідчать про недотримання КС вимог законодавства. Також було наголошено на необхідності запро-

вадження адекватних методів регулювання діяльності КС саме в залежності від їх фінансового стану, напротивагу від запровадження для всіх КС обмежень, що їх має бути застосовано щодо проблемних спілок.

В цілому ж, кожна з презентацій, представлених під час пленарного засідання, викликала великий інтерес у учасників Конгресу. Виступ кожного з доповідачів продовжили активне обговорення та тривалі сесії запитань відповідей.

Після завершення насиченого пленарного засідання учасники Конгресу, залежно від уподобань, мали можливість відвідати Банченський монастир чи отримати естетичну насолоду від концерту камерної музики.

Наступного дня роботу форуму продовжили виступи представників рухів кредитних спілок країн – учасниць Конгресу з актуальних питань розбудови кредитної кооперації та діяльності кредитних спілок. Віце-президент НАКСУ Катерина Калустова висвітлила тему «Стабілізаційний фонд та система бального оцінювання як елементи стабілізаційної системи НАКСУ». Валерій Касаткін, Голова Ради Ліги кредитних спілок Росії та голова Асоціації кредитних кооперативів Алтаю присвятив свій виступ практичним аспектам у діяльності КС та зупинився на проблемних питаннях. Віце-президент НАКСУ, Голова правління ОКС НАКСУ Людмила Кравченко презентувала учасникам Конгресу огляд діяльності ОКС НАКСУ за майже 10 років його існування.

Юрій Ковальов, Голова правління кредитної спілки «Кредитсталь» з м. Маріупо-

ля, стисло доповів про діяльність своєї установи в контексті загальної ситуації на ринку фінансових установ. Юрій Васильович поділився досвідом використання нових технологій у роботі спілки, зокрема, онлайн-банкінгу, інтернет-банкінгу, співпраці з банківськими структурами, що суттєво спрощує роботу.

Друга половина дня була присвячена відвідуванню учасниками Конгресу чернівецьких кредитних спілок «Буковина», «Буковинський альянс», «Наші люди» та «Чернівці» для ознайомлення на місцях з їх роботою та обміну досвідом під час засідань круглих столів.

Увечері для усіх учасників форуму було організовано українську фольклорну вечірню у ресторані „Смерекова хата” неподалік Чернівців. Неповторна кухня, буковинський колорит та українська гостинність не залишили байдужим жодного учасника Конгресу. Особливо припали до душі частування та розважальна програма нашим гостям з-за кордону.

Підведення підсумків та закриття III Східно-Європейського конгресу кредитних спілок відбулося у четвертий день його роботи. Завершуючи Конгрес, Президент НАКСУ Петро Козинець у своїй фінальній промові подякував усім кооператорам – співвітчизникам та іноземним колегам, за участь у форумі, висловивши впевненість, що міжнародні заходи такого рівня потрібні і мусять проходити регулярно, оскільки вони є найкращим майданчиком для безпосереднього спілкування, обміну досвідом та обговорення найгостріших питань між лідерами кредитних спілок та представниками регулюючих органів різних країн.

Даючи оцінку результатам Конгресу з боку його учасників, була висловлена одностайна думка про важливість цього заходу, оскільки його головною особливістю стало визнання помилок та пошук способів їх виправлення, висвітлення проблем і завдань, на відміну від поширеної практики подібних зібрань, де частіше домінують звіти та інформація виключно про досягнення та успіхи.

ВІДГУКИ ПРО ІІІ СХІДНО-ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНГРЕС КРЕДИТНИХ СПІЛОК*

Согласно федеральному законодательству, в России все кредитные союзы, которые хотят работать на рынке, должны стать членами одной из более десяти действующих саморегулируемых организаций. Александр СОЛОМКИН является генеральным директором крупнейшей СРО России «Кооперативные Финансы», созданной на базе Лиги кредитных союзов России. «Бюлетень» обратился к Александру Алексеевичу с просьбой поделиться впечатлениями о Конгрессе кредитных союзов.

— III Восточно-Европейский Конгресс кредитных союзов оправдал свое предназначение. Нам обязательно нужно собираться на постсоветском пространстве, потому что проблемы, не считая небольших отличий, как видим, одинаковы. Процесс развития кредитной кооперации сталкивается с одними и теми же проблемами: законодательными, ответственности участников рынка, не совсем понятными отношениями с регулирующими органами. Все эти вопросы нужно обсуждать, чтобы найти верный выход из ситуации.

Для проведения Конгресса выбрано замечательное место, особо хотим отметить четкую организацию мероприятия и щедрую украинскую кухню. Хочу заметить, что после предыдущего Конгресса имела место некая неуверенность в проведении последующего, но, как мы сегодня видим, НАКСУ отлично справилась с задачей.

Опыт непосредственного общения лидеров кредитных союзов с представителями регулирующих органов совершенно необходим. У нас в России много лет назад, еще до принятия нового Закона, предполагаемый регулирующий орган «замкнулся» и перестал выходить на контакт с рынком, и мы вышли на аналогичную дискуссию. И сегодня, как мы увидели во время Конгресса, у вас

идет хорошее взаимодействие с регулятором.

Нам очень понравилось выступление представителя Нацкомфинуслуг Олега Швеца. Проблемы, поднятые сегодня, обозначены как в России, так и в Украине. Как правильно сказал г-н Швец, у него есть обращения лишь по негативу от участников рынка, но никто не обращает внимания, когда все хорошо. Необходимо, чтобы добросовестные участники рынка довели положительную информацию и до регулятора, и в СМИ для формирования хорошего информационного поля вокруг нашего сектора.

Как я говорил в начале своего выступления, ребенка необходимо воспитывать, когда он лежит поперек лавки. Если взять, к примеру, опыт Литвы и Польши, то там изначально во главу угла было поставлено законодательство, которое четко определило рамки для развития кредитных кооперативов. И в России, и в Украине еще до принятия первого профильного закона кредитные кооперативы уже были созданы и работали. Но первые законодательные акты не были идеальными, они и позволили войти на этого рынок недобросовестным участникам. Безусловно, легко заявлять и огульно пеньять на весь сектор, однако этого делать ни в коем случае нельзя — именно система создала условия для того, чтобы на рынке появились мошенники. Зачастую законодательные или регулятивные органы не прислу-

*Публікуються мовою оригіналу

шиваються ко мнению добросовісних учасників ринку до наступлення форс-мажорних подій, а це грозить тим, що ситуація може виявитися запущеною.

Должен сказати, в Росії ситуація в відношенні кредитних кооперативів ще більш ліберальна, ніж в Україні. Я в корні не погоджений з мнением представника вашого регулятора о тому, що побороти її можуть самі учасники ринку. Тому що державний орган створюється для того, щоб у секторі, за який він відповідальний, все було нормально. Їм необхідно встановлювати контакт з добросовісною складовою ринку, визначені правила гри, які не стримують розвиток того або іншого сегмента, а навпаки, сприяють йому.

Пока що в Росії не вироблено механізм швидкого впливу на недобросовісних учасників ринку. Сьогоднішній завдання регулятора — це виведення з ринку цих організацій, які не вступили в СРО. Можливо, деякі кредитні кооперативи просто не працюють, вони були когось створені як юридичні особи, але діяльності не ведуть. Сьогоднішнє законодавство передбачає лише ліквідацію таких кооперативів в судовому порядку. Є кооперативи, які не працюють, і серед них є ті, у яких залишилися зобов'язання перед пайщиками. І на питання, що робити з пайщиками, у нас поки що немає відповіді, оскільки немає остаточних судових рішень.

В нашій практиці бувають випадки, коли кооператив з рівнем просрочки 90 % звертається з проханням вступити в нашу СРО. Ми, безумовно, відмовляємо, тому що такі організації хочуть перекласти всі свої проблеми на саморегульовану організацію.

Татьяна Ивашкина, Генеральный директор Лиги кредитных союзов России:

— Нам очень понравилось, что руководители ваших кредитных союзов активно защищают свой сектор, аргументировано отстаивают собственную позицию, с полным ощущением своей правоты, в первую очередь, отстаивают интересы своих пайщиков.

Положительным моментом является и то,

що, незважаючи на велику кількість негативних звернень, представник вашого регулюючого органу не має негативно-го мнением о секторі в цілому, що регулятор готовий йти на контакт. І потрібно знайти розуміння виходу з створеної ситуації.

Мигле БЛАЖАУСКИЕНЕ, руководитель финансового отдела Центральной кредитной унии Литовской республики:

— Мы были очень рады стать участниками Конгресса. Благодаря этому международному мероприятию мы узнали, чем живут кредитные союзы в Украине и других странах, как они развиваются. Менеджеры кредитных союзов с душой, всецело отдаются любимому делу и работают, строго соблюдая кооперативные принципы, так же, как и мы у себя в Литве. Однако мы также увидели, что в Украине сегодня есть большие проблемы с регулируемыми институтами, и это очень мешает союзам работать и развиваться. На мой взгляд, литовские кредитные союзы, которые работают на рынке аналогичный промежуток времени, в своем развитии ушли далеко вперед.

Очень большая ваша проблема — это отсутствие диалога между рынком и регулятором. Диалог крайне важен, поскольку все структуры рынка организованы в систему, имеющую под собой крепкую основу. И НАКСУ, как система, на наш взгляд, имеет очень хорошие перспективы. Мы надеемся, что вы найдете общий язык, и это станет долгожданным толчком к развитию кредитной кооперации в Украине.

III СХІДНО-ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНГРЕС КРЕДИТНИХ СПІЛОК

ПРЕЗЕНТАЦІЇ

ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ СИСТЕМ КРЕДИТНИХ СПІЛОК У РІЗНИХ КРАЇНАХ СВІТУ

ПРЕЗЕНТАЦІЯ МАЙКЛА ЕДВАРДСА, ГОЛОВНОГО РАДНИКА ТА ВІЦЕ-ПРЕЗИДЕНТА З ЮРИДИЧНИХ ПИТАНЬ, ВСЕСВІТНЯ РАДА КРЕДИТНИХ СПІЛОК

World Council of Credit Unions

Системи кредитних спілок світу: короткий огляд

Східно-Європейський конгрес кредитних спілок, вересень, 2012

Майкл Едвардс
Головний радник та Віце-президент з юридичних питань та урядових зв'язків
Всесвітня рада кредитних спілок
medwards@woccu.org
www.woccu.org

World Council of Credit Unions

Всесвітній рух кредитних спілок

- Країни з кредитними спілками: 100
- Кількість кредитних спілок: 51,000
- Члени кредитних спілок: 196,500,000
- Відсоток членства в КС серед населення віком від 15 до 64 років: 7.8%
- Заощадження: 1.22 трильйона доларів США
- Кредитний портфель: 1.02 трильйона доларів США
- АКТИВИ: 1.56 трильйона доларів США

World Council of Credit Unions

Сполучені Штати Америки

- 7 200 кредитних спілок, 94 мільйони членів (45% населення) та 1 трильйон доларів США в активах.
- Два типи кредитних спілок: (60%) "Федеральні кредитні спілки" та (40%) "Кредитні спілки штатів" (під юрисдикцією окремих штатів)
- Всі федеральні та більшість кредитних спілок штатів належать до Федеральної схеми гарантування заощаджень (ФСГЗ (NCUSIF), але є деякі спілки штатів, які не входять до цієї системи (приблизно 200); вони мають окрему приватну схему (ASI) без державних гарантій.

World Council of Credit Unions

Сполучені Штати Америки

- Федеральні кредитні спілки регулюються Національною адміністрацією кредитних спілок (НАКС (NCUA), агентством федерального уряду США, що спирається на державну "повну довіру та кредит"
- Кредитні спілки штатів регулюються в основному Банківським регуляторним агентством штатів, але кредитні спілки штатів, заощадження яких захищено ФСГЗ також регулюються НАКС
- Рахунки в кредитних спілках США: (1) "пай"; (2) "пайові сертифікати" (деPOSITNІ сертифікати); (3) "пайові чекові рахунки" (поточні рахунки)
- Майже всі кредитні спілки пропонують платіжні послуги

World Council of Credit Unions

Сполучені штати Америки

Федеральна схема гарантування заощаджень (операційні та юридичні деталі):

- Гарантується 250 000 доларів США на одного члена, один рахунок (запобігання відтоку членства)
- Всі кредитні спілки, захищені ФСГЗ, мають вкласти 1% від заощаджень до ФСГЗ (цей платіж КС не збільшує її витрати, має природу депозиту); відсотки від розміщення цих коштів допомагають фінансувати НАКС
- Коли необхідно, ФСГЗ також збирає з кредитних спілок додаткові внески (платежі, які відносяться до витрат КС) в розмірі 0.3% від захищених заощаджень, що забезпечує підтримання співвідношення коштів ФСГЗ до захищених заощаджень на рівні 1.3% (1% від заощаджень плюс гроші від внесків)
- NCUSIF може вливати капітал в проблемні кредитні спілки, використовуючи "сертифікати заборгованості" (поворотні кошти, які в подальшому виплачуються кредитними спілками)
- Якщо у ФСГЗ брак коштів, заощадження виплачуються федеральним урядом (дуже важливо)

III СХІДНО-ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНГРЕС КС

ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ СИСТЕМ КРЕДИТНИХ СПІЛОК У РІЗНИХ КРАЇНАХ СВІТУ

Англомовна Канада

- 813 кредитних спілок з 10,6 мільйони членів (45%) та 271 мільярд доларів США в активах
- Канадські кредитні спілки реєструються та регулюються Провінційними урядовими агенціями; наприклад, Корпорація страхування депозитів Онтаріо (КСДО (DICO))
- В кожній провінції заощадження застраховані принаймні на 100 000 канадських доларів; в деяких заощадження застраховані без обмежень; гарантування заощаджень спирається на провінційні уряди

Австралія

- 106 кредитних спілок з 4,5 мільйони членів (31%) та 84 мільярди доларів США в активах
- Регулюються Австралійським пруденційним регуляторним органом (АПРО (APRA)), який також регулює банки, брокерів-дилерів цінних паперів, та страхові компанії
- Заощадження гарантуються на суму 250 000 австралійських доларів за схемою фінансового відшкодування АПРО (FCS), що гарантується Австралійським урядом.

Ірландія (Ірландська Республіка та Північна Ірландія)

- 494 кредитних спілок, 3,1 мільйона членів (72%) та 17,4 мільярдів доларів США в активах
- Регулюється Центральним банком Ірландії в Ірландській Республіці; Органом з фінансових послуг у Північній Ірландії (Великобританія)
- Всі заощадження кредитних спілок в Ірландській Республіці "тимчасово" гарантуються Ірландським урядом (коли закінчується "тимчасово", невідомо)
- Також Ірландська ліга кредитних спілок (ІЛКС (ILCU)) оперує неурядовим "стабілізаційним фондом" для допомоги проблемним кредитним спілкам

Великобританія (Англія, Шотландія та Уельс)

- 405 кредитних спілок, 984 000 членів (2,4%) та 1,37 мільярда доларів США в активах
- Регулюється Органом з фінансових послуг
- Схема компенсації фінансових послуг урядів ВБ гарантує заощадження на суму 50 000 фунтів стерлінгів "Закон про КС" ВБ від січня 2012 року дозволяє:
  - кредитній спілці обслуговувати більше, ніж одну групу, об'єднану однією ознакою;
  - правило "вступивши в члени – член назавжди";
  - кредити та послуги групам осіб, бізнесам та соціальним організаціям;
  - виплата за попередньо встановленими процентними ставками за заощадженнями

Польща

- 59 кредитних спілок з 2,3 мільйона членів (8,4%) та 4,6 мільярда
- Саморегулювання Національною асоціацією кредитних спілок (НАКС (NASCU)), але нове законодавство про КС надає Польському органу з фінансових послуг більшу регуляторну роль
- Заощадження гарантуються недержавною компанією взаємного страхування (Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych SKOK); доступ до державного гарантування заощаджень є можливим у майбутньому

Саморегулювання

- Саморегулювання може бути ефективним; Польща та Парагвай є гарними прикладами
- В США великі інвестиційні банки, брокери-дилери цінних паперів є саморегульованими Регуляторним органом у фінансовій галузі (РОПФГ (FINRA)), що має повноваження від Комісії з цінних паперів та бірж (федеральна урядова агенція США)
- Але саморегулювання може не спрацювати, як, наприклад, у Мексиці

ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ СИСТЕМ КРЕДИТНИХ СПІЛОК У РІЗНИХ КРАЇНАХ СВІТУ

 World Council of Credit Unions
Гарантування заощаджень

- Забезпечуючи гарантування заощаджень, що спирається на урядову підтримку, допомагає запобігти відтоку вкладників з кредитних спілок там, де ірраціональні страхи вкладників змушують їх знімати заощадження та провокувати проблеми з ліквідністю, що може призводити до проблем у здорових кредитних спілках
- Звіт Світового банку 2010 щодо ситуації у Польщі: "СКОКи (КС Польщі) повинні мати доступ до державно гарантованої системи страхування депозитів. . . У зрілій системі впроваджується система гарантування депозитів задля того, щоб гарантувати вкладникам те, що їх кошти частково, або повністю захищені"

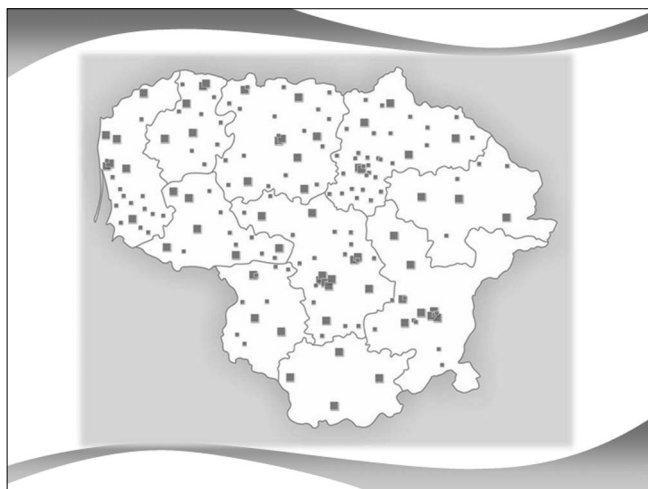
 World Council of Credit Unions
Базель III

- Базель III встановлює вимоги до регуляторного капіталу, резервів та ліквідності для міжнародно активних комерційних банків
- Базель III не застосовується до кредитних спілок, але регулятори кредитних спілок повинні спробувати вирішувати схожі проблеми, використовуючи менш складні правила
- Паї в кредитних спілках повинні вважатися "регуляторним капіталом", якщо вони є: (а) постійними або майже постійними; та (b) можуть "абсорбувати" втрати (використовуватися на покриття збитків)
- Базель III додає управління ліквідністю як важливе питання; Базель II не стосувався ліквідності

СИСТЕМА КРЕДИТНОЇ КООПЕРАЦІЇ ЛИТОВСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

ПРЕЗЕНТАЦІЯ МІГЛЕ БЛАЖАУСКІЄНС, ГОЛОВИ ФІНАНСОВОГО ВІДДІЛУ, ЦЕНТРАЛЬНА КРЕДИТНА СПІЛКА ЛИТВИ

 LKU
LIETUVOS KREDITO UNIJOS
Кредитные союзы Литвы
Savanorių pr. 363, Kaunas LT-49425, Lietuva
<http://www.lku.lt>

КРЕДИТНЫЙ СОЮЗ - ЧТО ЭТО?

СИСТЕМА КРЕДИТНОЇ КООПЕРАЦІЇ ЛИТОВСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

Кредитный союз?

- Кредитный союз – кооперативное кредитное учреждение, предоставляющее финансовые услуги для своих членов - пайщиков.
- кредитный союз работает и обслуживает своих членов и клиентов в пределах определенной территории - муниципалитета, где находится штаб-квартира КС и соседних муниципалитетов.
- кредитный союз – банк сообщества.
- Деятельность кредитного союза лицензирует Банк Литвы.

КАКИЕ УСЛУГИ ПРЕДОСТАВЛЯЕТ КРЕДИТНЫЙ СОЮЗ?

Кредитные услуги союза

- Банковские счета, платежные поручения
- Сберегательные и срочные депозиты
- Личные, бизнес и сельскохозяйственные кредиты
- Платежные карты Maestro и MasterCard Standard
- Онлайн-банкинг “i-Unija “
- Коммунальные платежи

Какие проекты, осуществляют кредитные союзы?

- С помощью кредитного союза можно участвовать в:
  - Сельском Фонде кредитных гарантий;
  - INVEGA гарантии для малого и среднего бизнеса;
  - Получить кредит для начала малого бизнеса запуск фонда развития предпринимательства.

ЧЕМ КРЕДИТНЫЙ СОЮЗ ОТЛИЧАЕТСЯ ОТ БАНКА?

Преимущества кредитных союзов

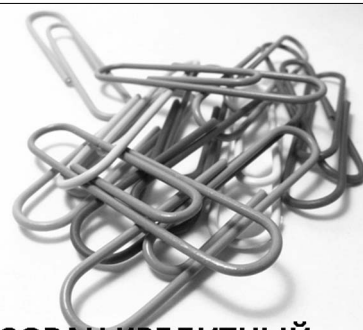
- Член кредитного союза является владельцем «один пайщик - один голос».
- членство является добровольным и открытым
- **Главное не прибыль, а выгода для пайщика**
- обеспечивается демократическое управление
- Члены управления работает на добровольной основе
- Кредитные союзы находится ближе к людям и предоставляет услуги по справедливым ценам и процентным ставкам.

СИСТЕМА КРЕДИТНОЇ КООПЕРАЦІЇ ЛИТОВСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

УСЛУГИ В КРЕДИТНЫХ СОЮЗАХ ЛУЧШЕ И ДЕШЕВЛЕ ПО СРАВНЕНИЮ С БАНКАМИ

1. Нету или малые цены за услуги (за платежи межбанковские переводы), выплату наличных, выдачу кредитов, etc.)
2. По больше процентная ставка за депозиты (0.5 - 1.0 %), по меньше или такая же самая процентная ставка за кредиты
3. Быстрая выдача кредитов
4. Выдача кредитов по легче – иногда достаточно низкого дохода
5. Нет минимальной суммы кредита или срочного вклада

КАК ОРГАНИЗОВАН КРЕДИТНЫЙ СОЮЗ?

Структура КС

Движение кредитных союзов

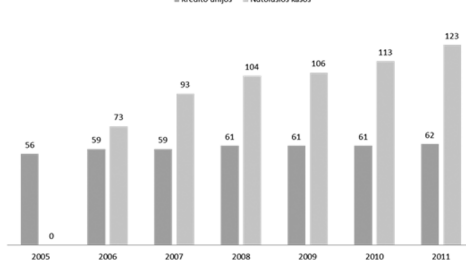
СТРУКТУРА СИСТЕМЫ КС УТВЕРЖДЕННАЯ ЗАКОНОМ ЦК

Основные финансовые результаты (пайщики ЛЦКС)

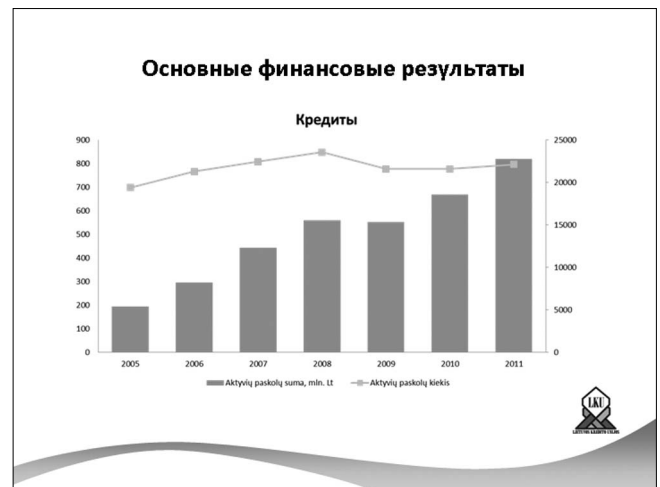
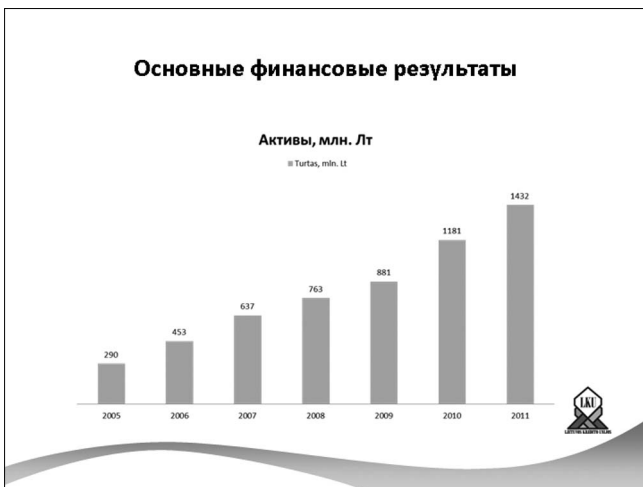
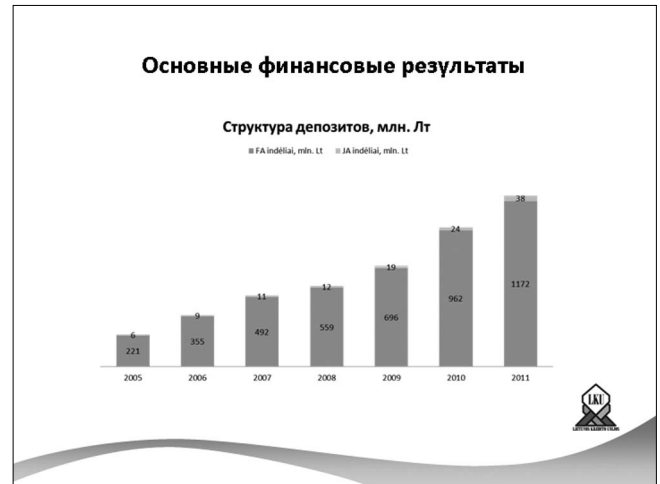
Кредитные союзы и удаленные кассы

■ Kredito unijos ■ Nalutulos kastos

СИСТЕМА КРЕДИТНОЇ КООПЕРАЦІЇ ЛИТОВСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

- ### ОСНОВНЫЕ УСЛУГИ ЦЕНТРАЛЬНОГО КРЕДИТНОГО СОЮЗА ЛИТВЫ ДЛЯ КРЕДИТНЫХ СОЮЗОВ (1)
- депозиты
  - кредиты и кредитные линии
  - платежи (межбанковские переводы)
  - внедрение и поддержка системы платежных карточек
  - внедрение и поддержка системы Интернет банкинга
  - фонд ликвидности и правление ликвидностью
  - фонд стабилизации и правление "банкротов"

- ### ОСНОВНЫЕ УСЛУГИ ЦЕНТРАЛЬНОГО КРЕДИТНОГО СОЮЗА ЛИТВЫ ДЛЯ КРЕДИТНЫХ СОЮЗОВ (2)
- Инспекции и присмотр кредитных союзов
  - Финансовые консультации
  - юридические консультации и поддержка
  - поддержка компьютерных систем
  - обучение
  - маркетинг
  - репрезентация

СИСТЕМА КРЕДИТНОЇ КООПЕРАЦІЇ ЛИТОВСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

Текущие проблемы

- Улучшение правовой базы;
- Формирование позитивного отношения к системе кредитных союзов в Парламенте и других институций;
- Отсутствие публичного распространения информации;
- Целостность движения КС;
- Укрепление базы капитала, особенно в малых кредитных союзах.

Достижения движения

кредитных союзов через 16 лет

- Создание законодательной базы: Закон о кредитных союзах, Закон о Центральном кредитном союзе (50 пайщиков и 15.000 литов паевой капитал)
- Введение современных продуктов: MasterCard международные платежные карты, Интернет-банкинг "i-Unija";
- Обширные сотрудничества с международными финансовыми учреждениями и организациями;
- Благоприятная оценка международных организаций как одной из лучших кооперативных финансовой систем в регионе в рамках своей деятельности.

ОСНОВНЫЕ ЭЛЕМЕНТЫ УСПЕХА КРЕДИТНЫХ СОЮЗОВ ЛИТВЫ:

- Отличный опыт и экспертиз от партнеров (главный партнер - Development International Desjardins, так же SEDF, Rabobank foundation, Proxfin)
- Хорошая правовая база (Закон по кредитным союзам, закон по центральному кредитному союзу, скидка налога прибыли)
- Поддержка правительства Литвы (правительство Литвы инвестировала 1,536,000 EUR в пай центрального кредитного союза, подарила 200.000 EUR в фонд стабилизации, поддерживала при выработке законной базы и в ступлении в Евро Союз);
- Государственный надзор (Центральный банк Литвы ответственный и инспектирует кредитные союзы);
- Государственное страхование депозитов (вклады в каждом кредитном союзе в обязательном порядке страхуются в фонде государственного страхования депозитов в порядке 100,000 EUR для каждого вкладчика);

ОСНОВНЫЕ ЭЛЕМЕНТЫ УСПЕХА КРЕДИТНЫХ СОЮЗОВ ЛИТВЫ:

- Финансовый центр кредитных союзов (центральный кредитный союз гарантирует внедрение и поддержку платежей, платежных карточек, интернет банкинга, компьютерных систем, фонда ликвидности и стабилизации, выдачу кредитов и другие услуги);
- Внутренние инспекции кредитных союзов как дополнительный надзор (За эти функции ответственный центральный кредитный союз);
- Полная стандартизация (стандартные уставы, финансовые формы и учет, договора, компьютерные системы и так далее)
- Квалифицированный персонал

2012
International
Year of

Co-operatives

Lietuvos kredito unijos

Savanorių per. 363, Kaunas LT-49425
<http://www.lku.lt>

СИСТЕМА КРЕДИТНОЇ КООПЕРАЦІЇ РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА

ПРЕЗЕНТАЦІЯ ЄФІМА ЛУПАНЧУКА, ЦЕНТРАЛЬНА КРЕДИТНА СПІЛКА МОЛДОВИ

Ссудо-сберегательные ассоциации Молдовы

История развития и перспективы

Asociația Centrală a Asociațiilor de Economii și Împrumut

Республика Молдова основные данные страны

- Площадь: 33,851 кв км, 54% пахотная земля
- Население: 3,6 миллионов, сельское: 58%
- Имигранты: 0,9 миллиона, в основном Европ
- Количество сёл: 1,616
- Количество городов и муниципалитетов: 65
- ВВП на душу населения: 2,400 EUR

Ссудо-сберегательные ассоциации Молдовы

История (1820 - 1940)

- > 1820 – созданы первые Сберегательно-Кредитные Кооперативы (СКК)
- > 1840 – принятие закона о (СКК)
- > 1918 – 383 действующих (СКК), объединяющие 426,430 членов
- > к 1918 году, эффективное госрегулирование
- > 1918 – введение высококачественной отчётности к органу госнадзора
- > 1918 – орган госнадзора публикует первые финансовые отчёты о деятельности СКК содержащие финансовые показатели
- > становление устойчивых финансовых и лобби организаций для

Ссудо-сберегательные ассоциации

Современная История, середина 1990-х: переходный период

- массовая безработица в сельской местности
- расформирование колхозов и приватизация земель (в среднем 1.7 га на фермера)
- дефицит наличных средств в сельской местности - доминирует бартер
- отсутствие финансовых услуг в сёлах
- банки не интересуются клиентами из сельской местности
  - небольшие суммы кредитов
  - повышенные риски (сельское хозяйство)
  - отсутствие залога

Ссудо-сберегательные ассоциации

Современная История

1997 Всемирный банк и Правительство Молдовы инициируют Проект по финансированию сельской МЕСТНОСТИ.

Разработка Законодательной базы	Создание: <ul style="list-style-type: none"> - ССА (эквивалент кредитных союзов) - Сельская Финансовая Корпорация - Орган государственного надзора 	Кредитные линии для ССА
---------------------------------	---	-------------------------

Другие вовлечённые доноры : Правительство Голландии, IFAD, DFID, USAID, SIDA

СИСТЕМА КРЕДИТНОЇ КООПЕРАЦІЇ РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА

Ссудо-сберегательные ассоциации

Определение ССА

- Ссудо-сберегательная ассоциация (ССА) - некоммерческая организация с особым правовым статусом, оказывающая услуги исключительно своим членам
- Основной принцип ССА - "один член - один голос", вне зависимости от взноса каждого члена
- Услуги - принятие сбережений/депозитов и предоставление ссуд, финансовые консультации и страховые посреднические услуги
- Могут учреждать филиалы и представительства в зависимости от лицензии
- Деятельность ССА лицензирована, государство обеспечивает регулирование и надзор

6

Ссудо-сберегательные ассоциации

Показатель	30.09.2007	30.06.2008	30.06.2009	30.06.2010	30.06.2011	30.06.2012
1 Количество ССА	449	424	395	386	370	370
2 Количество членов	111.600	117.000	125.200	126.500	126.800	127.201
3 Количество ссуд	60.900	64.800	54.400	40.700	34.500	35.078
4 Количество депозитов	5.600	7.000	6.700	6.300	5.600	5.810
5 Активы, млн. EUR	35	45	36	25	22	24
6 Выданные ссуды, млн. EUR	29	40	32	23	20	21
7 Привлеченные депозиты, млн. EUR	4	6	4	6	7	7,2
8 Капитал, млн. EUR	4,4	5,8	6,5	5,2	5,6	5,6
9 Внешние кредиты, млн. EUR	21	27	22	12	9	9,7
10 Склады на потери по кредитам, млн. евро	(0,2)	(0,6)	(1,6)	(2,2)	(1,6)	(0,9)
11 Прибыль / убытки, млн. EUR	1	0,9	(0,04)	(0,7)	0,001	0,13

Ссудо-сберегательные ассоциации

Развитие - 1997 - 2007

Ссудо-сберегательные ассоциации (ССА) в рамках первого закона 1998:

- Некоммерческие организации, члены - физические лица
- Территориально ограниченные рамками одного населенного пункта
- Принцип "один член - один голос"
- Услуги ограниченные только привлечением депозитов и выдачей ссуд членам, один тип лицензии
- Работают только в национальной валюте
- Не в праве предоставлять ссуды юридическим лицам

2004 - 2005 - необходимость принятия нового закона, направленного на консолидацию, улучшение надзора и устойчивого становления системы

9

Ссудо-сберегательные ассоциации

Развитие 2007 - до настоящего времени

Ссудо-сберегательные ассоциации (ССА) в рамках нового закона 2008:

3 категории лицензий:

- A** - члены - физ. лица одного населённого пункта (минимум 50 членов); услуги: ссуды
- B** - члены - физ. и юр. лица одного района обычно 20 - 30 населённых пунктов (минимум 200 членов, минимум активов 95.000 EUR); услуги: ссуды, срочные вклады
- C** - члены - физ. и юр. лица по всей стране (минимум 2.000 членов, минимум активов 1.250.000 EUR); услуги: ссуды, срочные вклады и до востребования

B и **C** - могут открывать филиалы и представительства

10

Ссудо-сберегательные ассоциации

Развитие 2007 - до настоящего времени

Ссудо-сберегательные ассоциации (ССА) в рамках нового закона 2008:

- Создание Центральной Ассоциации ССА - 2009 - Фонд ликвидности
- Позволяет консолидацию системы путём слияния или присоединения ССА
- Государственное регулирование и надзор - отчётность, соблюдение норм финансовой предосторожности - по капиталу, ликвидности, рискам, активам, инвестициям

11

СИСТЕМА КРЕДИТНОЇ КООПЕРАЦІЇ РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА

Ссудо-сберегательные ассоциации

Статистическая информация – 2012/30/06

Количество ССА - 370, включая А 301 и В 69

Количество членов	127,201
Количество ссуд	35,078
Количество депозитов	5,810
Активы	24 млн. EUR
Капитал	5,6 млн. EUR
Выданные ссуды 600 EUR	21 млн. EUR / в среднем
Привлеченные депозиты	7,2 млн. EUR / в среднем 1,200 EUR
Внешние кредиты	9,7 млн. EUR
Скидки на потери по кредитам	(0,9) млн. EUR

12

Ссудо-сберегательные ассоциации

Центральная Ассоциация ССА

Создана в 2009 включает 50 членов. 8 региональных оффисов
С апреля 2012 - член WOCCU

Финансируется взносами членов, грантами, доходами от управления Фонда ликвидности

Услуги:

- Представление интересов членов и lobby в отношениях с властями и организациями
- Помощь и консультации руководителям ССА
- Тематические тренинги для руководителей ССА
- Информация для членов
- Выдача ссуд членам
- Может осуществлять деятельность делегированную органом надзора
- Управлять Фондом ликвидности

13

Ссудо-сберегательные ассоциации

Сильные стороны сети ССА

- Большая сеть по всей стране
- Быстрый рост количества членов
- Возвратность ссуд более 98% до 2008 года, а в 2008 - 85%
- Установленные стандарты бухгалтерского учёта и финансовой отчётности
- Новый закон и Нормы Финансовой Предосторожности ССА приняты в 2008 / улучшены в 2012
- Возможность консолидации системы путём слияния или присоединения ССА

14

Ссудо-сберегательные ассоциации

Слабые стороны

- Зависимость от внешних кредитов
- Недостаточные знания руководителей, директоров и бухгалтеров
- Недостаточное использование компьютеризированных систем и программного обеспечения
- ССА с лицензией "А" не обязаны быть членами Центральной Ассоциации; это не обеспечивает однородность внутри сети и препятствует применению единых стандартов для всех ССА
- Недостаточные возможности Центральной Ассоциации
- Закон не органичивает количество Централных Ассоциаций на территории Молдовы
- Ограниченные возможности органа госнадзора для эффективного регулирования
- Ограниченное количество профессионалов в области надзора
- Отсутствие Фонда гарантирования сбережений в ССА
- Сумма сбережений достаточно невелика

15

Ссудо-сберегательные ассоциации

Роль партнёров в развитии ССА

<ul style="list-style-type: none"> ➢ Всемирный банк ➢ IFAD ➢ USAID ➢ DFID ➢ SIDA ➢ Правительства Нидерландов, Японии, Швейцарии ➢ SKOK ➢ CGAP ➢ WOCCU 	<ul style="list-style-type: none"> Кредитные линии Создание ССА Обучение ССА Техническая помощь в разработке законодательства и надзоре Помощь в открытии региональных оффисов Помощь в пилотных и инновационных проектах
--	---

16

Ссудо-сберегательные ассоциации

Сентябрь, 2012

Спасибо за внимание!

Ефим Лупанчук

www.aei.md, central@aei.md

Центральная Ассоциация

MD 2069, Кишинёв, ул. Ион Крянгэ 10/5

17

СИСТЕМА КРЕДИТНОЇ КООПЕРАЦІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

III СХІДНО-ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНГРЕС КС

ПРЕЗЕНТАЦІЯ ОЛЕКСАНДРА СОЛОМКІНА, СРО «КООПЕРАТИВНЫЕ ФИНАНСЫ»

Саморегулируемая организация кредитных потребительских кооперативов
«Кооперативные Финансы»
СИСТЕМА КРЕДИТНОЙ КООПЕРАЦИИ В РОССИИ
г. Черновцы
27 сентября 2012
www.coopfin.ru

18 июля 2009 года принят Федеральный закон №190-ФЗ «О кредитной кооперации», который признал утратившим силу №117-ФЗ «О кредитных потребительских кооперативах граждан» и под действие которого не попадают СКПК

- В мае 2007 г. года в Государственную Думу Федерального собрания РФ внесен законопроект Федерального закона «О внесении изменений в Федеральный закон "О кредитных потребительских кооперативах граждан"»
- Внесены изменения в Федеральный закон «О сельскохозяйственной кооперации», уточняющие деятельность сельскохозяйственных кредитных потребительских кооперативов и определяющие органы самоуправления.
- Внесены изменения в Федеральный закон «О сельскохозяйственной кооперации», определяющие деятельность сельскохозяйственных кредитных потребительских кооперативов
- С 2002 года в Государственной Думе Федерального собрания РФ находится на рассмотрении проект Федерального закона «О кредитной кооперации»

2001 Принят Федеральный закон №117-ФЗ «О кредитных потребительских кооперативах граждан»

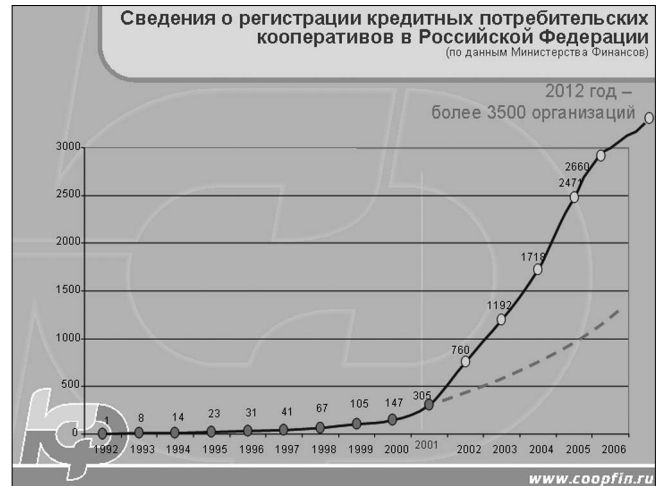
1997 Внесены изменения в Закон "О потребительской кооперации (потребительских обществах, их союзах) в Российской Федерации"

1995 Закон Волгоградской области от 20 сентября 1995 года № 34-ОД "О кредитных потребительских кооперативах в Волгоградской области"

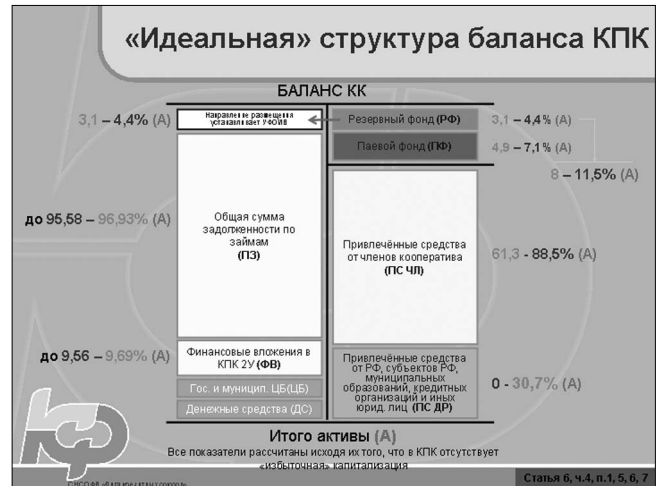
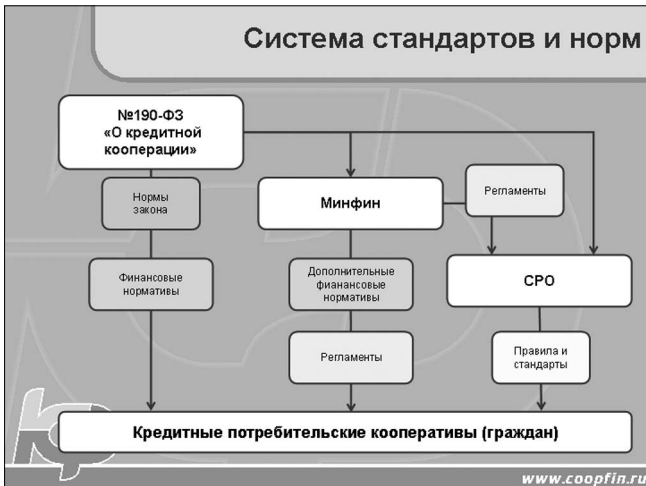
1994 Введена в действие часть первая Гражданского кодекса Российской Федерации, которая определила новую организационно-правовую форму для российских организаций – Потребительский кооператив (ст. 116 ГК РФ)

1992 В г. Суздаль зарегистрирован первый в России кредитный союз на основании Положения о кредитных союзах, утвержденного решением Владимирского областного Совета депутатов трудящихся 20 июля 1992 г.

www.coopfin.ru

СИСТЕМА КРЕДИТНОЇ КООПЕРАЦІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

Объединения кредитных кооперативов

	Кредитные кооперативы второго уровня (КК 2 ур)	Союзы (ассоциации) кредитных кооперативов (АКК)	Саморегулируемые организации кредитных кооперативов (СРО КК)
Статьи	ст. 33	ст. 34	ст. 35-41
Регулирование	ФЗ «О КК» №115-ФЗ «О противодействии...»	ФЗ «О КК» №7-ФЗ «О НКО» от 12.01.1996	ФЗ «О КК» №7-ФЗ «О НКО» от 12.01.1996 №315-ФЗ «О СРО» от 01.12.2007
Минимальное количество члена	Не менее 5 КПК (КПКГ)	Нет требований	100 КК или 5 КК с числом членов более 100 тыс.
Членство	Необязательное	Необязательное	Обязательное (кроме КК 2 ур.)
Членство только в одной организации	Нет	Нет	Да
Требования к капиталу	Паевой фонд > 10 (50) млн. руб.	Нет	Компенсационный фонд
Ограничение использования имущества	Есть	Нет	Есть
Функции	Удовлетворение финансовых потребностей и обеспечение финансовой устойчивости членов	Координация деятельности КК, представление и защита их интересов, оказание информационных, правовых и других услуг, подготовка повышение квалификации работников для КК, научно-исследовательская и иннов. деятельность	Ст. 36 ч.1, а так же ст. 8 ч.1 №315-ФЗ «О СРО»

www.coopfin.ru

Саморегулируемые организации кредитных потребительских кооперативов и объединения, претендующие на включение в реестр СРО КПК

НП «НОКК» г. Камышин	НП «Кооперативные Финансы» г. Москва	НП «Опора кооперации» г. Казань
НП «Губернское кредитное содружество» г. В Новгород	Асс. «МРСКК» г. Чебоксары	НП «Народные кассы» г. Москва
НП «Содействие» г. Смоленск	НП «Центральное Кредитное Объединение» г. Москва	НП «Союзмикрофинанс» г. Санкт-Петербург
НП «Поволжье» г. Казань		

~ 1200 КПК

www.coopfin.ru

Информация о суммарных показателях кредитных потребительских кооперативов, являющихся членами СРО «Кооперативные Финансы»

Зарегистрирована – 22 апреля 2010 года
Включена в реестр СРО – 2 августа 2011 года

- Количество КПК(Г) – **200**
Количество обособленных подразделений - **197**
- Количество членов (пайщиков) – **184 457**, в т.ч.:
Физические лица – **183 900**
Юридические лица – **557**
- Количество сотрудников - **1400**
- Суммарные активы кооперативов – **7 210 млн. руб.**

Количество субъектов Федерации – **49**

www.coopfin.ru

Информация о суммарных показателях кредитных потребительских кооперативов, являющихся членами СРО «Кооперативные Финансы»

Суммарные активы кооперативов – **7 210 млн. руб.** (\$240,3 млн.)

- Портфель займов – **77%**
- КПК 2 уровня – **1,5%**
- Капитал – **19%**, в т.ч.:
Паевые фонды – **10%**
Резервный фонд – **4%**
- Обязательства – **81%**, в т.ч.:
Сбережения членов – **74%**
КПК 2 уровня – **1,5%**
Не от членов – **1%**

www.coopfin.ru

СИСТЕМА КРЕДИТНОЇ КООПЕРАЦІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

III СХІДНО-ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНГРЕС КС

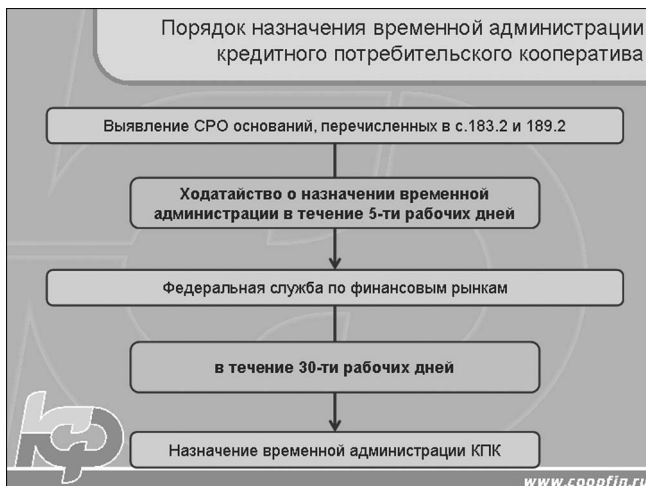

Статья 183.1. Меры по предупреждению банкротства финансовой организации

1. Кредитные потребительские кооперативы отнесены к финансовым организациям.
2. Контрольные функции, в отношении кредитных кооперативов предусмотренные настоящим параграфом, осуществляются федеральным органом исполнительной власти, уполномоченным на осуществление функций по контролю и надзору в сфере кредитной кооперации (далее - контрольный орган)

Федеральная служба по финансовым рынкам
(Постановление Правительства РФ от 29 августа 2011 г. N 717)

www.coopfin.ru

Статья 183.1. Меры по предупреждению банкротства финансовой организации

- 1) оказание финансовой помощи финансовой организации ее учредителями (участниками) и иными лицами;
- 2) изменение структуры активов и структуры пассивов финансовой организации;
- 3) увеличение размера уставного капитала финансовой организации и величины ее средств (капитала);
- 4) реорганизация финансовой организации;
- 5) иные не запрещенные законодательством Российской Федерации меры.

В случае возникновения оснований для применения мер по предупреждению банкротства финансовой организации она обязана утвердить и направить в контрольный орган план восстановления ее платежеспособности в порядке, установленном статьей 183.2 настоящего Федерального закона.

www.coopfin.ru

СИСТЕМА КРЕДИТНОЇ КООПЕРАЦІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

Ответственность саморегулируемой организации кредитных кооперативов

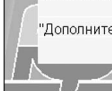
В случае, если саморегулируемая организация кредитных кооперативов не направила в контрольный орган ходатайство о назначении временной администрации кредитного кооператива, ходатайство о необходимости подачи заявления о признании кредитного кооператива банкротом, саморегулируемая организация кредитных кооперативов может быть привлечена к **субсидиарной ответственности**

www.coopfin.ru

Стоимость содержания СРО

Среднегодовые активы	25 000 000	руб.
Количество членов	1 000	
Членские взносы (месяц)	4 900	
Членские взносы (в течение года)	58 800	
Взносы на формирование комп. Фонда (в течение года)	50 000	
	ВСЕГО: 108 800	
Что составляет (от среднегодовых активов)	0,44%	
Нагрузка на пайщика по содержанию СРО (в год)	108,8	
Нагрузка на пайщика по содержанию СРО (в месяц)	9	
Портфель (80% в структуре активов 16% годовых)	80%	
Просрочка (НРА)	5%	
Доходность портфеля	36%	
"Дополнительная нагрузка на "портфель"	0,7%	

www.coopfin.ru

Стоимость содержания СРО

Структура расходов кредитного кооператива:		
Личные сбережения (80% в структуре пассивов, 16% годовых)	45%	3 240 000
Операционные расходы	40%	2 880 000
Затраты на содержание СРО и формирование компенсационного фонда	2%	108 800
Формирование резервов	13%	946 000
ВСЕГО:	100%	7 174 800

www.coopfin.ru

Благодарю за внимание

Соломкин А.А.
Директор НП «Кооперативные Финансы»
+7 (495) 651-82-11, solomkin@orema.ru

www.coopfin.ru

СИСТЕМА КРЕДИТНОЇ КООПЕРАЦІЇ УКРАЇНИ

ПРЕЗЕНТАЦІЯ ПЕТРА КОЗИНЦЯ, ПРЕЗИДЕНТА НАЦІОНАЛЬНОЇ АСОЦІАЦІЇ КРЕДИТНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ (НАКСУ)

Система кредитної кооперації України

Петро Козинець
Президент НАКСУ

м. Чернівці
26-29 вересня 2012 р.

СИСТЕМА КРЕДИТНОЇ КООПЕРАЦІЇ УКРАЇНИ

Особливості створення перших кредитних спілок в Україні

- Відродження кредитної кооперації в постсоціалістичних країнах Центральної та Східної Європи почалося майже одночасно в 1991-1993 роках, при цьому в кожній країні була своя специфіка.
- У Російській Федерації та Білорусі відродження проходило на базі конфедерації товариств споживачів;
- у Польщі - на базі трудових колективів («Закон про трудові колективи») за активної підтримки польського руху «Солідарність»;
- у Румунії - на базі профспілкових кас взаємодопомоги, в ряді інших країн - на базі підприємницьких об'єднань і законів про підприємництво;
- в Україні в 1992 році ініціатори відродження кредитної кооперації принципово відмовилися від монополії будь-якого існуючого авторитетного руху і, користуючись підтримкою Парламенту, відразу почали розвивати її як самостійний рух.
- Базаю для створення кредитних спілок став Закон України «Про об'єднання громадян». Відповідно, і перший законодавчий акт в 1993 році, Указ Президента України, який затвердив «Тимчасове положення про кредитні спілки», відносив кредитні спілки до громадських організацій зі своєю специфікою.

2

Міжнародна підтримка відродження і становлення кредитних спілок в Україні

- З перших днів відродження кредитних спілок в Україні цей процес постійно супроводжували Всесвітня Рада кредитних спілок та Канадська кооперативна асоціація. З 1993 до початку 2000-х років в Україні було реалізовано кілька проєктів технічної допомоги, фінансованих урядами США і Канади.
- Постійну підтримку, лобювання та конкретну допомогу рухові кредитних спілок надавали впродовж всього періоду українські кредитні спілки США та Канади.
- Дуже важливою і ефективною була постійна підтримка руху кредитних спілок в Україні з боку польських колег та польської Каси Крайової. У Польщі простажувалося кілька сотень лідерів наших кредитних спілок, ми багато чого почерпнули у наших друзів з досвіду побудови Національної асоціації та принципів її функціонування. У 1990 роки ми отримували від польської Каси Крайової також і фінансову допомогу.
- Саме міжнародна допомога та законодавча прив'язка до Закону «Про об'єднання громадян» визначила модель розвитку кредитного руху в Україні.

3

Міжнародна підтримка відродження і становлення кредитних спілок в Україні

- Серед тих, хто реально підтримував становлення руху кредитних спілок в Україні, вважаємо також необхідним назвати:
- - Міжнародну страхову компанію Cuna Mutual;
- - Райффайзенсоюз з Німеччини;
- - Лігу кредитних спілок штату Іллінойс (США);
- - Програму розвитку Організації Об'єднаних націй;
- - Фонд «Євразія»;
- - Фонд Сороса;
- - Корпорацію Мід-Стейтс (США).
- Допомога даних організацій, можливо, була не настільки значною в числовому вимірі, але, що важливо, була дуже конкретно і, що ще важливіше, дуже своєчасною.
- Дуже корисним для України став досвід роботи, побудови системи руху кредитних спілок, досліджуваний нами, перш за все, в Польщі, Лізі кредитних спілок штату Монтана (США), німецькому союзу Райффайзен, Лізі кредитних спілок Росії та інших організаціях.

4

Що сьогодні функціонує в НАКСУ завдяки покладеному початку за рахунок міжнародної підтримки:

- Завдяки проєкту ООН, за допомогою якого був створений і перші роки фінансово підтримувався, сьогодні успішно функціонує на ринкових умовах навчально-методичний центр НАКСУ;
- Завдяки поворотній фінансовій допомозі Фонду Сороса вдалося акумулювати стартові ресурси Стабілізаційного фонду НАКСУ, який ось уже понад 10 років успішно функціонує за рахунок підтримки самих кредитних спілок;
- Фонд технічної допомоги НАКСУ започаткувала Канадська програма, адмініструється ССА;
- Перші невеликі кошти для програми фінансової підтримки (програми «Страт») були подаровані польською Касою Крайової. Сьогодні програма успішно функціонує самостійно;
- Дуже невеличка фінансова підтримка Райффайзенсоюзу в складний час, у кінці 1990-х років, допомогла зберегти досвідчені кадри виконавчої дирекції НАКСУ. Сьогодні з 16 співробітників асоціації 12 працюють в ній понад 15 років;
- Фінансування Канадською програмою перших номерів журналу НАКСУ «Бюлетень кредитних спілок України» стало початком системного видання журналу за рахунок власних коштів. За сім років видано понад 40 номерів журналу.

5

Законодавчі зміни побудови системи кредитних спілок

1. У 1999 році було зроблено спробу ухвалення законодавчого акту про кредитні спілки, який мав вводитися Указом Президента.
2. Даний законодавчий акт повинен був впровадити по суті польську систему кредитних спілок в Україні, але він був відхилений парламентом.
3. В кінці 2001 року був прийнятий рамковий Закон про фінансові послуги, що передбачав створення держрегулятора ДКРРФП з інституціональною структурою.
4. У 2002 році був прийнятий Закон про кредитні спілки, в цьому ж році створено державний регулятор, який почав працювати в середині 2003 року.

6

Зміни в рамках існуючого законодавства, що відбулися в системі КС у 2003-2006 роках

- **Всі спроби НАКСУ отримати статус саморегулювальної організації відповідно до законодавства були безуспішними.**
- **Замість цього багато в чому завдяки регулятору і міжнародним проєктам на ринку з'явилася альтернативна асоціація зі всеукраїнським статусом, у багатьох областях створені обласні асоціації, причому, багато з них створювалися «згори».**

7

СИСТЕМА КРЕДИТНОЇ КООПЕРАЦІЇ УКРАЇНИ

Криза 2008-2009 років

- Економічна криза 2008-2009 років, як об'єктивний чинник, негативно вплинула на фінансову стабільність у кредитних спілках, по суті, збіглася з протиріччями між асоціаціями, подвійною зміною кадрової команди державного регулятора і зміною його структури з інституційної на функціональну.
- У 2012 році держрегулятор було перейменовано в Національну комісію, змінилася його структура, призначено новий кадровий склад.
- На порядку денному - зміни концепції подальшого розвитку системи кредитних спілок.

8

Проблемні питання зміни Концепції

1. Всеукраїнський статус кредитних спілок.
2. Регулятор - Національна комісія або Національний банк.
3. Право залучати депозитні вклади та ідея поділити кредитні спілки між двома регуляторами (з депозитними вкладками і без них).
4. Роль асоціацій кредитних спілок - саморегулювання, обов'язковість членства.
5. Роль об'єднаних кредитних спілок.
6. Система санацій, порядок виведення з ринку, рефінансування, забезпечення ліквідності і. Т.д.
7. Система гарантування вкладів.

9

Що є сьогодні

- Кількість зареєстрованих кредитних спілок за 3 роки зменшилася з 806 до 614.
- При цьому одна частина виключених з реєстру не може розраховуватися за зобов'язаннями, а інша продовжує працювати, залучати пайові внески і видавати кредити поза законодавчим полем.
- З 614 кредитних спілок на ринку ліцензії на залучення вкладів мають тільки 190, решта працюють на паях.
- Відповідно, активи, вклади, кредитний портфель зменшилися в 2-3 рази.
- На ринку функціонують дві великі асоціації зі всеукраїнським статусом, при цьому, більше половини всіх спілок в асоціації не входять.
- Функціонують дві реальних кредитних спілки другого рівня, які об'єднують приблизно чверть ринку.

10

Задачі

1. Потрібні оперативні спільні зусилля держрегулятора, асоціацій кредитних спілок та інших зацікавлених організацій з відпрацювання нової концепції та запровадження її в дію через зміну законодавства.
2. Добитися від держави цивілізованого виведення неплатоспроможних кредитних спілок з ринку.
3. Враховуючи, що між асоціаціями по стратегічних питаннях реформування системи розбіжностей майже немає, необхідні спільні зусилля і відмова від недоброчесної конкуренції.
4. Ми сьогодні дуже розраховуємо на результати даного Конгресу в плані досвіду наших колег, принципово нічого не хочемо прикрашати. Ми повинні вчитися одне в одного не лише на позитиві, а й на помилках, щоб не припуститися їх у майбутньому.

11

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

**ПРЕЗЕНТАЦІЯ ОЛЕГА ШВЕЦЯ, ДИРЕКТОРА
ДЕПАРТАМЕНТУ НАГЛЯДУ ЗА КРЕДИТНИМИ
УСТАНОВАМИ НАЦКОМФІНПОСЛУГ**

Государственное регулирование деятельности кредитных союзов в Украине

27 сентября 2012 года

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

Формы государственного регулирования кредитных союзов

- Разрешительные процедуры
- Нормативно-правовое регулирование
- Надзор за деятельностью
- Применение мер влияния

Разрешительные процедуры

- Включение в Государственный реестр финансовых учреждений
- Лицензирование отдельных видов деятельности по предоставлению финансовых услуг:
  - привлечение взносов (вкладов) членов кредитного союза на депозитные счета
  - предоставление финансовых кредитов за счёт привлечённых средств

Нормативно-правовое регулирование

- Установление требований к кредитным союзам для получения статуса финансового учреждения
- Установление лицензионных требований
- Установление правил предоставления финансовых услуг
- Установление требований к формированию капитала и резервов
- Установление нормативов, ограничивающих риски деятельности
- Установление требований к составу и периодичности подачи отчётности кредитных союзов

Надзор за деятельностью

- Инспекции
- Приём и анализ отчетности
- Контроль за соблюдением нормативов и правил деятельности

Направление реформирования системы государственного регулирования

- Усовершенствование разрешительных процедур
- Усовершенствование системы приёма и анализа отчётности кредитных союзов
- Усовершенствование системы пруденциального надзора

Национальный план действий на 2012 год по внедрению Программы экономических реформ на 2010-2014 года "Зажиточное общество, конкурентоспособная экономика, эффективное государство"

Подготовка законопроекта по вопросу реформирования и развития национальной системы кредитной кооперации

Законопроект должен предусматривать:

- внедрение дифференцированных регуляторных требований для отдельных категорий кредитных союзов - с учётом финансовых и операционных рисков
- усовершенствование системы государственного регулирования и надзора за деятельностью кредитных союзов, в том числе путём предоставления Национальному банку Украины права осуществления пруденциального надзора за кредитными союзами, привлекающими вклады физических лиц
- внедрение действенных механизмов выведения неплатежеспособных кредитных союзов с рынка финансовых услуг
- внедрение механизмов саморегулирования кредитных союзов с целью поддержания финансовой стабильности кредитных союзов и обеспечения соблюдения ими правил поведения на рынке финансовых услуг
- создание условий для функционирования второго уровня системы кредитной кооперации, в том числе кооперативных банков и объединённых кредитных союзов, а также сервисной инфраструктуры рынка кредитных союзов

ФІНАНСОВІ НОРМАТИВИ ТА РЕЙТИНГОВЕ ОЦІНЮВАННЯ СТАНУ КРЕДИТНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

ПРЕЗЕНТАЦІЯ КАТЕРИНИ КАЛУСОВОЇ, ДИРЕКТОРА ФІНАНСОВОГО ДЕПАРТАМЕНТУ, ВІЦЕ-ПРЕЗИДЕНТА НАЦІОНАЛЬНОЇ АСОЦІАЦІЇ КРЕДИТНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ З ПИТАНЬ САМОРЕГУЛЮВАННЯ

Стабілізаційна система НАКСУ (елементи)

1. Для кредитного союзу участь в стабілізаційному фонді НАКСУ — можливість своєчасного отримання методологічної, консультативної, організаційної та фінансової допомоги при виникненні тимчасових труднощів, в тому числі проблеми виконання фінансових нормативів, установлених регулятором.
2. Кваліфікована допомога в складанні та аналізі окремих показувачів звітності регулятору.
3. Предоставление ежеквартальных пакетов анализа финансового состояния каждого кредитного союза с графической поддержкой.
4. Составление балльной (рейтинговой) оценки по каждому кредитному союзу — члену НАКСУ.

Система балльної оцінки

- Внедрена в 2000 году;
- Необходимость создания — несоответствие форм отчетности и, как следствие, стандартных оценок;
- Основная задача — создать такую систему оценки, чтобы можно было оценить финансовое состояние кредитного союза независимо от:
  - размера,
  - местонахождения,
  - поля членства,
  - видов услуг.

Система балльної оцінки Основні вимоги

- Показувачів не повинно бути багато;
- Показувачі повинні легко розраховуватися;
- Показувачі відображають всі основні параметри фінансового стану кредитного союзу :
  - доходність,
  - капітал,
  - якість активів,
  - ліквідність

Система балльної оцінки Етапи створення

Побудована модель «ідеального» кредитного союзу - такого союзу, для якого не стануть критичними тимчасові негативні зовнішні впливи, такі як:

- отток вкладов;
- текущий рост уровня просроченных кредитов, связанный задержками выплаты зарплат;
- резкое снижение рыночных процентных ставок по кредитам и, как следствие, — снижение объемов кредитования.

Система балльної оцінки Етапи створення

- Для «ідеального» кредитного союзу визначено мінімальне число показувачів, що відображають його фінансовий стан — 15 показувачів.
- Визначено значення цих же показувачів, що описують критичний фінансовий стан кредитного союзу.
- Для показувачів визначено відповідні оптимальні та мінімальні значення.

ФІНАНСОВІ НОРМАТИВИ ТА РЕЙТИНГОВЕ ОЦІНЮВАННЯ СТАНУ КРЕДИТНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

Система балльной оценки Этапы создания

- Диапазон между оптимальным и критическим значением для каждого показателя разделен на промежутки, каждому из которых присвоен соответствующий балл
- Например, для «идеального» кредитного союза соотношение просроченных кредитов к кредитному портфелю должно составлять менее 4%.
- Это соотношение выбрано как оптимальное и ему присвоено значение 3 балла.
- Значение показателя, составляющее более 10%, определено как критическое, ему присвоено 0 баллов.
- Интервалу от 4% до 6,5% присвоено 2 балла, а интервалу от 6,5% до 10% - 1 балл.

Основная идея системы

- В основу рейтинговой системы была положена идея максимальной **капитализации кредитного союза**;
- Фактическим значениям показателей баллы присваивались таким образом, чтобы не допустить ситуации, когда убыток (например) может компенсироваться структурой активов, отсутствием просроченных кредитов и т.п.;
- Критическим значениям части показателей присвоен отрицательный балл (-10).

Структура показателей

- Показатели сгруппированы в разделы, каждый из которых имеет диапазон баллов:
  - Доходность – от -20 до +20
  - Капитал – от -40 до +40
  - Активы – от -20 до +25
  - Просрочка – от -10 до +10
  - Ликвидность – 0 до +5
- Максимальный суммарный балл составляет 100 баллов, а минимальный – -90 баллов

Структура показателей

- **Доходность, 2 показателя:**
  - соотношение балансовой прибыли к активам
  - соотношение доходов текущего периода к затратам этого же периода;
- **Капитал, 4 показателя:**
  - соотношение капитала за вычетом паевого, увеличенного на сумму фактически сформированного специального резерва на покрытие потерь от кредитования (РСД), к активам;
  - соотношение суммы просроченных кредитов к сумме собственного капитала,
  - соотношение общей суммы капитала к активам,
  - соотношение суммы собственного капитала к активам,
- **Активы, 5 показателей:**
  - доходные активы к платным обязательствам,
  - доходные активы к активам,
  - основные средства к активам, кредиты к активам,
  - чистые кредиты к активам;
- **Просрочка, 3 показателя:**
  - работающие кредиты к активам,
  - просроченные кредиты к общему кредитному портфелю,
  - просроченные кредиты к активам;
- **Ликвидность, 1 показатель, - соотношение ликвидных активов к активам в целом.**

Категории финансового состояния

- Полученный суммарный балл определяет одну из шести возможных категорий финансового состояния кредитного союза. Финансовое состояние характеризуется как:
  - Критическое, если суммарный балл равен или меньше 0;
  - Рискованное, если суммарный балл находится в диапазоне от 1 до 25;
  - Проблемное, если суммарный балл находится в диапазоне от 26 до 40;
  - Удовлетворительное, если суммарный балл находится в диапазоне от 41 до 60;
  - Хорошее, если суммарный балл находится в диапазоне от 61 до 75;
  - очень хорошее, если суммарный балл составляет более 75.

Стабилизационный фонд НАКСУ

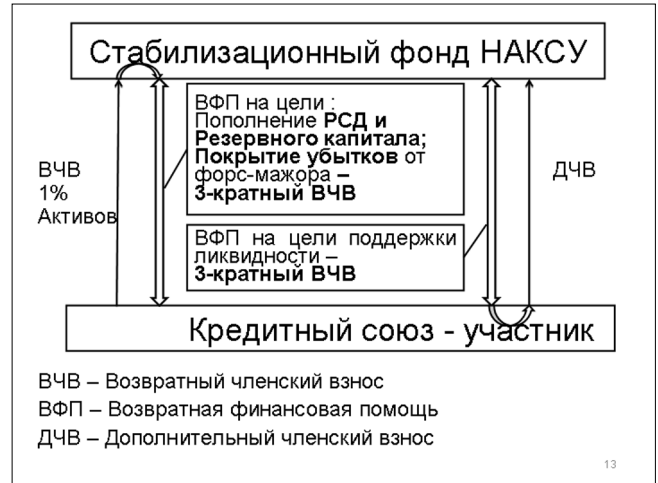
- Действует с 2001 года;
- Формируется на беззатратной основе – за счет возвратных членских взносов участников СФ;
- Членство в Стабфонде обязательно для членов НАКСУ;
- Размер фонда составляет 6,26 млн. грн.;
- Активы кредитных союзов – 540,9 млн. грн.

ФІНАНСОВІ НОРМАТИВИ ТА РЕЙТИНГОВЕ ОЦІНЮВАННЯ СТАНУ КРЕДИТНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

Стабилизационный фонд НАКСУ

1. Стабилизационный фонд, сформированный участниками используется на беззатратной основе:
  - финансирование мероприятий осуществляется за счет дохода полученного от размещения средств СФ на счетах в банках,
  - средства СФ предоставляются кредитным союзам на условиях возвратности (возвратная финансовая помощь).
2. Финансовая помощь из Стабфонда предоставляется исключительно его участникам.
3. Помощь, полученная участниками СФ, используется на цели, предусмотренные Положением о Стабфонде.

12

13

Проблемы, решаемые с помощью Стабфонда НАКСУ:

1. Недостаточный размер дохода на формирование РСД;
2. Невыполнение норматива платежеспособности вследствие недостатка резервного капитала;
3. Невыполнение финансовых нормативов, связанных с просрочкой, как результат недоразформирования РСД и (или) резервного капитала;
4. Убытки от форс-мажорных событий;
5. Разрыв ликвидности, приведший к задержке выполнения обязательств перед членами.

14

Методы использования Стабилизационного фонда :

Возвратная финансовая помощь предоставляется на:

- 1) **Пополнение кредитного портфеля КС** с дальнейшим направлением:
  - в резервный капитал или РСД — не менее удвоенной суммы процентов, полученных от размещения средств СФ;
  - на покрытие убытков от форс-мажорных событий — процентов, полученных от размещения средств СФ;
- 2) **Выполнение обязательств перед вкладчиками** с дальнейшей компенсацией за счет поступлений от возврата кредитов

15

Благодарю за внимание!

ССУДО-СБЕРЕГАТЕЛЬНЫЕ АССОЦИАЦИИ МОЛДОВЫ УСИЛИВАЮТ ИНТЕГРАЦИЮ В МИРОВОЕ СООБЩЕСТВО*

15 лет назад, когда шло возрождение кредитной кооперации в Молдове, было достаточно непросто убедить граждан принять участие в формировании ассоциаций (кредитных союзов). В отличие от классических кредитных союзов, которые мобилизуют средства от одних членов и удовлетворяют финансовые потребности других, молдавским учреждениям была предоставлена кредитная линия от Всемирного банка в размере \$5 млн. для восполнения дефицита средств, необходимых для начала работы системы кредитных союзов.

Во время III Восточно-Европейского Конгресса кредитных союзов Исполнительный директор Центральной ассоциации ссудо-сберегательных ассоциаций (ЦАССА) Республики Молдова Ефим ЛУПАНЧУК подробно рассказал о принципах работы системы КС. После выступления нам представилась возможность получить от наших молдавских коллег дополнительную информацию, не вошедшую в официальную презентацию.

— III Восточно-Европейский Конгресс кредитных союзов подходит к завершению. Чем лично Вам он был полезен?

— В первую очередь выражаю личную благодарность Президенту НАКСУ за приглашение поучаствовать в Конгрессе и отличную организацию форума. Петр Николаевич приезжал в Молдову еще в далекие 90-е годы и с тех пор мы не утратили контакт. Во время данного Конгресса мы наладили более тесные профессиональные отношения.

Конгресс стал масштабной площадкой для обмена опытом в первую очередь для членов иностранных делегаций. Мы установили контакт с российскими, литовскими коллегами, представителем WOCSSU (в этом году Молдова стала членом этой всемирной организации). Здесь, на Конгрессе, мы погрузились в доброжелательную и благоприятную атмосферу гостеприимства — совсем как у нас в Молдове.

— В форуме принимал участие представитель регулятора деятельности кредитных союзов Украины. Не секрет, что ответственное регулирование далеко от совершенства, впереди еще много работы. А как в этом плане как обстоят дела в вашей стране?

— В Молдове деятельность небанковских финансовых учреждений (микрофинансовых организаций, страховых компаний,

*Публікується мовою оригіналу

ломбардов, пенсiонних i iнвестицiонних фондiв, кредитних союзiв) регулює Комiсiя по фiнансовому ринку. У молдавських кредитних союзiв не такi напруженi стосунки з регулятором, як в Україні. У нас iде дiалог, однак також є недочети: хотiлось би, щоб неотложнi мiри, в яких потребує ринок, приймалися в потрібний момент, а не спiстя какое-то время. Довгий перiод подготовки того или иного рiшення, обговорення його на колiгiях лишi сприяють збільшенню проблеми.

Також є проблема в тому, що в надзорних органах не працюють люди з числа рiшотників кредитних союзiв, вони не знають ринок зсередини, маючи лишi поверхнiсне поняття. Однак вони охотно вчаться у кредитних союзiв.

— Одной из причин возникновения проблем на финансовых рынках является финансовая безграмотность населения. Какие шаги предпринимаются у вас для ее искоренения?

— В нашей стране существует такая проблема, и также остро ощущается необходимость повышения финансовых знаний людей. Во время данного Конгресса звучали примеры того, как члены КС подписывают кредитные договора, не читая их, не ориентируясь в процентных ставках и не зная о своих правах, обязанностях и рисках, которые они принимают. В итоге необдуманно взятые кредиты заводят людей в долговую яму. Для решения этой проблемы в Молдове раньше действовала программа «Повыше-

ния финансовой грамотности населения сельской местности, членов и потенциальных членов кредитных союзiв». Сейчас такая же программа вводится совместно с немецким банком KfW.

— Есть ли в ваших кредитных союзах проблема просрочки платежей? Как она решается?

— Проблема просрочки в молдавских союзах существует. Более 99 % их количества находится в селах, их работа изначально зиждется на социальном факторе, взаимной ответственности. Территориально ограниченные рамками одного населенного пункта, союзы хорошо знают и имеют возможность контролировать своих заемщиков.

Когда деятельность кредитного союза, желающего увеличить объемы кредитования, начинает распространяться на район, постепенно возникают проблемы. У тех союзiв, которые открывались в городах, такие проблемы появлялись в самом начале работы: менеджеры имели минимум информации и ограниченные знания для досконального анализа заемщиков, а наши информационные системы и сегодня не позволяют обеспечить быстрый доступ к тысячам кредитных историй. К сожалению, в нашей стране еще не развиты бюро кредитных историй (существует единственное бюро, формирование которого началось в 2010 году).

Також остро стоить проблема з судовими виконавцями, котрi з минулого року, в соответствии з законодавством, перешли к институту частных исполнителей, работа-

ющих по лицензии на гонорарной основе. Наше население ментально еще не готово к подобным новшествам.

— **Когда возникает просрочка, активизируется работа коллекторских компаний. Насколько у вас развит этот вид посредничества?**

— В Молдове коллекторские компании работают за 15-20 % от суммы долга. Однако пока что они не получили широкого распространения, их деятельность законом четко не урегулирована.

— **Поговорим о гарантировании вкладов и выведении с рынка обанкротившихся кредитных учреждений.**

— Вклады членов кредитных союзов не гарантированы соответствующим фондом, в отличие от банковских вкладчиков, хотя и последние могут рассчитывать на минимальную сумму возмещения.

До июля текущего года проблемный кре-

дитный союз невозможно было исключить из госреестра, процедура ликвидации длилась в течение нескольких лет. Новая редакция Закона о ссудо-сберегательных ассоциациях вступившего в силу 1 января 2008 г. предусматривает право национального регулятора исключать из государственного реестра такие учреждения.

Если кредитный союз доходит до банкротства, он «обрастает» судебными решениями, а работники, приведшие к такому положению, несут уголовную ответственность.

Банкротства КС происходят преимущественно из-за того, что деньги были украдены руководителями либо главными бухгалтерами, выведены за пределы страны. Но у нас очень мало вкладчиков, потому можно сказать, что пострадало сравнительно небольшое количество людей. Большие проблемы возникают у финансовых организаций, предоставивших свои деньги кредитным союзам, ведь наши союзы зависимы от внешних средств.

— **Уже не первый год в украинских СМИ длится кампания, нацеленная на создание крайне негативного имиджа кредитных союзов. Как ведет себя молдавская пресса по отношению к успехам или падениям микрофинансовых учреждений?**

— Начну с того, что украинское и молдавское движения кредитных союзов несоотносимы по величине. В наших средствах массовой информации не тиражируется негатив о кредитных союзах. Было несколько телевизионных интервью на тему недобросовестной работы кредитного союза, однако сразу же следовала реакция со стороны надзорного органа. СМИ не формируют мнение у населения о том, что кредитные союзы — это именно те учреждения, где могут обмануть вкладчика.

— **Большое спасибо за содержательную беседу. Надеемся, что общение с иностранными единомышленниками принесет позитивные результаты.**

СТАТИСТИЧНА ІНФОРМАЦІЯ ПО ПОКАЗНИКАХ КРЕДИТНИХ СПІЛОК СВІТУ (за даними ВРКС станом на 01.01.2011 (в доларах США))

АФРИКА							
Члени ВРКС	Кількість КС	Кількість членів	Заощадження	Кредитний портфель	Резерви	Активи	Проникнення*
Гамбія	69	44 847	12 113 951	9 168 208	н.д.	13 088 604	4,38%
Гана (а)	422	314 963	113 751 191	74 204 833	14 381 946	136 829 229	2,12%
Камерун	218	385 773	188 941 825	160 239 364	11 099 387	268 870 922	3,48%
Кенія	4 638	4 183 220	н.д.	2 678 325 980	228 141 275	3 797 713 946	18,48%
Малаві	46	110 540	1 698 069	14 757 616	758 400	21 062 534	1,33%
Сейшельські острови	1	11 696	10 066 255	9 831 023	1 050 694	12 781 299	18,47%
Південно-Африканська республіка	53	29 697	14 578 871	11 186 387	1 019 445	16 285 062	0,09%
ВСЬОГО по членах	5 447	5 080 736	341 150 160	2 957 713 412	256 451 147	4 266 631 595	5,63%
Інші країни							
Бенін (b)	39	1 597 233	103 886 077	78 662 983	н.д.	н.д.	32,56%
Буркіна-Фасо (b)	55	1 578 780	176 149 332	132 044 887	н.д.	н.д.	18,24%
Гвінея-Бісау (b)	17	23 147	539 581	467 023	н.д.	н.д.	2,57%
Ефіопія (а)	4 337	268 422	20 459 416	17 644 214	722 630	38 826 260	0,58%
Кот-д'Івуар (b)	62	1 705 712	189 862 114	41 179 900	н.д.	н.д.	13,87%
Лесото	70	75 000	9 011 829	6 941 544	608 907	9 620 736	6,38%
Ліберія	125	16 716	824 158	555 884	77 438	972 118	0,84%
Маврикій (а)	95	100 000	102 273 889	92 046 501	19 602 495	143 183 445	10,85%
Малі (b)	69	1 472 052	120 462 133	132 966 912	н.д.	н.д.	20,90%
Нігерія (b)	75	191 887	11 626 126	16 444 124	н.д.	н.д.	2,43%
Свазіленд (а)	60	37 804	83 119 987	72 980 808	4 883 931	95 302 009	4,71%
Сенегал (b)	235	2 231 117	310 756 248	385 450 546	н.д.	н.д.	32,76%
Танзанія (а)	5 257	933 090	н.д.	н.д.	н.д.	368 912 394	3,96%
Того (b)	87	1 392 262	188 751 930	155 177 248	н.д.	н.д.	36,73%
Уганда	2 112	1 154 625	49 453 305	82 349 161	н.д.	н.д.	6,94%
Замбія (а)	26	2 050	6 384 226	5 546 950	515 971	н.д.	0,03%
Зімбабве (а)	53	90 000	840 000	900 000	650 000	2 700 000	1,37%
ВСЬОГО по інших країнах	12 774	12 869 897	1 374 400 351	1 221 358 684	27 061 374	659 516 962	8,18%
ВСЬОГО по Африці	18 221	17 950 633	1 715 550 511	4 179 072 096	283 512 521	4 926 148 557	7,25%

АЗІЯ							
Члени ВРКС	Кількість КС	Кількість членів	Заощадження	Кредитний портфель	Резерви	Активи	Проникнення
Азербайджан (а)	69	18 763	10 075 140	34 128 726	2 731 741	38 353 372	0,32%
Індія	1 645	20 000 000	46 705 126 680	30 032 512 589	5 784 421 272	52 271 475 710	2,59%
Сінгапур	30	232 000	828 000 000	178 000 000	76 000 000	970 000 000	6,36%
ВСЬОГО по членах	1 744	20 250 763	47 543 201 821	30 244 641 315	5 863 153 012	53 279 829 082	2,59%

Інші країни							
Афганістан	34	88 094	5 400 000	20 300 000	н.д.	\$24 955 352	0,53%
Бангладеш	1 078	320 249	75 866 076	82 059 269	10 657 516	95 513 637	0,33%
В'єтнам	1 095	1 557 818	1 237 248 232	1 367 083 400	27 341 668	1 615 353 050	2,48%
Гонконг (с)	44	74 885	н.д.	63 000 000	25 000 000	958 000 000	1,40%
Індонезія (с)	930	1 808 755	888 000 000	1 078 000 000	55 000 000	1 425 000 000	1,11%
Іран (а,с)	50	16 600	29 000 000	26 000 000	н.д.	68 000 000	0,03%
Казахстан	230	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.	н.д.
Камбоджа (с)	29	37 019	1 000 000	4 000 000	460 000	5 160 000	0,39%
Киргизстан (а)	217	27 376	5 090 795	13 683 930	6 723 135	26 784 083	0,75%
Корея	954	5 862 969	36 526 062 968	26 572 780 096	891 842 822	42 712 783 199	16,49%
Лаос (с)	28	13 556	950 000	2 120 000	н.д.	3 996 000	0,35%
Малайзія (с)	16	171 627	103 000 000	67 000 000	41 000 000	338 000 000	0,91%
Маянмар (с)	148	71 052	6 440 000	н.д.	н.д.	н.д.	0,19%
Монголія (с)	162	26 882	33 000 000	31 000 000	1 000 000	47 000 000	1,25%
Непал (с)	1 006	650 557	196 000 000	200 000 000	14 000 000	250 000 000	3,62%
Таїланд	2 064	3 496 283	13 499 617 996	27 107 876 724	1 492 000 000	37 133 298 331	7,39%
Тайвань	337	207 689	28 184 348	320 993 350	71 373 578	781 299 552	1,23%
Філіппіни (с)	1 192	4 146 622	573 000 000	905 000 000	62 000 000	1 401 000 000	6,67%
Шрі-Ланка	8 440	900 438	46 563 845	43 858 342	10 820 612	72 476 392	6,29%
ВСЬОГО по інших країнах	18 054	19 478 471	53 254 424 260	57 904 755 110	2 709 219 331	86 958 619 597	2,91%
ВСЬОГО по Азії	19 798	39 729 234	100 797 626 081	88 149 396 425	8 572 372 343	140 238 448 679	2,74%

КАРИБСЬКИЙ БАСЕЙН

Члени ВРКС	Кількість КС	Кількість членів	Заощадження	Кредитний портфель	Резерви	Активи	Проникнення
Антигуа і Барбуда (d)	6	25 892	45 619 213	39 876 122	5 537 775	54 393 506	43,74%
Багамські острови (d)	10	39 070	233 223 358	172 120 784	18 043 817	273 867 946	18,01%
Барбадос	35	157 198	606 827 455	576 551 034	51 620 193	744 031 278	76,93%
Беліз (d)	13	121 889	242 500 283	195 373 944	37 913 424	297 140 745	63,65%
Бермудські острови (d)	1	3 515	6 958 668	7 906 619	1 028 933	8 419 142	7,64%
Гайана	25	33 499	15 119 137	14 897 228	3 862 498	21 328 894	7,11%
Гренада (d)	11	43 849	100 808 964	103 300 192	3 927 134	125 848 730	61,58%
Домініка	10	62 683	109 020 988	131 856 136	15 910 974	189 076 911	н.д.
Домініканська Республіка	15	417 862	388 343 221	403 845 336	37 846 861	563 727 056	6,56%
Кайманові острови	1	13 299	5 054 785	212 786 841	23 082 033	264 254 889	36,43%
Монсеррат (d)	1	5 155	13 151 123	12 270 145	250 404	14 577 465	н.д.
Нідерландські Антіли (d)	11	20 912	70 462 739	95 990 331	5 197 835	125 793 550	22,04%
Сент-Вінсент і Гренадіни	9	56 741	96 815 526	70 431 048	12 729 351	99 117 938	81,03%
Сент-Кітс і Невіс	4	18 523	50 024 399	49 127 255	9 566 183	66 998 549	52,87%
Сент-Люсія (d)	15	81 022	135 233 304	111 288 554	17 421 813	168 440 417	74,31%
Суринам (d)	25	24 628	2 951 766	2 539 914	390 065	4 151 794	7,44%
Тринідад і Тобаго (d)	130	499 528	1 158 776 303	795 963 770	157 835 646	1 332 430 890	56,44%
Ямайка	42	920 408	391 710 276	500 715 223	140 583 608	788 863 109	51,51%
ВСЬОГО по членах	364	2 545 673	3 672 601 508	3 496 840 476	542 748 547	5 142 462 809	23,07%
Інші країни							

Гаїті (е)	69	400 379	55 213 022	47 236 431	н.д.	80 631 795	6,85%
ВСЬОГО по інших країнах	69	400 379	55 213 022	47 236 431	NA	80 631 795	6,85%
ВСЬОГО по Карибському Басейну	433	2 946 052	3 727 814 530	3 544 076 907	542 748 547	5 223 094 604	17,45%

ЄВРОПА

Члени ВРКС	Кількість КС	Кількість членів	Заощадження	Кредитний портфель	Резерви	Активи	Проникнення
Білорусь	20	2 538	794 593	849 611	50 452	1 031 694	0,04%
Велика Британія	405	983 982	1 128 203 424	919 962 294	171 946 471	1 372 090 184	2,44%
Естонія	20	3 429	3 626 176	10 447 832	2 454 806	14 058 528	0,40%
Ірландія	494	3 070 000	450 271 950	6 941 206 941	2 460 502 461	17 378 917 379	72,20%
Македонія	1	7 055	3 084 727	4 007 181	1 895 074	5 223 589	0,49%
Польща	59	2 315 324	4 242 520 255	3 187 151 464	430 763 907	4 614 548 369	8,41%
Росія	235	272 040	н.д.	206 066 665	29 056 908	269 594 306	0,27%
Румунія (а)	17	64 248	33 977 360	29 756 730	7 484 950	42 115 851	0,42%
Україна	610	1 121 500	148 367 587	281 312 834	18 573 378	340 302 357	3,51%
ВСЬОГО по членах	1 861	7 840 116	6 010 846 073	11 580 761 553	3 122 728 406	24 037 882 256	3,43%
Інші країни							
Латвія (а)	34	25 540	18 155 202	16 085 956	1 040 931	21 880 038	1,67%
Литва	62	124 383	454 125 858	307 503 542	2 818 275	537 280 181	5,04%
Молдова	364	137 342	16 197 630	32 382 130	9 191 580	38 794 960	4,30%
ВСЬОГО по інших країнах	460	287 265	488 478 689	355 971 629	13 050 786	597 955 179	5,08%
ВСЬОГО по Європі	2 321	8 127 381	6 499 324 762	11 936 733 181	3 135 779 193	24 635 837 435	3,47%

ЛАТИНСЬКА АМЕРИКА

Члени ВРКС	Кількість КС	Кількість членів	Заощадження	Кредитний портфель	Резерви	Активи	Проникнення
Бразилія	765	4 398 141	17 979 576 963	16 918 116 923	5 226 289 589	29 594 411 416	3,23%
Гватемала	25	1 013 847	594 568 516	652 231 225	133 833 862	898 188 369	12,64%
Коста Ріка	66	611 182	1 325 205 265	1 788 086 527	58 826 263	2 626 128 558	19,34%
Мексика	63	3 756 251	3 457 183 445	2 989 510 338	549 501 553	4 059 103 382	5,07%
Нікарагуа	6	42 304	6 209 582	3 973 747	460 096	7 333 856	1,17%
Панама	172	111 405	279 840 253	373 885 137	38 422 987	702 840 565	5,01%
Парагвай (а)	47	695 000	597 647 498	586 944 936	57 137 919	718 621 704	16,46%
Перу	160	1 018 355	1 228 433 622	1 161 352 928	82 846 942	1 734 634 611	5,35%
Сальвадор	32	158 880	206 380 000	242 950 000	17 010 000	302 850 000	4,16%
ВСЬОГО по членах	1 336	11 805 365	25 675 045 143	24 717 051 762	6 164 329 212	40 644 112 459	4,64%
Інші країни							
Болівія	24	466 685	546 000 000	539 700 000	101 800 000	647 800 000	7,60%
Гондурас	83	666 650	247 369 246	574 065 607	94 685 358	721 486 912	13,76%
Еквадор (а)	34	1 856 643	1 589 075 873	1 314 381 117	н.д.	1 936 792 081	20,31%
Колумбія	199	2 040 643	1 789 870 776	2 983 708 588	272 234 714	3 688 125 602	6,79%
Уругвай	33	129 752	12 161 632	40 309 925	28 295 410	45 851 314	6,12%
Чилі	41	1 120 000	1 161 000 000	325 000 000	667 000 000	2 598 000 000	9,74%
ВСЬОГО по інших країнах	414	6 280 373	5 345 477 527	5 777 165 238	1 164 015 483	9 638 055 909	9,85%

ВСЬОГО по Латинській Америці	1 750	18 085 738	31 020 522 670	30 494 217 000	7 328 344 695	50 282 168 368	5,68%
------------------------------	-------	------------	----------------	----------------	---------------	----------------	-------

ПІВНІЧНА АМЕРИКА

Члени ВРКС	Кількість КС	Кількість членів	Заощадження	Кредитний портфель	Резерви	Активи	Проникнення
Канада	813	10 605 815	121 060 103 927	222 218 736 213	15 003 314 868	270 925 045 345	45,53%
Сполучені Штати Америки	7 351	93 933 798	845 897 571 734	586 615 571 615	99 818 659 995	982 073 198 315	44,90%
ВСЬОГО по Північній Америці	8 164	104 539 613	966 957 675 661	808 834 307 828	114 821 974 863	1 252 998 243 660	44,96%

ТИХООКЕАНСЬКИЙ РЕГІОН

Члени ВРКС	Кількість КС	Кількість членів	Заощадження	Кредитний портфель	Резерви	Активи	Проникнення
Австралія	106	4 504 000	67 519 793 214	68 642 256 732	6 478 334 317	84 427 981 194	30,57%
Нова Зеландія	22	195 245	398 936 606	385 340 326	99 827 539	573 199 998	6,86%
Папуа Нова Гвінея (с,а)	20	413 192	114 000 000	74 000 000	52 000 000	223 000 000	11,14%
ВСЬОГО по членах	148	5 112 437	68 032 729 820	69 101 597 058	6 630 161 856	85 224 181 192	24,01%
Інші країни							
Соломонові острови (а)	13	5 395	3 663 158	3 695 626	н.д.	н.д.	1,62%
Тонга	165	2 255	48 440	591 474	27 907	1 108 425	3,75%
ВСЬОГО по інших країнах	178	7 650	3 711 598	4 287 100	27 907	1 108 425	1,94%
ВСЬОГО по Тихоокеанському регіону	326	5 120 087	68 036 441 418	69 105 884 157	6 630 189 763	85 225 289 616	23,61%

ВСЬОГО	Кількість КС	Кількість членів	Заощадження	Кредитний портфель	Резерви	Активи	Проникнення
Члени (включаючи афілійованих та асоційованих)	19 064	157 174 703	1 118 233 250 185	950 932 913 403	137 401 547 044	1 465 593 343 054	9,71%
Інші країни	31 949	39 324 035	60 521 705 447	65 310 774 192	3 913 374 880	97 935 887 866	4,36%
ВСЬОГО У СВІТІ	51 013	196 498 738	1 178 754 955 632	1 016 243 687 594	141 314 921 924	1 563 529 230 920	7,80%

* Проникнення вираховується як відношення кількості членів кредитних спілок до економічно активного населення від 15 до 64 років.
н.д. — немає даних.

(а) — дані станом на 31 грудня 2010 року.

(б) — дані Західного-Африканського Центрального Банку.

(с) — Дані Асоціації Азіатської Конфедерації Кредитних Спілок.

(д) — Дані Карибської Конфедерації Кредитних Спілок.

(е) — Дані Міжнародної Системи Дежарден.

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК - ЧЛЕНІВ НАКСУ ЗА ДРУГИЙ КВАРТАЛ 2012 РОКУ

Членами НАКСУ станом на 01.07.2012 є 142 кредитні спілки. У розрахунках даних, приведених на одну кредитну спілку, враховується 135 кредитних спілок - членів НАКСУ, що подали звітні дані за 2 квартал 2012 року. В зв'язку зі зміною порядку подання звітності з 1 кварталу 2012 року - поданням звітності через веб-інтерфейс регулятора, доступ до якого ма-

ють лише кредитні спілки, включені до Державного реєстру фінансових установ, дані по кредитних спілках, які виключені з реєстру, у цьому аналізі відсутні. Змінені і форми звітності, наслідком чого стали зміни у загальному аналізі. При цьому, на прохання багатьох спілок, відновлюється висвітлення загальної рейтингової оцінки кредитних спілок.

ЗВЕДЕНИЙ РЕЙТИНГ ВСІХ КРЕДИТНИХ СПІЛОК - ЧЛЕНІВ НАКСУ

Таблиця 1. Рейтингові показники кредитних спілок, що є членами НАКСУ

Категорія	Назва показника бальної оцінки	Мета	30.06.2011		30.09.2011		31.12.2011		31.03.2012		30.06.2012	
			Фактичне значення	Бал	Фактичне значення	Бал	Фактичне значення	Бал	Фактичне значення	Бал	Фактичне значення	Бал
ДОХОДНІСТЬ	Балансовий прибуток до активів	>0	-6,8%	-10	-5,6%	-10	-1,0%	-10	-0,6%	-10	-1,3%	-10
	Доходи до витрат	>100%	107,1%	10	107,0%	10	114,7%	10	112,3%	10	109,0%	10
КАПІТАЛ	Резерви до активів	>=11%	18,6%	10	19,0%	10	26,1%	10	26,0%	10	25,9%	10
	Прострочені до власного капіталу	<30%	187,2%	0	175,5%	0	82,5%	1	69,4%	3	68,9%	3
	Капітал до активів	>=30%	22,5%	7	23,0%	7	32,3%	10	32,1%	10	31,9%	10
	Власний капітал до активів	>=10%	7,7%	7	8,5%	8	15,0%	10	14,9%	10	14,9%	10
АКТИВИ	Доходні активи до платних зобов'язань	>115%	131,1%	5	131,5%	5	138,6%	5	136,8%	5	137,4%	5
	Доходні активи до активів	90%	86,6%	4	86,6%	4	86,3%	4	86,0%	4	86,3%	4
	Основні засоби до активів	3-5%	5,4%	4	5,4%	4	4,4%	5	4,0%	5	3,9%	5
	Кредити до активів	85%	94,4%	4	94,3%	4	94,0%	4	92,7%	4	93,7%	4
	Чисті кредити до активів	85%	83,5%	5	84,0%	5	83,0%	5	81,8%	5	82,9%	5
ПРОСТРОЧЕНІСТЬ	Працюючі кредити до активів	>80%	59,6%	1	61,1%	1	72,6%	2	74,8%	2	76,0%	2
	Прострочені до кредитів	<4%	36,9%	0	26,1%	0	13,2%	0	9,7%	1	9,8%	1
	Прострочені до активів	<3,5%	23,9%	0	22,9%	0	10,4%	0	6,9%	1	6,9%	1
ЛІКВІДНІСТЬ	Ліквідні активи до активів	10%	16,1%	4	15,4%	4	18,4%	4	24,5%	3	18,0%	4
	Разом			51		52		60		63		64

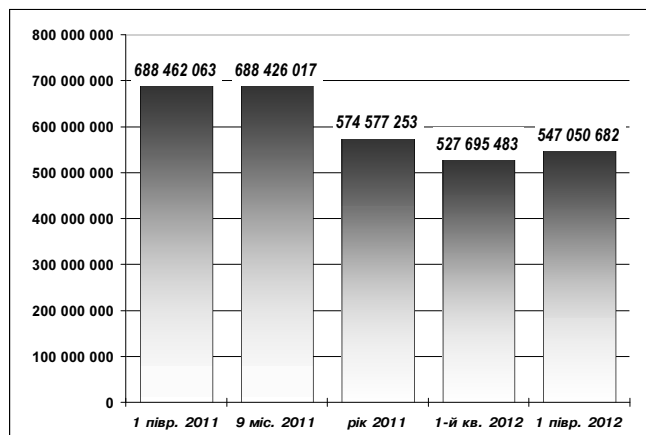
Другий квартал 2012 року характеризується загальним зростанням кредитного портфеля, заощаджень членів та капіталу. В той же час, частина кредитних спілок досі не впоралася з балансовим збитком, отриманим протя-

гом попередніх років, що впливає на загальний розмір балу системи кредитних спілок. Втім, в цілому система кредитних спілок - членів НАКСУ за результатами 2 кварталу 2012 року має оцінку "добре".

ЗВЕДЕНІ ДАНІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК — ЧЛЕНІВ НАКСУ (ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ)

■ АКТИВИ

Діаграма 1. Сумарні активи кредитних спілок (грн.)

Активи кредитних спілок - членів НАКСУ на 1.07.2012 склали 547 050 682 грн., що свідчить про зростання сумарних активів у порівнянні з першим кварталом майже на 20 млн. грн. В той же час, на протязі півріччя активи зменшились на 5 %.

Уявлення про наявну структуру членства в НАКСУ дає наступна таблиця:

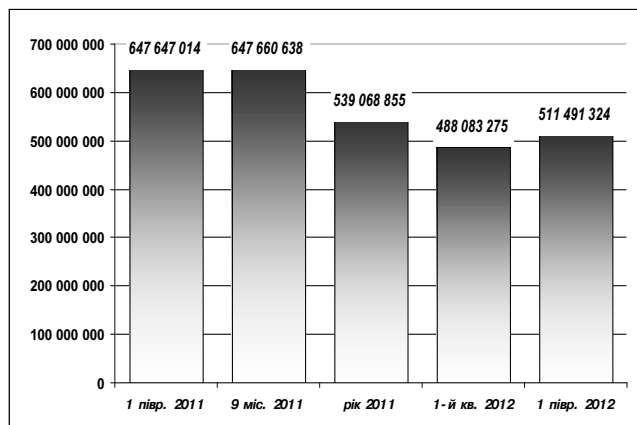
Таблиця 2. Структура кредитних спілок — членів НАКСУ за активами

	Кількість КС	% від загальної кількості КС	Активи	% від загальної суми активів	Середні активи по групі КС
Менше 100 тис. грн.	5	3,70%	285 191	0,05%	57 038
Від 100 до 500 тис. грн.	14	10,37%	3 932 744	0,72%	280 910
Від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.	15	11,11%	10 786 066	1,97%	719 071
Від 1 до 2 млн. грн.	26	19,27%	37 513 034	6,86%	1 442 809
Від 2 до 5 млн. грн.	44	32,59%	141 389 984	25,85%	3 213 409
Понад 5 млн. грн.	31	22,96%	353 143 663	64,55%	11 391 731
	135	100%	547 050 682	100 %	4 052 227

Середні активи кредитних спілок - членів НАКСУ в другому кварталі 2012 року зросли на 144 тис. грн., і на 1.07.2012 вони склали 4 052 тис. грн.

■ КРЕДИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ

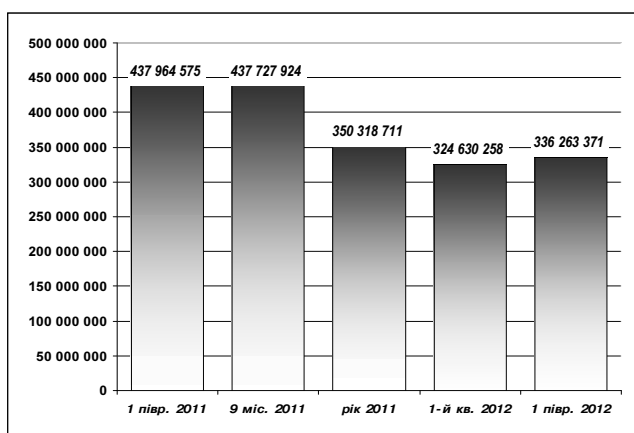
Діаграма 2. Кредитний портфель кредитних спілок (грн.)

У другому кварталі 2012 року кредитний портфель кредитних спілок - членів НАКСУ показав позитивну динаміку і на 1.07.2012 року склав 511 491 324 грн., що свідчить про зростання порівняно з 1-м кварталом майже на 5 %.

■ ЗАОЩАДЖЕННЯ

Діаграма 3. Заощадження членів кредитних спілок (грн.)

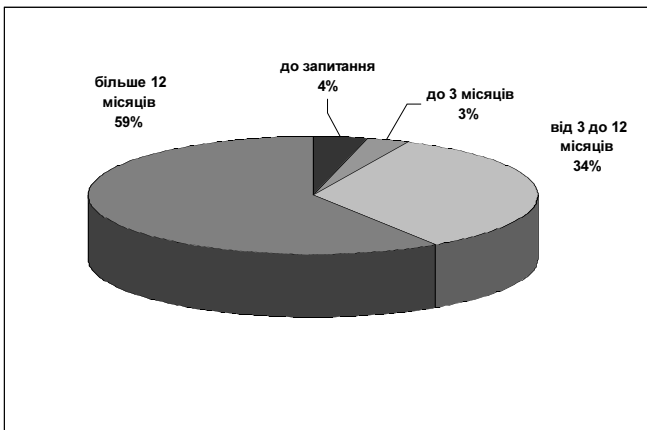
Заощадження членів кредитних спілок на депозитні рахунки, порівняно з 1 кварталом 2012 року, зросли і склали 336,3 млн. грн.

Вклади членів КС на депозитні рахунки залишаються основним джерелом коштів у кредитних спілках - членах НАКСУ. Від процентних ставок за цими вкладами залежать, в основному, процентні ставки за кредитами.

У другому кварталі 2012 року структура вкладів на депозитних рахунках майже не змінилася. Питома вага довгострокових вкладів збільшилась на 1 % за рахунок зменшення частки короткострокових вкладів.

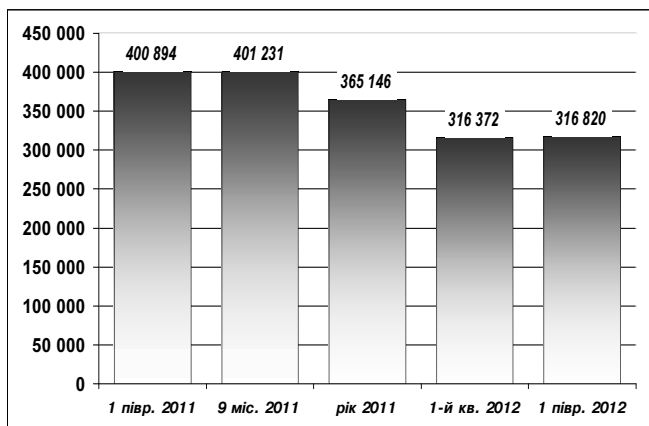

Діаграма 4. Структура вкладів на депозитні рахунки

■ КІЛЬКІСТЬ ЧЛЕНІВ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

Діаграма 5. Кількість членів кредитних спілок

У другому кварталі кількість членів кредитних спілок зросла, і на 1.07.2012 року вона становила 316 820 осіб. Порівняно з першим півріччям 2011 року кількість членів зменшилась на 20 %.

Наступна таблиця розкриває структуру кредитних спілок - членів НАКСУ за кількістю членів спілок.

Таблиця 3. Структура кредитних спілок за кількістю членів

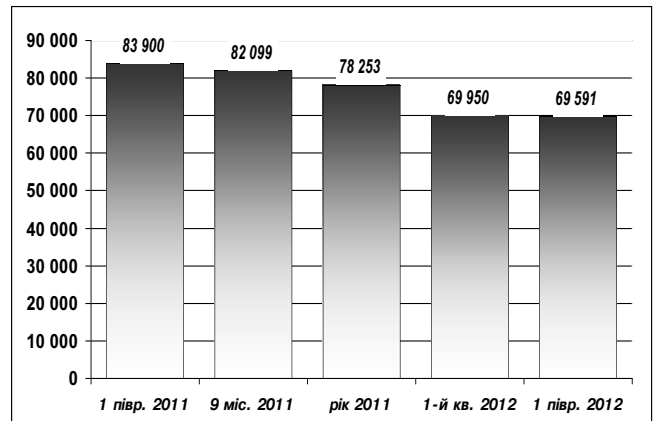
Кількість членів	Кількість КС	% від загальної кількості КС	Кількість членів КС	% від загальної кількості членів
Менше 100	2	1,48%	174	0,05%
від 100 до 500	31	22,96%	7 678	2,42%
від 500 до 1000	28	20,74%	19 606	6,19%
від 1000 до 2000	30	22,22%	41 700	13,16%
від 2000 до 5000	26	19,27%	80 552	25,43%
понад 5000	18	13,33%	167 110	52,75%
	135	100 %	316 820	100 %

Групи спілок, в яких обслуговується від 1000 до 2000 членів, залишаються найчисленнішими за кількістю (30 спілок). При цьому, 52,75 % членів обслуговуються у великих кредитних спілках з кількістю членів понад 5000 осіб. В кредитних спілках з кількістю членів до 1000 осіб обслуговується лише 8,66 % загальної кількості членства, в той же час, кількість таких спілок складає 45,18% від загальної кількості КС - членів НАКСУ.

■ КІЛЬКІСТЬ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ

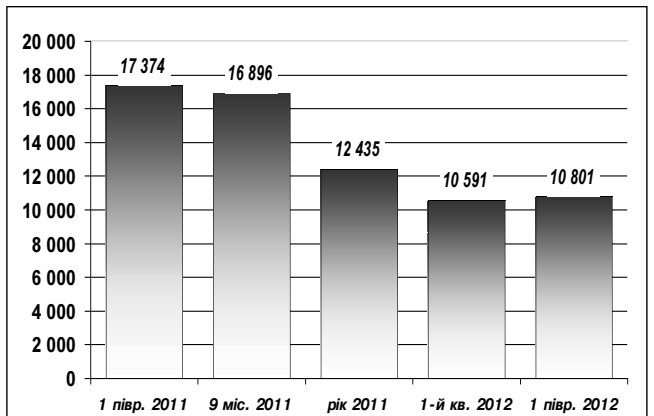
Продовжує зменшуватись кількість позичальників, на 1.07.2012 їх кількість склала 69 591 особу. Порівняно з 4-м кварталом 2011 року, вона зменшилась на 8,7 тис. осіб.

Діаграма 6. Кількість позичальників кредитних спілок

■ КІЛЬКІСТЬ ВКЛАДНИКІВ

Діаграма 7. Кількість вкладників кредитних спілок

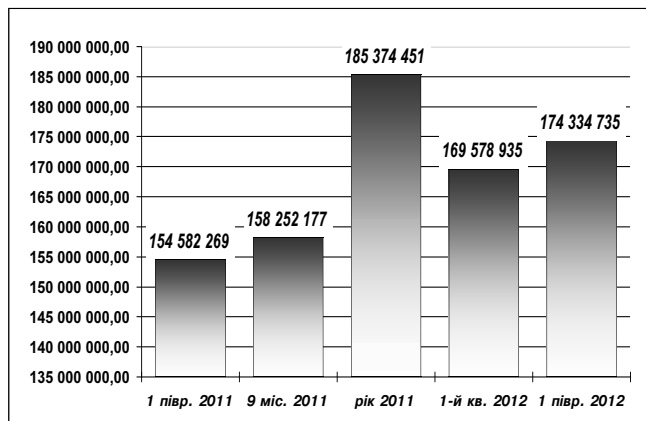

Кількість вкладників кредитних спілок у другому кварталі зросла на 2 % і на кінець кварталу їх кількість становила 10 801 особу. В той же час, протягом 2012 року кількість вкладників зменшилась на 13 %.

КАПІТАЛ КРЕДИТНИХ СПІЛОК — ЧЛЕНІВ НАКСУ

СУМАРНИЙ КАПІТАЛ

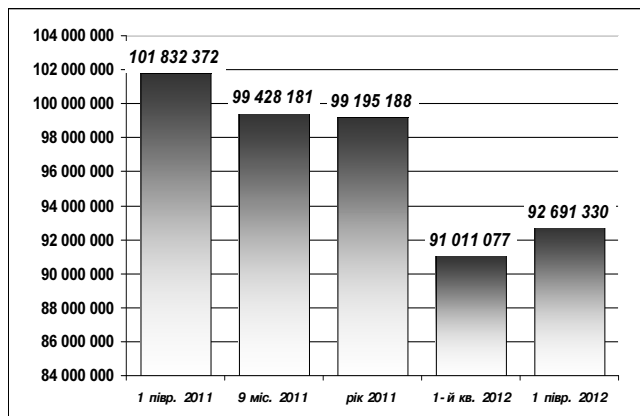
Діаграма 8. Сумарний капітал кредитних спілок (грн.)

На 01.07.2012 р. сумарний капітал кредитних спілок склав 174,3 млн. грн., що майже на 5 млн. грн. більше, ніж у 1-му кварталі 2012 року, але на 11 млн. грн. менше за 2011 рік. Протягом 12 місяців сумарний капітал зріс на 12,5 %.

ПАЙОВИЙ КАПІТАЛ

Діаграма 9. Пайовий капітал кредитних спілок (грн.)

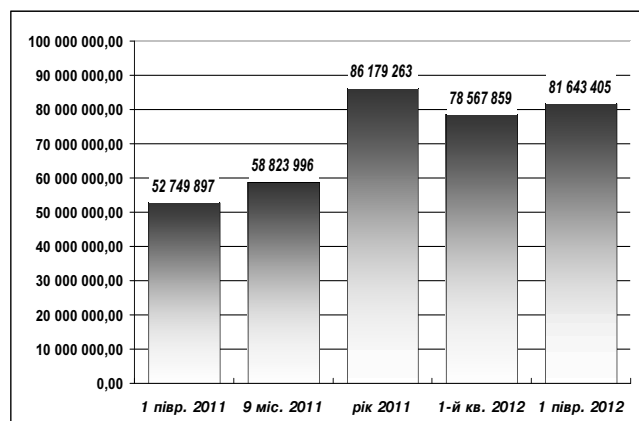

Основною складовою капіталу кредитних спілок лишається пайовий капітал, питома вага якого у складі загального капіталу дорівнює 53,1 %. При цьому, у першому кварталі цей показник дорівнював 53,7 %. На 1.07.2012 року сумарний пайовий капітал склав 92 691 330 грн., що майже на 1,7 млн. грн. більше,

ніж його значення на 1.04.2012. Таким чином, структура капіталу кредитних спілок змінюється у бік збільшення питомої ваги власного капіталу.

ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ

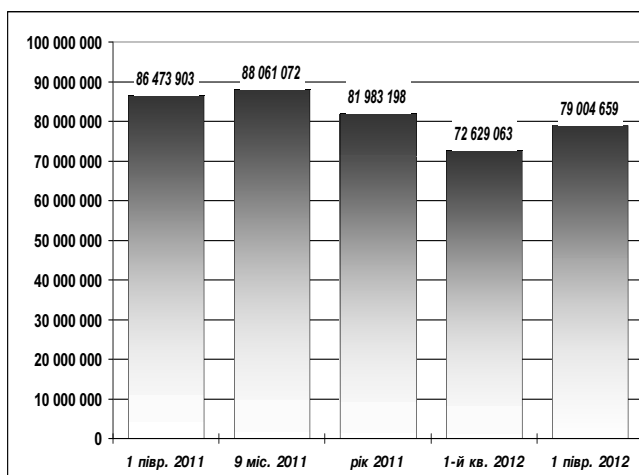
Діаграма 10. Власний капітал кредитних спілок (грн.)

В другому кварталі 2012 року власний капітал кредитних спілок - членів НАКСУ збільшився на 3,1 млн. грн. і склав 81,6 млн. грн. Зростання на 4 % порівняно з першим кварталом власного капіталу є основною складовою зростання сумарного капіталу кредитних спілок.

РЕЗЕРВНИЙ КАПІТАЛ

Діаграма 11. Резервний капітал кредитних спілок (грн.)

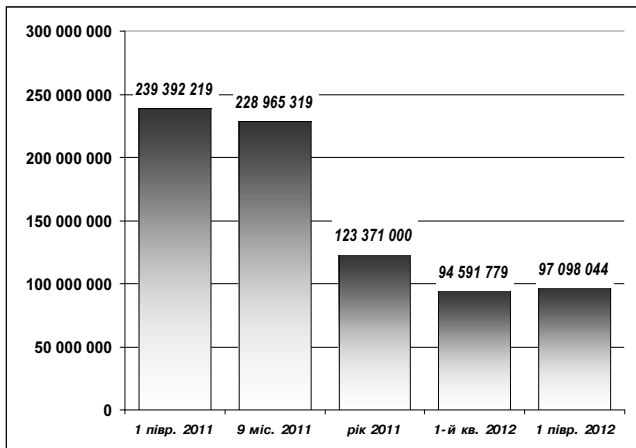
Сумарний резервний капітал зріс у другому кварталі 2012 року на 6,5 млн. грн. і склав 79 млн. грн.

ЯКІСТЬ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК - ЧЛЕНІВ НАКСУ

■ СУМА ПРОСТРОЧЕНИХ КРЕДИТІВ

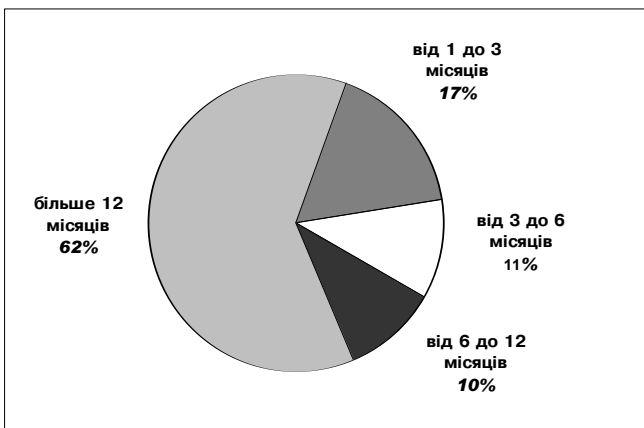
На 1.07.2012 року загальна сума прострочених кредитів зросла порівняно з минулим кварталом на 2,5 млн. грн. і склала 97,1 млн. грн.

Діаграма 12. Сума прострочених кредитів (грн.)

Наступна діаграма дає уявлення про структуру прострочених кредитів:

Діаграма 13. Структура прострочених кредитів

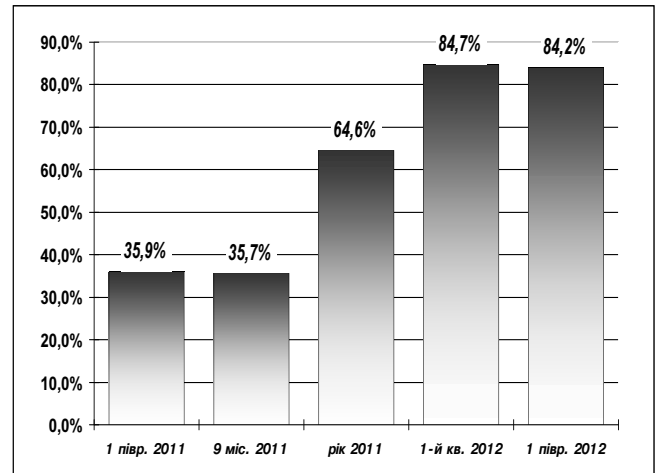
В структурі прострочених кредитів продовжують переважати прострочені кредити терміном більше 12 місяців, їх питома вага порівняно з минулим кварталом у загальній простроченості зросла на 1%.

Подальші діаграми відображають динаміку співвідношень РЗПВ до нормативного значення, простроченості до власного капіталу, а також співвідношення суми прострочених кредитів, не покритих РЗПВ, до кредитного портфеля по системі в цілому.

■ ДОСТАТНІСТЬ РЗПВ

Співвідношення фактично сформованого РЗПВ до його нормативного значення в другому кварталі зменшилось, і на 1.07.2012 р. достатність РЗПВ, в процентах до нормативного значення, склала 84,2%, що на 0,5% менше, ніж станом на 1.04.2012 року.

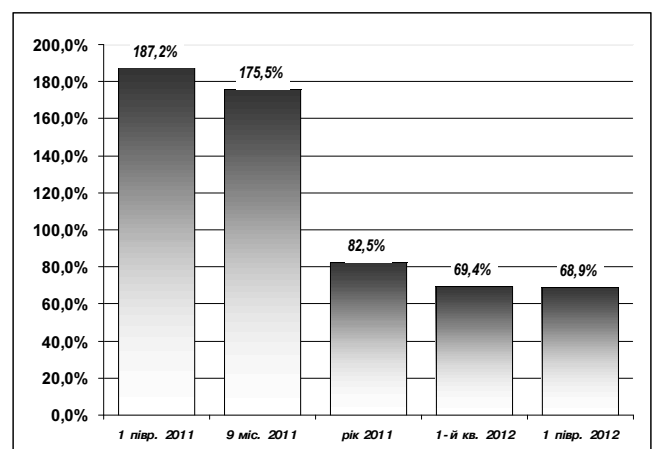
Діаграма 14. Достатність резерву забезпечення покриття втрат від неповернених кредитів (в процентах до нормативного значення)

■ СПІВВІДНОШЕННЯ ПРОСТРОЧЕНИХ КРЕДИТІВ ДО ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ

В другому кварталі 2012 року співвідношення прострочених кредитів до власного капіталу продовжувало зменшуватись і склало 68,9%, що є наслідком зростання власного капіталу.

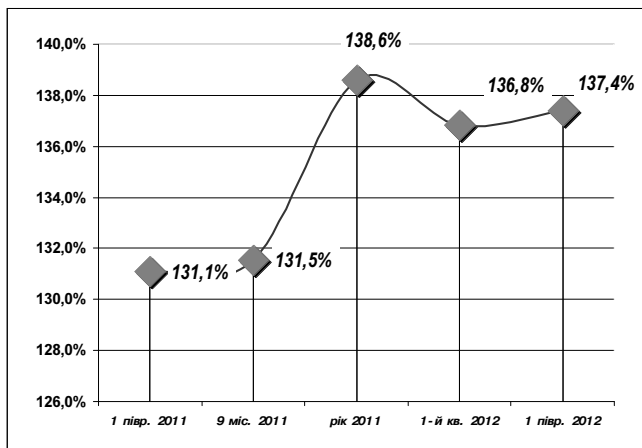
Діаграма 15. Співвідношення прострочених кредитів до власного капіталу

ДОХОДИ ТА ВИТРАТИ КРЕДИТНИХ СПІЛОК НАКСУ

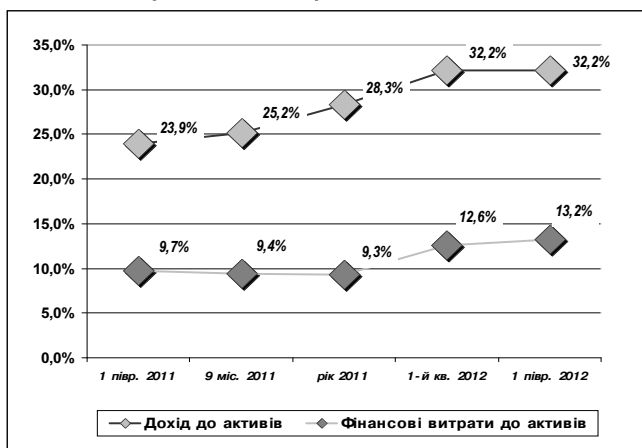
ДОХОДНІ АКТИВИ ДО ПЛАТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Діаграма 16. Співвідношення доходних активів до платних зобов'язань (нормативне значення: не менше 100%)

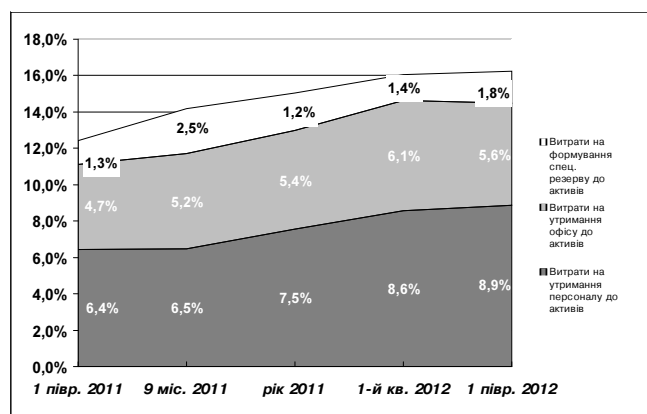
ДОХІД ДО АКТИВІВ, ФІНАНСОВІ ВИТРАТИ ДО АКТИВІВ

Діаграма 17. Співвідношення доходу до активів та фінансових витрат до активів

РОЗПОДІЛ ЗА ВИДАМИ ВИТРАТ

Діаграма 18. Розподіл за видами витрат кредитних спілок

Продовжують переважати витрати на утримання персоналу порівняно з витратами на

формування спец. резерву та витратами на утримання офісу. На 1.07.2012 р. вони склали 8,9 %, що на 7,1 % більше за витрати на формування РЗПВ, які, в свою чергу, зросли на 0,4 %.

Втім, для різних категорій кредитних спілок як структура витрат в цілому, так і структура операційних витрат має певні особливості, про що свідчать дані наступних таблиць.

Таблиця 4. Загальна структура витрат кредитних спілок, %

Розмір активів	до 100 тис. грн.	від 100 до 500 тис. грн.	від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.	від 1 до 2 млн. грн.	від 2 до 5 млн. грн.	понад 5 млн. грн.	Разом по НАКСУ
Процентні витрати разом	0,70	7,35	18,90	25,14	39,33	46,52	41,75
Операційні витрати разом	89,63	87,10	70,82	56,27	51,93	42,16	47,15
Витрати на формування РЗПВ	9,67	2,08	4,32	12,23	5,39	4,18	5,13
Витрати на формування резервного капіталу	0	1,84	1,26	1,56	1,85	2,08	1,95
Витрати на проценти на паї	0	1,63	4,70	4,80	1,50	5,06	4,02

Питома вага процентних витрат в цілому пропорційна розміру активів кредитних спілок. Найбільший відсоток процентних витрат притаманний спілкам з активами понад 5 млн. грн. Ця група кредитних спілок має також один з найменших відсотків витрат на формування РЗПВ. Найбільша частка операційних витрат притаманна кредитним спілкам з активами до 1 млн. грн.

Розмір активів кредитних спілок впливає і на структуру операційних витрат. В цілому уявлення про структуру операційних витрат для різних груп кредитних спілок дає наступна таблиця:

Таблиця 5. Структура операційних витрат кредитних спілок

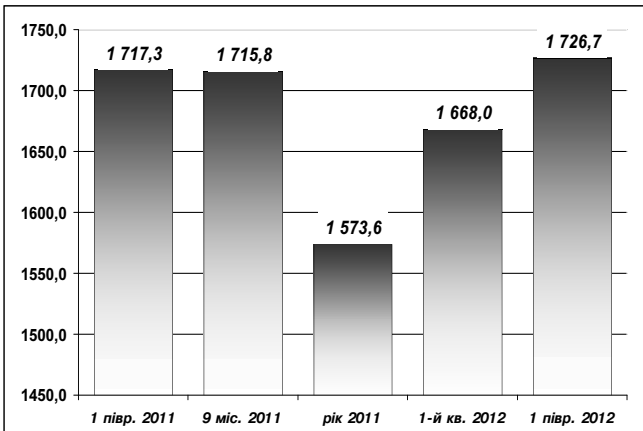
Розмір активів	до 100 тис. грн.	від 100 до 500 тис. грн.	від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.	від 1 до 2 млн. грн.	від 2 до 5 млн. грн.	понад 5 млн. грн.	Разом по НАКСУ
Витрати на страхування кредитів та депозитів	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Зарплата	37,0%	62,2%	66,3%	55,5%	63,8%	57,9%	59,8%
Офісні витрати	61,7%	36,6%	31,6%	42,5%	34,9%	41,1%	38,9%
Витрати на формування спільних фінансових фондів	0,5%	0,1%	1,1%	0,7%	0,1%	0,2%	0,2%
Інші витрати	0,8%	1,1%	1,0%	1,3%	1,2%	0,8%	1,1%

Мінімальна питома вага витрат на оплату праці в складі операційних витрат притаманна кредитним спілкам з активами до 100 тис. грн. Ці ж спілки мають найбільшу частку витрат на утримання офісу.

ЗВЕДЕНІ ДАНІ ПО ЧЛЕНАХ КРЕДИТНИХ СПІЛОК НАКСУ

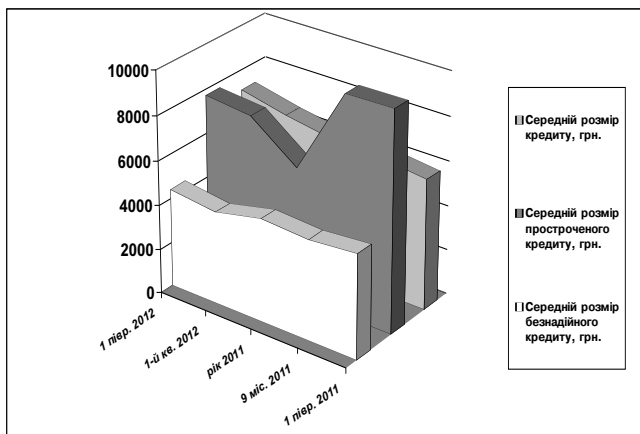
■ АКТИВИ НА ОДНОГО ЧЛЕНА СПІЛКИ

Діаграма 19. Активи на одного члена спілки (грн.)

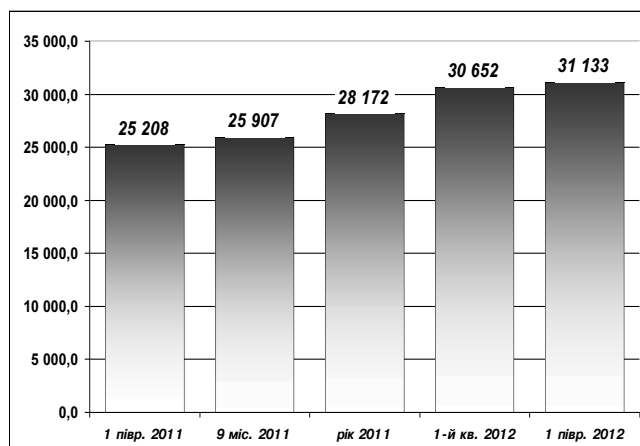
■ СЕРЕДНІ РОЗМІРИ КРЕДИТУ, ПРОСТРОЧЕНОГО КРЕДИТУ ТА БЕЗНАДІЙНОГО КРЕДИТУ

Діаграма 20. Середній розмір кредиту, середній розмір простроченого кредиту, середній розмір безнадійного кредиту (грн.)

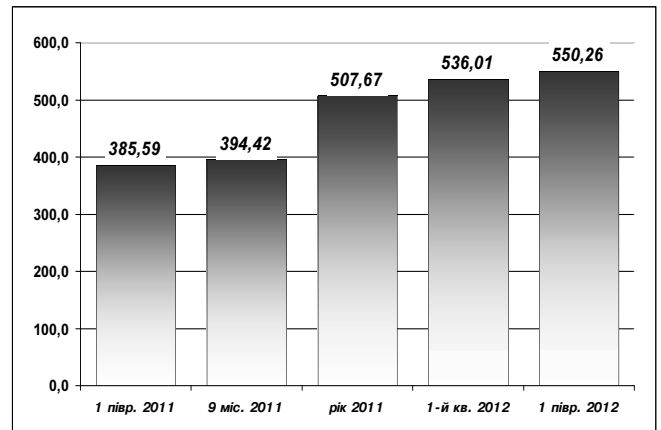
■ ЗАОЩАДЖЕННЯ НА ОДНОГО ВКЛАДНИКА

Діаграма 21. ЗАОЩАДЖЕННЯ НА ОДНОГО ВКЛАДНИКА, грн.

■ КАПІТАЛ НА ОДНОГО ЧЛЕНА СПІЛКИ

Діаграма 22. Капітал на одного члена спілки (грн.)

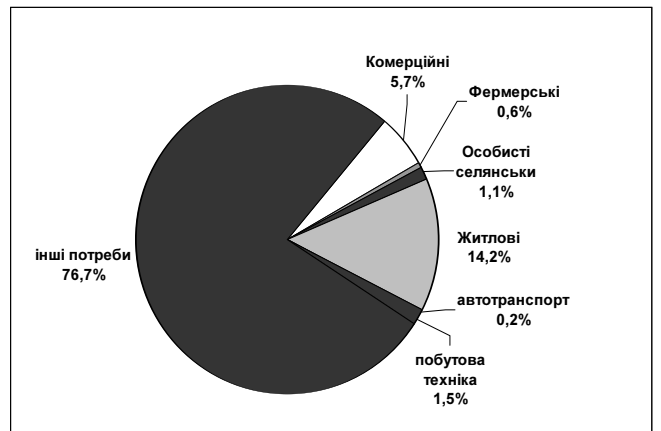
■ СТРУКТУРА КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ ЗА ВИДАМИ

Діаграма 23. Структура кредитного портфеля за видами

■ ДОХОДНІСТЬ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ ЗА ВИДАМИ КРЕДИТІВ

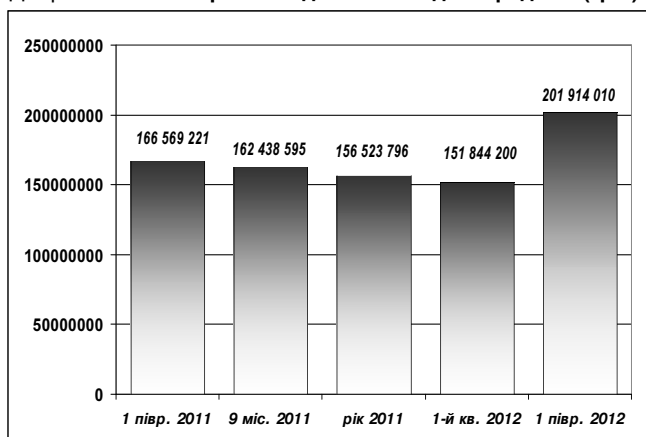
Діаграма 24. Доходність кредитного портфеля за видами кредитів

У зв'язку зі змінами у складі звітності, звертаємо вашу увагу на змінену структуру кредитного портфеля. Відтепер споживчі кредити включають як складову і кредити на інші потреби.

При цьому у окремі підвиди кредитів виділяються кредити, що надаються на придбання побутової техніки, а також кредити на придбання автотранспорту. Отже, в цілому споживчі кредити складають 69% кредитного портфеля і забезпечують 78,4% доходності. При цьому кредити на інші потреби продовжують переважати в структурі кредитного портфеля - 64%, вони забезпечують спілкам 76,7% доходності. Найнижчою доходністю характеризуються фермерські (0,6% доходу від 2% портфеля), особисті селянські кредити (1,1% доходу від 3% портфеля) та кредити на придбання автотранспорту (0,2% доходу від 1% портфеля). Поквартальна динаміка видачі кредитів представлена наступною діаграмою:

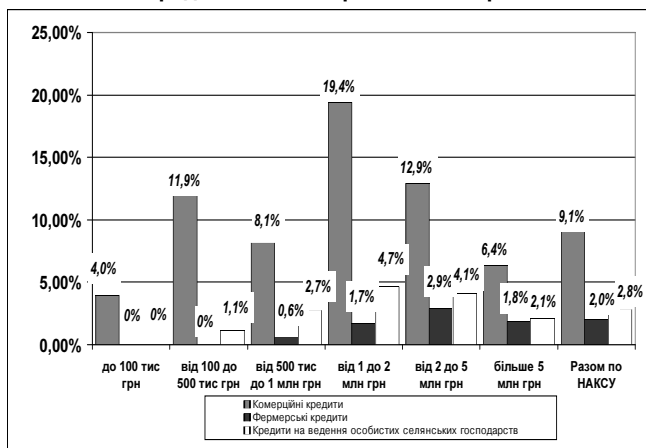
Діаграма 25. Поквартальна динаміка видачі кредитів (грн.)

Сума виданих у другому кварталі 2012 року кредитів значно зросла і склала майже 202 млн. грн. Порівняно з першим півріччям 2011 року, сума виданих кредитів зросла на 21%.

Загальна картина буде неповною, якщо не представити відсоток комерційних, фермерських та особистих селянських кредитів в кредитних портфелях спілок різних категорій:

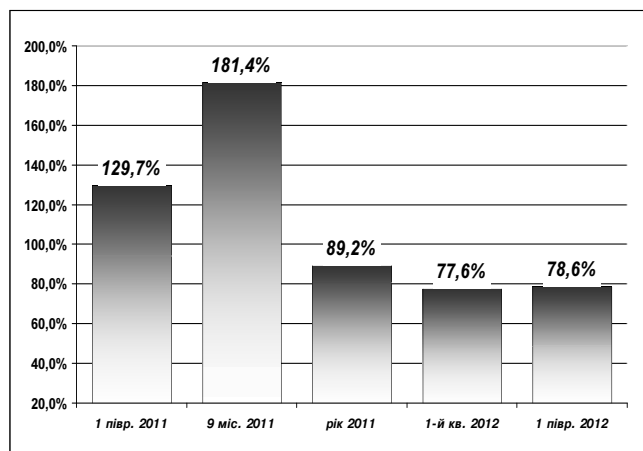
Діаграма 26. Структура кредитних портфелів кредитних спілок різних категорій

Питома вага бізнес-кредитів у кредитному портфелі всіх кредитних спілок - членів НАКСУ складає 13,9%, порівняно з попереднім кварталом цей показник зменшився на 0,4%. Найбільшою часткою бізнес-кредитів характеризуються кредитні портфелі кредитних спілок з активами від 1 до 2 млн. грн. (25,8%), а найменшою (4%) - кредитні портфелі кредитних спілок з активами до 100 тис. грн. Найбільша питома вага кредитів, наданих на ведення фермерських та особистих селянських господарств, притаманна кредитним спілкам з активами від 1 до 5 млн. грн.

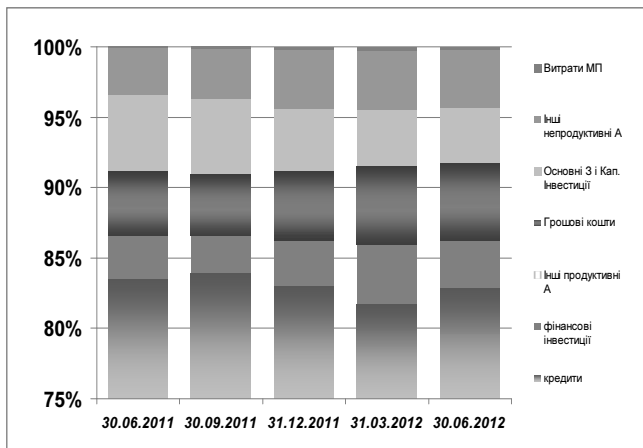
Наступна діаграма представляє виконання кредитними спілками - членами НАКСУ нормативу 3.1.1 - покриття прострочених кредитів регулятивним капіталом, як одного з найважливіших. Дані наведеної діаграми свідчать про те, що станом на 1 липня 2012 року, як і у двох попередніх періодах, кредитними спілками - членами НАКСУ цей норматив виконується. Проте фактичне значення показника у другому кварталі вперше за останні 9 місяців зросло. Якщо станом на перший квартал 2012 року значення показника складало 77,6%, то станом на 1 липня 2012 року значення показника склало 78,6%. В той же час, співвідношення прострочених, пролонгованих, неповернених та безнадійних кредитів до регулятивного капіталу з початку року зменшилося на 10,6%.

Діаграма 27. Дотримання нормативу 3.1.1.

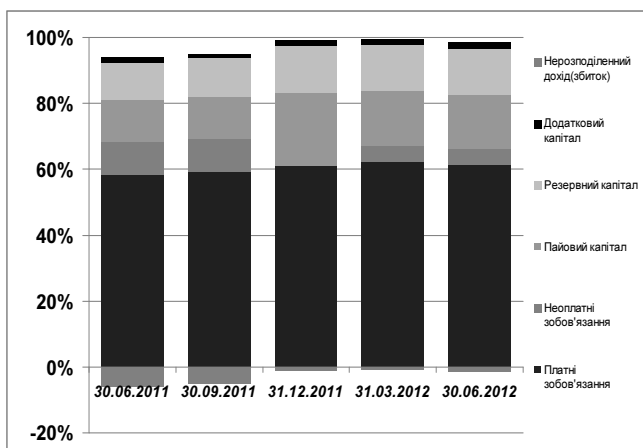
З метою оцінки рівня стабільності системи кредитних спілок - членів НАКСУ порівняємо структуру активів кредитних спілок і джерел їх фінансування - зобов'язань та капіталу:

Діаграма 28. Структура активів кредитних спілок і джерел їх фінансування

Структура активів кредитних спілок - членів НАКСУ протягом року лишається практично незмінною: питома вага продуктивних активів складає 86 % як на 30.06.2011, так і на 30.06.2012р. Лівову частку активів складає кредитний портфель, але його частка протягом року дещо зменшилася - з 83,5 % до 82,8 % від загальних активів; пропорційно зросла частка фінансових інвестицій - з 3 % до 3,4 %. Питома вага непродуктивних активів складає 14 %. Протягом року зросла частка грошових коштів, яка склала 5,5 % від загальних активів. В той же час зменшилася питома вага основних засобів та капітальних інвестицій, відповідно, збільшилася на 1 % питома вага інших непродуктивних активів.

Діаграма 29. Структура зобов'язань та капіталу кредитних спілок

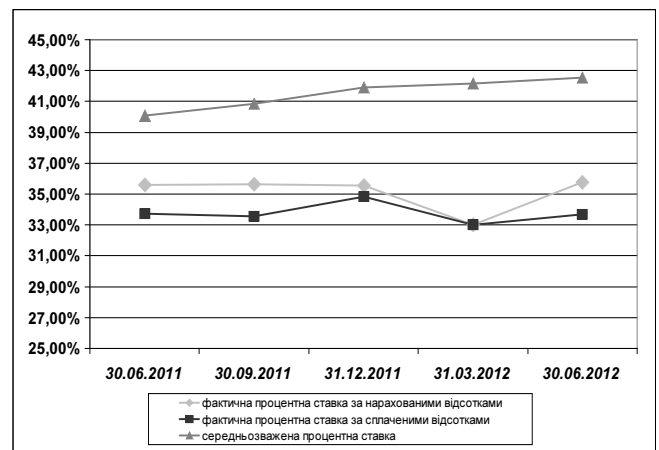
На відміну від структури активів, структура зобов'язань та капіталу протягом року суттєво змінилася: якщо станом на 30.06.2011 р. активи кредитних спілок - членів НАКСУ фінансувалися за рахунок капіталу на 22,5 %, а за рахунок зобов'язань, відповідно, на 77,5%, то станом на

30.06.2012 р. за рахунок зобов'язань фінансується 68 % активів кредитних спілок - членів НАКСУ, а за рахунок капіталу - 32% активів. При цьому, рівень фінансування активів за рахунок платних зобов'язань протягом 2012 року зріс на 0,5 % і склав на кінець другого кварталу 2012 року майже 63 %. Значно зменшилося за 12 місяців фінансування активів за рахунок неоплатних зобов'язань - з 11,5 % до 5,3 %. Не можна не відмітити, що на рівень фінансування активів за рахунок капіталу суттєво вплинуло зменшення суми непокритого збитку, питома вага якого зменшилася з семи до одного процента від загальних активів. Частка активів, що фінансуються за рахунок додаткового капіталу, протягом року лишилася незмінною - 2 % від активів. Питома вага активів, що фінансуються за рахунок пайового і резервного капіталу, зростали пропорційно і збільшилися на 2 % кожний: пайовий капітал - з 15 % до 17 %, а резервний - з 12 % до 14 %.

Таким чином, станом на кінець другого кварталу 2012 року непродуктивні активи кредитних спілок в повному обсязі фінансуються за рахунок резервного капіталу, що дає змогу кредитним спілкам встановлювати конкурентні процентні ставки за кредитами.

Аналіз процентних ставок за кредитами представлений наступною діаграмою:

Діаграма 30. Аналіз процентних ставок за кредитами

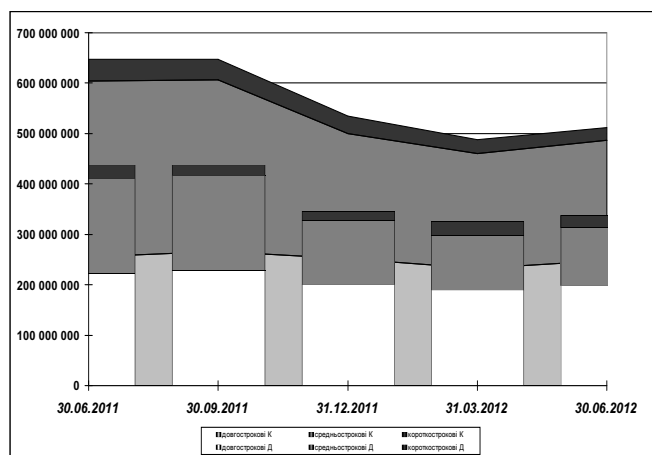

На діаграмі представлене порівняння середньозваженої процентної ставки (лінія з піктограмою трикутника) з фактичною доходністю кредитного портфеля як за нарахуванням (лінія з піктограмою ромба), так і за отриманими процентами (лінія з піктограмою квадрата). Фактична доходність кредитного портфеля за

нарахуванням та сплаченими процентами є практично однаковою, але як в другому кварталі 2011 року, так і у другому кварталі 2012 року ставка доходності кредитного портфеля суттєво відрізняється від середньозваженої процентної ставки, що потребує від кредитних спілок додаткової уваги під час планування очікуваної доходності кредитного портфеля. Адже орієнтація на середньозважену процентну ставку може призвести до неотримання очікуваного доходу.

Під час аналізу загальної структури активів та пасивів було визначено, що частка активів, що фінансуються за рахунок платних зобов'язань, складає по кредитних спілках - членах НАКСУ станом на кінець другого кварталу 2012 року 63 %. В той же час, сума кредитів, виданих членам спілки, за виключенням резерву забезпечення покриття втрат від неповернених позичок, складає 82 % від загальних активів. Наступна діаграма представляє деталізацію кредитного портфеля та портфеля вкладів за строками.

Діаграма 31. Порівняння кредитного портфеля та портфеля вкладів за строками

На представленій діаграмі області представляють кредитний портфель за строками від довгострокових до короткострокових, а стовпчики - портфель вкладів (також від довгострокових до короткострокових). Враховуючи той факт, що дані щодо фактично сформованого РЗПВ не містять диференціації його за строками кредитів, в цій діаграмі представлений кредитний портфель "брутто" - не зменшений на суму РЗПВ. Необхідно відмітити, що суттєвим ризиком ліквідності для кредитних спілок (в тому числі і невиконання нормативу короткострокової ліквідності) є розміщення середньос-

трокових вкладів у довгострокові кредити.

Протягом всього періоду, що аналізувався по кредитних спілках - членах НАКСУ, в цілому кредитний портфель перевищує портфель вкладів у зв'язку з частковим фінансуванням кредитного портфеля за рахунок капіталу. Фінансування довгострокових кредитів за рахунок довгострокових внесків (вкладів) на депозитні рахунки коливається в межах від 80 % до 87 %.

При цьому, станом на кінець першого кварталу 2012 року довгострокові кредити фінансуються за рахунок довгострокових вкладів на 80 %; середньострокові кредити - за рахунок середньострокових вкладів на 48 %, а короткострокові кредити - за рахунок короткострокових вкладів на 9,2 %. Враховуючи те, що фінансування кредитного портфеля, крім внесків (вкладів) членів кредитної спілки на депозитні рахунки, відбувається за рахунок капіталу кредитних спілок, таку структуру фінансування кредитного портфеля можна вважати достатньо безпечною, оскільки вона не несе у собі загрози проблем з ліквідністю. В той же час, кредитні спілки, кредитний портфель яких фінансується за рахунок вкладів в більшому обсязі, ніж у середньому по НАКСУ, повинні приділяти увагу відповідності кредитного портфеля портфелю вкладів за строками.

У другому кварталі 2012 року більшість кредитних спілок - членів НАКСУ продовжують демонструвати позитивну динаміку основних показників звітності.

Так, зокрема протягом 2 кварталу активи зросли у 62 % кредитних спілок за умови адекватного зростання кредитного портфеля. При тому, що портфель внесків (вкладів) на депозитні рахунки збільшився лише у 35 % кредитних спілок, капітал збільшився у понад 70 % кредитних спілок. При цьому, резервний капітал збільшився у 92 % кредитних спілок, що підтверджує поступову переорієнтацію кредитних спілок на фінансування активів за рахунок капіталу.

Катерина КАЛУСТОВА,
Віце-президент Національної асоціації
кредитних спілок України з питань
саморегульвності, Директор фінансового
департаменту НАКСУ

БОГДАН ОДУД:

"МИ НАЙБІЛЬШЕ ЦІНУЄМО ДІЛОВУ РЕПУТАЦІЮ І ВЛАСНУ ЧЕСТЬ"

Понад 12 років у м. Шепетівка Хмельницької області успішно працює кредитна спілка «Народна каса». Свого часу ця фінансова установа заслужено стала Лауреатом Премії «Український Фінансовий Олімп» у номінації «Кредитна спілка вищої категорії». Наша сьогоднішня бесіда — з Головою правління КС «Народна каса» Богданом ОДУДОМ.

— Богдане Михайловичу, розкажіть, будь ласка про створення КС «Народна каса».

— Ідею кредитної кооперації ми почерпнули ще у 1995 році, побувавши у кредитній спілці «Вигода» з м. Стрий Львівської області, яка на той час була однією з перших кредитних спілок в Україні. Протягом наступних п'яти років ми виношували цю ідею, пробували працювати, як галузева кредитна спілка для вчителів. На жаль, тоді важко було переконати людей у зручності та доступності послуг кредитної спілки, у них не було розуміння основних понять і засад кредитної кооперації. Нарешті через 5 років, у серпні 2000 року ми зареєстрували кредитну спілку «Народна каса». У нас класична кредитна спілка, до якої не вкладалися великі пайові внески. Пам'ятаю, сума перших обов'язкових пайових внесків 50 засновників становила 750 гривень. Серед цих людей були навіть ті, хто пам'ятав період кредитної кооперації на Західній Україні до 1939 року. Це були колишні політв'язні, повстанці, які підтримали нашу ідею заснувати кредитну спілку. Так розпочалась історія класичної кредитної спілки «Народна каса».

— Як працювалося протягом перших років?

— Згідно з тогочасним чинним законодавством, ми були громадською організацією, і, як і сьогодні, брали активну участь у громадському житті. Зрозуміло, перший час виникали певні ускладнення, у тому числі з пошуком приміщення, оскільки ми не мали у своєму розпорядженні достатньо коштів. У результаті спілку було розміщено в одному приміщенні з іншими громадськими організаціями. Але, що цікаво, з тих пір ми не змінювали адреси.

Від початку роботи до видачі першого кредиту пройшов приблизно місяць, а перший вклад становив 1000 гривень. Ми бачили, що у людей є потреба у наших послугах. Це пояснювалось тим, що після кризи 1998 року людям тяжко жилося, інколи навіть сусід сусідові був не в змозі позичити сотню гривень.

Сьогодні членство нашої кредитної спілки складає близько 8,5 тисячі осіб, ми працюємо в межах Хмельницької області. У 2005 та 2007 роках були відкриті філії спілки у містах Славути та Нетішині, де розташована Хмельницька АЕС.

— Певний час Ви особисто працювали в органах виконавчої влади. Як це вплинуло на роботу спілки?

— 2002 року, коли я обійняв посаду заступника міського голови Шепетівки, дещо відійшов від справ кредитної спілки, але не душею. Увесь тягар управління КС ліг на плечі заступника Голови правління, Валентини Леонідівни Дзекан, яка згодом очолила спілку. Моє перебування у владі певною мірою посприяло розвитку КС «Народна каса» та її популяризації.

— Уже майже 10 років ваша КС є членом НАКСУ. Чого Ви чекали від цієї співпраці?

— Так, до складу НАКСУ наша кредитна спілка увійшла 2003 року. Ми розуміли, що, оскільки є спільний кооперативний рух, то потрібно і триматись спільно, навчатись один у одного, враховувати недоліки та передовий досвід інших кредитних спілок, адже кожен шукає власний шлях прогресувати. У нас була потреба у членстві в професійному об'єднанні, і, як бачимо сьогодні, це був правильний вибір.

— Яким чином вдається зберігати стабільність в сьогоднішніх хитких ринкових умовах?

— Ми мусимо балансувати між доходами і витратами, бо, на мою думку, ті, хто цього не робив, зазнали певних проблем під час кризи. Кілька років тому ми свідомо зменшували активи, тому що зайві ресурси, за якими довелося б нести зобов'язання, не потрібні, бо їх ніде розмістити. На мою думку, про фінансову стійкість тієї чи іншої установи варто судити не по активах, її красномовніше позначить показник платоспроможності та капіталізація.

У 2004 та 2008 роках, коли діяв тимчасовий мораторій на видачу вкладів, наша кредитна спілка не робила жодних кроків у цьому напрямку. У нас не сталося зниження показників, ми не отримували від членів спілки вимог терміново повернути депозитні вклади. Звісно, глибоко в душі ми дуже переїмалися тим, що відбувається навколо,

була тривога і невизначеність, але, як показав досвід, завдяки довірі наших спілчан усе гаразд. Ми найбільше цінуємо ділову репутацію і власну честь.

— Чи стикалися особисто Ви з роботою псевдо-кооперативних установ?

— Так, одного дня поряд з нашим офісом раптом з'явилась кредитна спілка. Ми знали, що вона належить до банківської структури і її філії розкидані по всій Україні. Ця спілка не залучала депозитів від населення, працювала на банківських грошах. Проте криза розставила усе по місцях і в результаті ця спілка проіснувала лише декілька місяців.

— Це зайвий раз доводить, що кредитна спілка банку не конкурент завдяки іншим принципам роботи.

— Так, за понад 12 років роботи ми не вважаємо, що існує конкуренція між банками та кредитними спілками. Ми дотримуємось певних ринкових умов, моніторимо поточну ситуацію на ринку банківських послуг. До речі, протягом останніх двох років відсотки на вклади у нашій кредитівці були нижчі за банківські, оскільки в умовах спаду кредитування була висока ймовірність зіптовхнутися з великими ризиками. Наша кредитна спілка не женеться за прибутковістю, а орієнтується на стабільність і надійність, намагаючись уникати ризиків. Останнім часом стали більш жорсткими обмеження в оцінці позичальників, натомість маємо великий плюс: за 12 років, напрацювавши понад 8 тис. членів, ми маємо велику базу кредитних історій цих

людей. Додатково для певних категорій спілчан у нас розроблено систему знижок.

— **Який відсоток з цих 8 тисяч членів спілки постійно користується вашими фінансовими послугами?**

— Неможливо сказати точно, яке активне членство має спілка на даний момент, бо певний час людина може не мати потреби в наших послугах, а згодом звернутися повторно.

Хоча є риторичне питання: якщо член спілки на даний момент немає діючого кредиту і вкладу, але періодично приходиться до спілки, щоб порадитись, проконсультуватись, щось запитати, то це є активний член чи ні? Тому, на мою думку, необхідно знати роботу спілки зсередини та усвідомлювати, що по своїй суті ми є громадською організацією.

Під час останніх загальних зборів ми внесли відповідні зміни до Статуту спілки щодо обов'язкового внеску в резервний капітал, і таким чином протягом періоду до кінця року ми проведемо перевірку активного членства.

— **Чи виправдав Ваші сподівання Конгрес кредитних спілок, який щойно завершився?**

— Так, звісно. Коли з'їжджаються лідери та працівники кредитних спілок, завжди є про що поговорити, взнати щось нове, а тим більш важливо, коли спілкування йде між колегами-кооператорами з інших держав. На мою думку, вкрай важливим є спілкування в кулуарах. Нам був дуже цікавий досвід Литви, модель, за якою побудована їхня система кредитної кооперації, а також напрацювання сусідів з Росії. Надзвичайно цікаво порівняти з нашими проблеми, з якими зіштовхуються колеги по системі, і ознайомитися з методами їх подолання.

— **Під час Конгресу ми ознайомилися з прикладами вдалого регулювання діяльності кредитних спілок у різних країнах, і в Україні в цьому плані попереду ще багато роботи. Яка Ваша думка з цього приводу?**

— Сьогодні ми маємо певні проблеми з регулюванням діяльності кредитних спілок. Я вважаю, що кожен член органів управлін-

ня будь-якої української кредитної спілки готовий до співпраці, але конче потрібен діалог з державними органами.

Ми розвиваємо цілий сегмент ринку в Україні і прикро бачити таке ставлення до кредитних спілок з боку держави. Вважаю, що мають бути розставлені крапки над «і»: або ми є і ми потрібні, а якщо ні – то нехай нам скажуть про це прямо. Зараз я маю на увазі безвідповідальні заяви колишнього міністра внутрішніх справ Могильова та багатьох інших політиків. Якщо подібні висловлювання дозволяють собі люди, які займають найвищі посади в державі, це означає, що існує проблема і її потрібно терміново вирішувати.

Зрозуміло, що після реорганізації до Національної комісії прийшли працювати нові люди, їм потрібен час, щоб увійти в курс справи. Але проблема в тому, що ринок не може зупинитись і почекати: як наслідок, виникає проблема, у першу чергу, з ліцензуванням. Складається враження, що з боку держави зайнято не зовсім нормальну позицію. Коли, наприклад, іде сприяння розвитку ломбардів і фактичне руйнування кредитної кооперації, з'являється відчуття, що створюється новітня імперія Торгсін.

Ми впевнено дивимось у майбутнє, але усвідомлюємо, що далеко не все від нас залежить.

— **Дякуємо, пане Богдане, за бесіду. Саме завдяки бездоганній діловій репутації таких кредитних спілок, як ваша, і створюється імідж надійних і стабільних фінансових установ. Успіхів вам!**

IV СВИСТУНІВСЬКИЙ ФЕСТИВАЛЬ ПОЕЗІЇ ІМ. Т.Г. ШЕВЧЕНКА

Наприкінці травня цього року у с.Свистунівка Луганської області пройшов IV Свистунівський фестиваль поезії ім. Т.Г. Шевченка. Підготовка до творчого свята тривала задовго до його початку. Фестиваль проводився під патронатом Луганського об'єднання товариства «Просвіта» та кредитної спілки «Українська народна каса «Сватова-Лучка».

На цьогорічному фестивалі поезії учасники змагалися між собою у трьох номінаціях: вірші Т.Г. Шевченка – соціально-політичні мотиви у творчості та ліричні мотиви, вірші про Україну, Т.Г. Шевченка, свій рідний край. На свято прибули представники відділу освіти Сватівського району, директор сільської школи та керівники трудових колективів.

Свято розпочали дівчата своїм танком у супроводі пісні «Юна весна». Далі пам'ять Великого Кобзаря традиційно вшанували урочистим покладанням квітів до пам'ятника та хвилиною мовчання. «Незлим, тихим словом» згадали і самого Шевченка. Потім учасників та глядачів привітали Володимир Семистяга (Голова Луганського об'єднання товариства «Просвіта»), Євген Дзюба (голова спостережної ради кредитної спілки «Сватова Лучка») та ін.

Протягом п'яти годин учасники фестивалю ділилися найближчими та найулюбленішими

кожного з них зразками творчості Шевченка. Юлія Посохова та Катерина Карпова – учасниці Северодонецького міського Центру дитячої та юнацької творчості – поставили уривок з п'єси «Назар Стодоля», а Софія Rogozina винесла на суд журі зразок співаної поезії «Черевички». У ході фестивалю неодноразово звучали вірші «Лілея», «Думка», уривки з поем «Сон», «Марія» у виконанні різних конкурсантів. Учениця НВК «Сватівська ЗОШ Іст. – гімназія» Людмила Підпригора декламувала поему «Марина». Досить цікавим було змагання у третій номінації – учасники читали власні поетичні твори.

Журі було досить складно визначити переможців. Але все ж таки було вирішено нагородити гран-прі Людмилу Підпригору (поїздкою до Київського музею Тараса Шевченка). Перше місце в номінації «Соціально-політичні мотиви» розділили між собою учасники А.Савченко, С. Чумак (ЗОШ № 6) та О. Кожушко (Нижньодуванська ЗОШ).

У другій номінації під назвою «Ліричні мотиви» перше місце посіли С. Рogaцька та І. Варчідзе (м. Северодонецьк, СМЦДЮТ), друге місце – Ю. Посохова та К. Карпова (СМЦДЮТ), третє місце – В. Соболев та Д.Шацька (Брянківський НВК).

У номінації власної творчості перше місце отримала І. Семенова (Металістська

ЗОШ) та Л. Абросімова (Нижньодуванська ЗОШ), друге місце – Д. Синягіна (Троїцька гімназія) та Н. Каламайко (ЗОШ № 6), третє місце – О. Реука (ЗОШ № 2), Ю. Кучко (Свистунівський НВК) та Р. Пономарьов (ЗОШ № 6). Okремо була нагороджена Аліна Топчій за пісню на слова Т.Г. Шевченка.

Okрім призових місць учасники фестивалю отримали призи і у номінації за кращий костюм. Тут переможцями стали: І. Семенова (Металістська ЗОШ), Л. Яковенко (Райгородська ЗОШ), В. Кучугура (Сватівська НВК-гімназія), Ю. Бунчужна (Преображенська ЗОШ).

У рамках фестивалю також відбувся конкурс дитячої вишивки.

Звісно, жодне свято не проходить без меценатської підтримки. Тож організатори та учасники фестивалю висловлюють подяку генеральним спонсорам:

Всеукраїнському Товариству «Просвіта» ім.Тараса Шевченка (Голова Павло Мовчан, м. Київ);

Українській світовій кооперативній Раді (Президент Ігор Ляшок, м. Нью-Йорк);

Національній асоціації кредитних спілок України (Президент Петро Козинець, м. Київ);

Благодійному фонду Богдана Гаврилишина (м. Київ);

Кредитній спілці «Українська народна

каса «Сватова–Лучка» (голова спостережної ради Євген Дзюба, м. Сватове);

Покровській парафії УАПЦ (настоятель о. Дмитро Романків, м. Сватове);

«Східноукраїнському козацтву» (отаман Сергій Борисенко, м. Алмазне);

ряду приватних підприємців м. Сватове Луганської області.

Медіасупровід фестивалю здійснювали: журнал «Бюлетень кредитних спілок України» (м. Київ), газета «Слово Просвіти» (м. Київ), газета «Юність Слобожанщини» (м. Сватове), газета «Сватівські Відомості» (м. Сватове), газета «Козацька Варта» (м. Алмазне).

Організатори запрошують всіх бажаючих стати учасниками наступного V ювілейного Свистунівського фестивалю поезії Т.Г. Шевченка.

До речі, оргкомітет фестивалю прийняв рішення – всі учасники конкурсу повинні бути в українських національних костюмах.

Докладніша інформація за тел./факсом 06471-31000, моб. тел. 050-814-68-70.

Електронна адреса:
svatovoluchka@mail.ru.

Євген Дзюба,
голова оргкомітету фестивалю,
голова Спостережної Ради КС
«Українська народна каса «Сватова –
Лучка»

СПІРНІ ПИТАННЯ ЩОДО СТЯГНЕННЯ НЕУСТОЙКИ

Напевно, кожна кредитна спілка в своїй діяльності стикалася з проблемами стягнення неустойки (штрафу та пені) за неналежне виконання зобов'язань за укладеними договорами, будь то кредитні договори або інші господарські зобов'язання.

Спробуємо разом розібратися в даному аспекті діяльності та отримати відповіді на наступні питання:

– Чи мають право суб'єкти господарювання, зокрема кредитні спілки, встановлювати в договорах розмір пені, що перевищує подвійну облікову ставку НБУ?

– Чи можна визнати недійсним пункт укладеного договору, в якому сторони вказали розмір пені, що перевищує подвійну облікову ставку НБУ?

– Чи стосується фізичних осіб встановлений законом розмір пені, в разі порушення ними (фізичними особами) зобов'язань за кредитними договорами?

– За який період може нараховуватися та стягуватися пеня?

– Чи діють будь-які обмеження відносно розміру пені, в тому числі й ті, що передбачені Законом в разі порушення негрошових зобов'язань.

– Чи можна в договорі передбачати подвійну відповідальність за порушення одного й того ж зобов'язання за той же період прострочення – стягувати одночасно пеню та штраф?

– Чи можуть сторони в договорі збільшити чи зменшити розмір неустойки, який встановлено Законом?

Відповідаючи на питання щодо встановлення розміру пені, що перевищує подвійну облікову ставку НБУ в господарських правовідносинах, потрібно відмітити, що це питання досить чітко врегульовано законодавством.

Так, в Цивільному кодексі України неустойці, в тому числі й пені, виділено окремий параграф 2 в главі 49 «Забезпечення виконання зобов'язань», Господарський кодекс містить окрему главу «Штрафні та оперативно-господарські санкції», в якій закріплено норми, що стосуються пені. Окрім того, 22.11.1996 р. Верховною Радою України було прийнято Закон «Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань».

Окремі питання, які стосуються господарських правовідносин, регулюються Господарським кодексом України, який по відношенню до Цивільного кодексу є спеціальним законом. Статтею 230 Господарського кодексу встановлено, що пеня є одним із різновидів штрафних санкцій, які учасник господарських зобов'язань повинен сплатити за невиконання чи неналежне виконання грошових зобов'язань. Відповідно до ст. 231 Господарського кодексу, Законом щодо окремих видів зобов'язань може бути визначений розмір штрафних санкцій, зміна якого за погодженням сторін не допускається. Якщо мова йде про кредитні договори, які укладені між кредитною спілкою та суб'єктами підприємницької діяльності (юридичними чи фізичними особами – підприємцями), то до цих правовідносин повинні застосовуватись норми Господарського кодексу України та Закону України «Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань». Відповідно до ст. 1 та ст. 3 цього Закону, розмір пені встановлюється у договорі, обчислюється від суми простроченого платежу та не може перевищувати подвійної облікової ставки Національного банку України, що діяла у період, за який сплачується пеня.

Отже, у правовідносинах між суб'єктами підприємницької діяльності в частині регулювання штрафних санкцій повинні засто-

совуватись норми Господарського кодексу України та Закону України «Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань», тобто у випадку прострочення платежу за договором, укладеним між суб'єктами господарювання, пеня може бути стягнена в сумі, що не перевищує нараховану з використанням подвійної облікової ставки НБУ.

Така ж позиція відображається й в інформаційному листі Вищого Господарського суду України від 27 лютого 2012 року № 01-06/224/2012 «Про постанови ВСУ, прийняті за результатами перегляду судових рішень господарських судів».

Питання щодо встановлення розміру пені у правовідносинах між суб'єктами господарювання та фізичними особами врегульовано Цивільним кодексом України. Так, згідно зі ст. 549 ЦКУ, пенею є неустойка, що обчислюється у відсотках від суми несвоєчасно виконаного грошового зобов'язання за кожен день прострочення виконання. Відповідно до ч. 2 статті 551 ЦК України, якщо предметом неустойки є грошова сума, її розмір встановлюється договором або актом цивільного законодавства. Розмір неустойки, встановлений законом, може бути збільшений у договорі.

Але кредитним спілкам слід враховувати позицію, висловлену Пленумом Вищого Спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ в Постанові № 5 від 30.03.2012 року «Про практику застосування судами законодавства при вирішенні спорів, що виникають із кредитних правовідносин». Відповідно до п. 27 зазначеної Постанови, положення частини третьої статті 551 ЦК України, зменшення розміру неустойки може бути застосовано судом лише за заявою відповідача до відсотків, які нараховуються як неустойка, і не може бути застосовано до сум, які нараховуються згідно з частиною другою статті 625 ЦК, які мають іншу правову природу. При цьому проценти, які підлягають сплаті згідно з положеннями статей 1054, 1056-1 ЦКУ, у такому порядку не підлягають зменшенню через несумірність із розміром

основного боргу, оскільки вони є платою за користування грошима і підлягають сплаті боржником за правилами основного грошового боргу.

Істотними обставинами в розумінні частини третьої статті 551 ЦК можна вважати, зокрема, ступінь виконання зобов'язання боржником; майновий стан сторін, які беруть участь у зобов'язанні; не лише майнові, але й інші інтереси сторін, що заслуговують на увагу (наприклад, відсутність негативних наслідків для позивача через прострочення виконання зобов'язання).

Положення статті 616 ЦК передбачають право суду за певних умов зменшити розмір збитків та неустойки, які стягуються з боржника. Зазначене стосується цивільно-правової відповідальності боржника, а не сплати ним основного грошового боргу за кредитним договором, що суд на підставі вказаної норми закону змінити не може.

Розглядаючи питання щодо можливості визнання недійсним пункту договорів, в якому сторони передбачили розмір пені, що перевищує подвійну ставку НБУ, ми можемо отримати відповідь на прикладі наступної судової практики.

Так, в серпні 2006 року фізична особа (Позивач) звернувся до суду з позовом до кредитної спілки (Відповідач), в якому, окрім іншого, просив суд визнати недійсним виконавчий напис, який був здійснений приватним нотаріусом, а також умови договору займу, яким передбачалося стягнення пені за несвоєчасне повернення коштів в розмірі 2 % від неповерненої суми за кожен день прострочення.

На думку Позивача, умови договору щодо розміру пені суперечили діючому в період виплати пені законодавству.

За результатами розгляду касаційної скарги 21 жовтня 2009 року, Верховний Суд України виніс Ухвалу по справі, в який зазначив:

«Відповідно до преамбули Закону України «Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань», цей Закон регулює договірні правовідносини між

платниками та одержувачами грошових коштів щодо відповідальності за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань. Суб'єктами зазначених правовідносин є підприємства, установи та організації незалежно від форм власності та господарювання, а також фізичні особи — суб'єкти підприємницької діяльності.

Оскільки спірні правовідносини виникли між кредитною спілкою та фізичною особою, то висновок апеляційного суду про те, що дія цього Закону розповсюджується на спірні правовідносини, є помилковим.

Таким чином, встановлення в договорі між фізичною особою та суб'єктом господарювання розміру пені, що перевищує подвійну облікову ставку НБУ, не є підставою для визнання недійсним відповідного пункту договору».

Період нарахування та строки стягнення пені

Згідно зі ст. 256 ЦК України під позовною давністю мається на увазі строк, в межах якого особа може звернутися до суду з вимогою про захист свого цивільного права. У статті 258 ЦКУ для окремих видів вимог встановлюється спеціальна позовна давність. Зокрема, в п. 1 частині 2 цієї статті позовна давність в один рік застосовується до вимог про стягнення неустойки.

Разом з тим, в господарських відносинах відповідно до п. 6 ст. 232 ГК України передбачено, що нарахування штрафних санкцій за прострочку виконання зобов'язань припиняється через шість місяців з дня, коли зобов'язання повинні бути виконані. Отже, даною нормою встановлено термін, протягом якого нараховуються штрафні санкції, а пунктами 1 і 2 статті 258 ЦК України — строк, протягом якого особа може звернутися до суду з вимогою про захист свого порушеного права (Постанова ВГСУ від 14 грудня 2010 року № 4/49-42).

В цивільних правовідносинах строк, протягом якого може нараховуватися пеня, не

встановлений. Але, як вже зазначалося вище, розмір неустойки може бути зменшений за рішенням суду, якщо він значно перевищує розмір збитків, та за наявності інших обставин, які мають істотне значення.

Чи діють будь-які обмеження відносно розміру пені, в тому числі й ті, що передбачені Законом в разі порушення негрошових зобов'язань? Відповідаючи на це запитання, слід зазначити, що при визначенні санкції за порушення зобов'язань за договором часто плутають поняття «штраф» і «пеня». Згідно з ЦК України, штрафом є неустойка, що обчислюється у відсотках від суми невиконаного або неналежно виконаного зобов'язання (ч. 2 ст. 549), а пенею — неустойка, що обчислюється у відсотках від суми несвоєчасно виконаного грошового зобов'язання за кожен день прострочення виконання (ч. 3 ст. 549).

Отже, пеня нараховується лише за невиконання грошового зобов'язання, в той час як штраф може застосовуватися в разі порушення як грошового зобов'язання, так і зобов'язання щодо надання послуг, виконання робіт, поставки товарів тощо.

Відносно можливості одночасного стягнення пені та штрафу за порушення одного й того ж зобов'язання за той самий період прострочки, потрібно звернутися до пункту 1 статті 546 ЦК України, згідно з якою виконання зобов'язання може забезпечуватися неустойкою, порукою, гарантією, заставою, притриманням, завдатком. Таким чином, штраф та пеня є різновидом неустойки.

Але знову ж таки слід пам'ятати про те, що пеня нараховується лише за невиконання грошового зобов'язання, в той час як штраф може застосовуватися в разі порушення як грошового зобов'язання, так і зобов'язання щодо надання послуг, виконання робіт, поставки товарів тощо.

Підготовлено юридичним департаментом НАКСУ за матеріалами газети «Юридична практика»